

Transzgénikus modellállatok: genomikai megközelítések

Vellai Tibor

(vellai@falco.elte.hu)

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Genetikai Tanszék**

2019.11.07

GENETIKA

A mai biológiai kutatások integráló diszciplínája (a legutóbbi 10 orvosbiológiai Nobel díj közül 6-ot genetikai kutatásokért ítelték oda).

Alapvető célja:

- **az öröklődés törvényszerűségeinek feltárása**
- **gének és géntermékek biológiai funkciójának meghatározása**

Eszköztára:

- **funkció elrontása - mutagenézis**
- **szerkezet (információ) meghatározása - szekvenálás**

**Orvosi Nobel díj, 2002
Sydney Brenner**

„I almost forgot to say that genetics will disappear as a separate science because, in the 21st century, everything in biology will become gene-based, and every biologist will be a geneticist.”

Sydney Brenner

Funkcionális megközelítés: gének funkciójának megváltoztatása (elrontása vagy hiperaktiválása) – genetikai boncolás

I. mutáns analízis (*forward* és *reverse genetics*)

- gene knock out* (génkiütés – deléciók)
- transzpozonok
- fenotípusos elemzés (*mutant screens*)

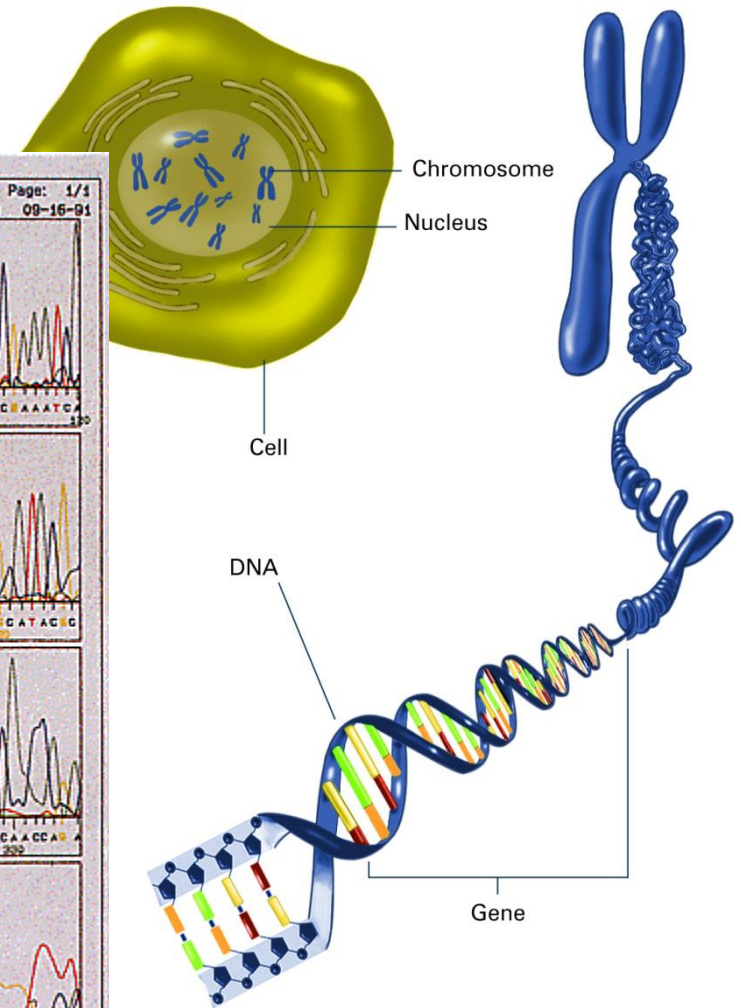
II. RNS interferencia - géncsendesítés (*reverse genetics*) (*gene knock down*)

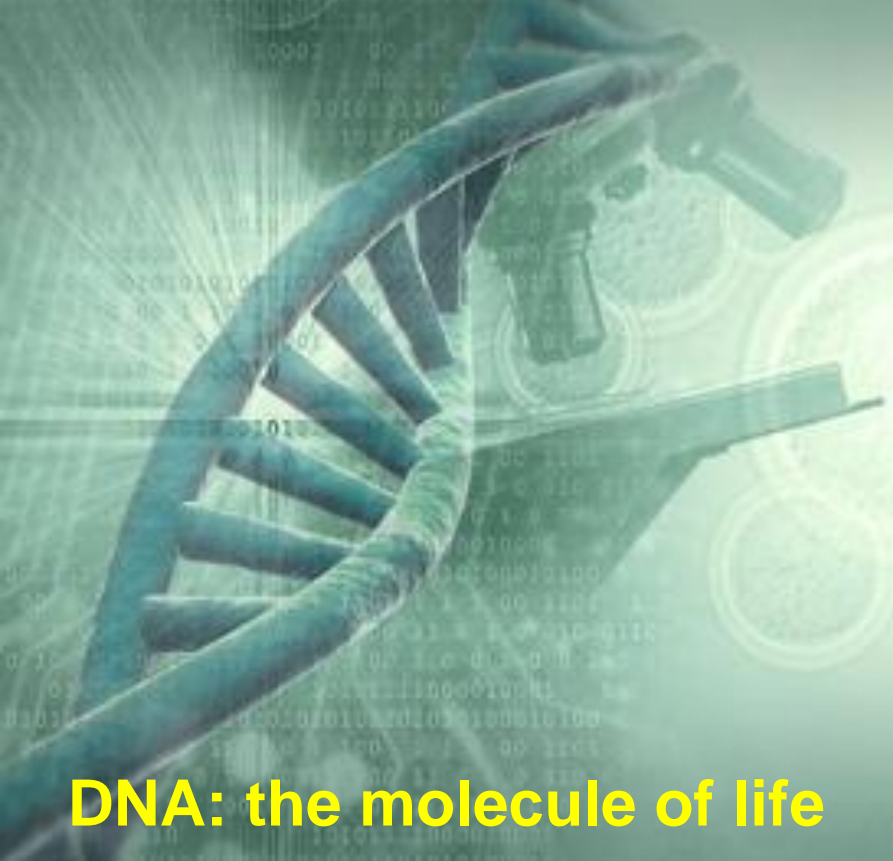
Klasszikus (*forward*) genetika: mutáns fenotípus gén

Fordított (*reverse*) genetika: gén biológiai funkció (fenotípus)

feltétele: genomi szekvenciák ismerete

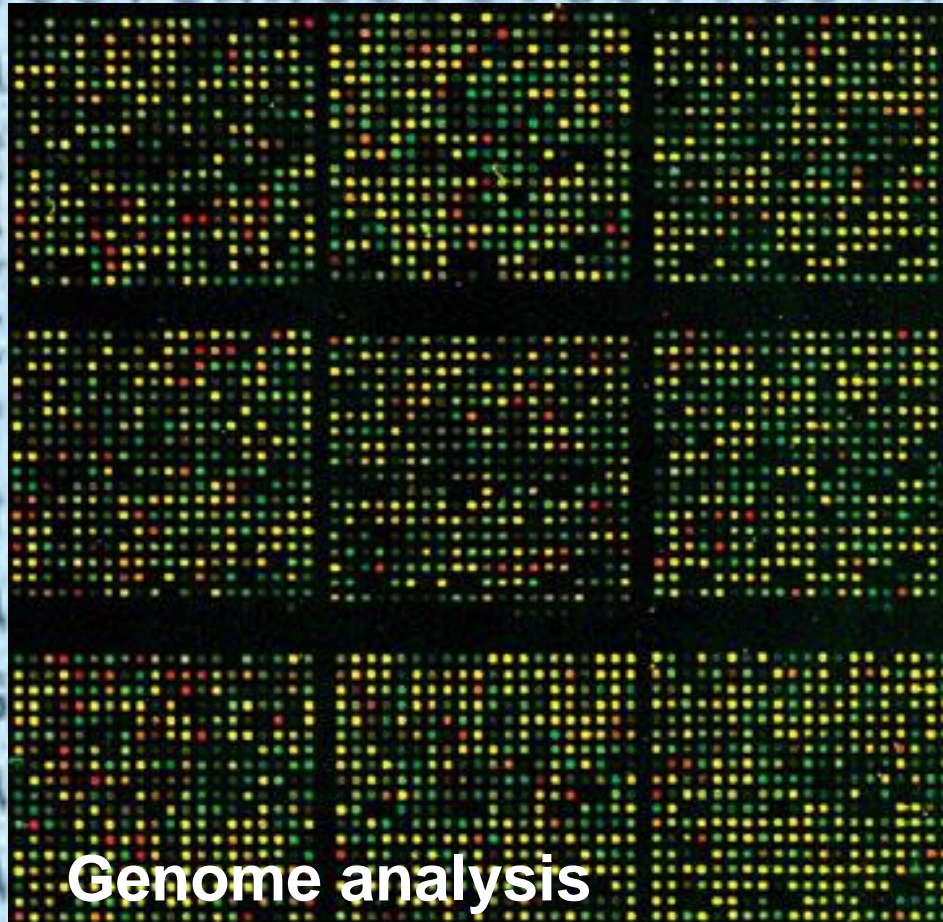
A reverse genetikai világ alapja – genomika (teljes genom szekvenciák ismerete)

DNA: the molecule of life

TCAGTGAACCTTCGCAGTCTGA
AAACTTTCAACAACGGATCTC
AGAACGCAGCGAAATGCGATA
TTCAGTGAATCATCGAATCTT
TTGGTATTCCGAGGGGGCATGC
ACCCTCAAGCTCTGCTTGGTA

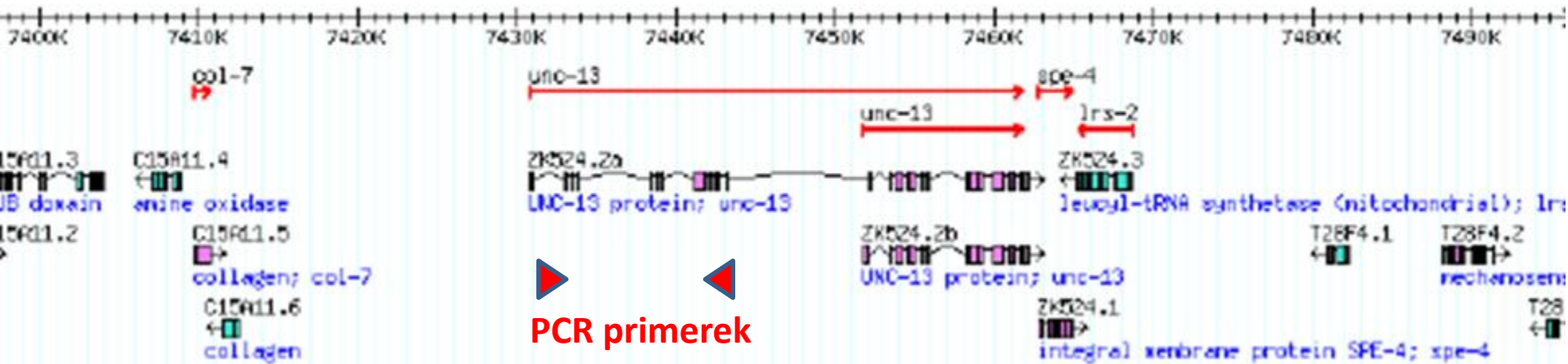

Genome analysis

AAGGTAAGAAAGTTTTTCTC
CTGGGTGCTGGGTGCTGGGT
TTGCCATTATCGCTTCGGTGA
TTGGCCCGCGCTAAGCCTCG
CGCATCTGGTTTTTTTTCGA
ACCCTCGCCAGACACGCCA

Reverse genetika

wormbase

PCR primerek

A,

Duplaszálú RNS (géncsendesítés)

B,

Random mutagenesis, deléciók allél izolálása
PCR-alapú (a kisebb fragment preferáltan amplifikálódik)

Mutánsok elemzése a mutagenézis korszaka előtt – Morgan iskola

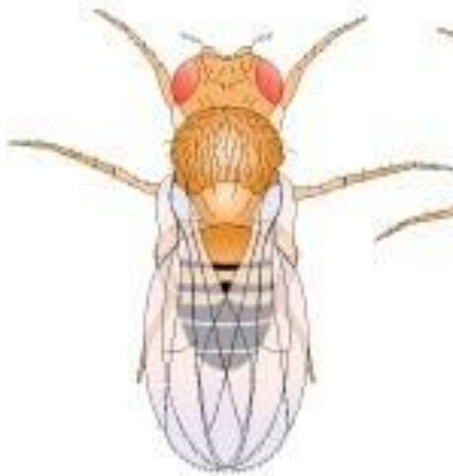
Spontán mutánsok izolálása fáradságos munkával Morgan csoportjában.

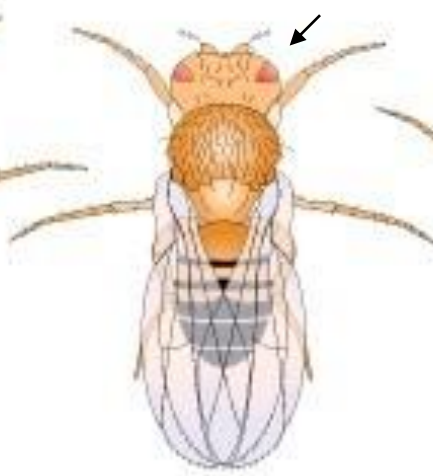
Thomas Hunt Morgan
Orvosi Nobel díj, 1933

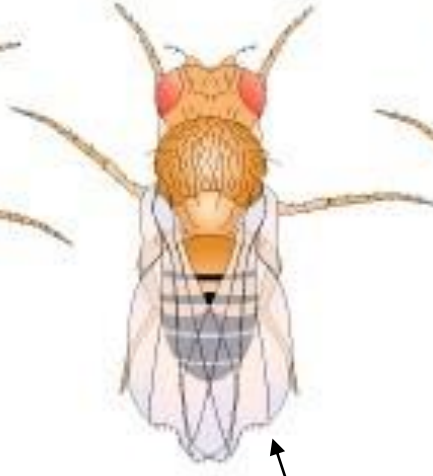
Drosophila morfológiai mutánsok

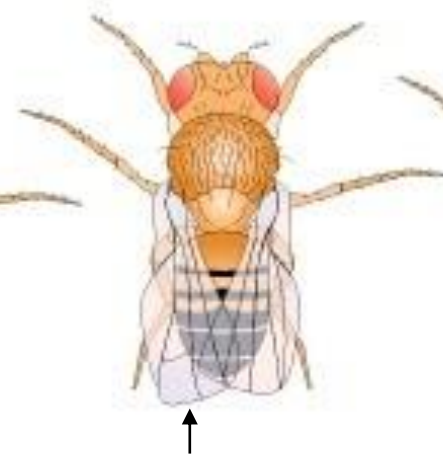
Vad típus

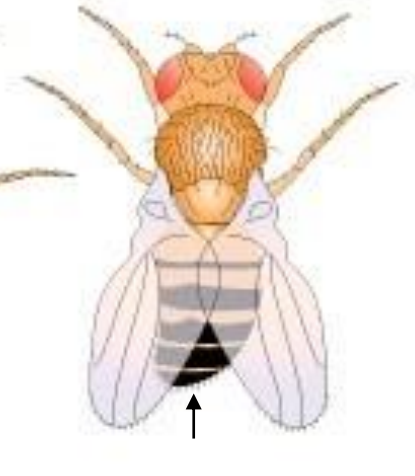
Bar eyes

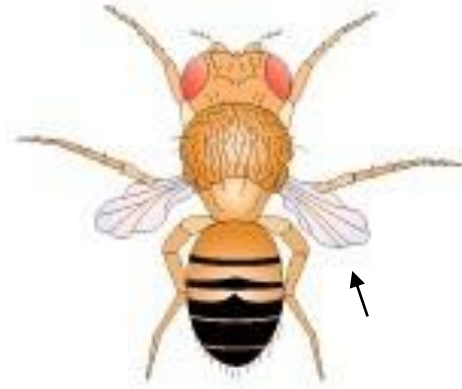
Cut wings

Rudimentary wings

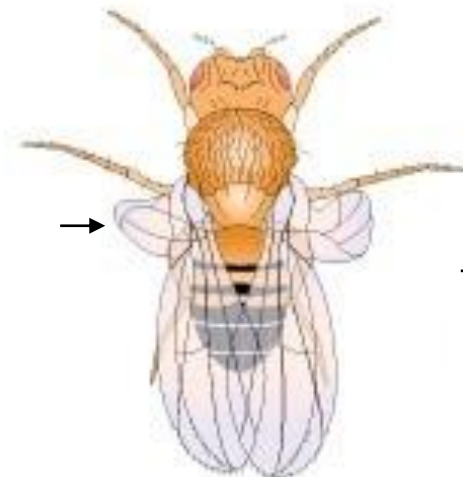
Rotated abdomen

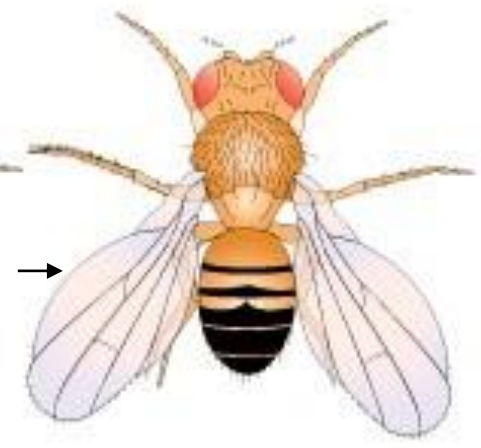
Vestigial wings

Curly wings

Bithorax

Dichaete

Mutációk indukálása: Hermann Muller, a mutagenézis atyja

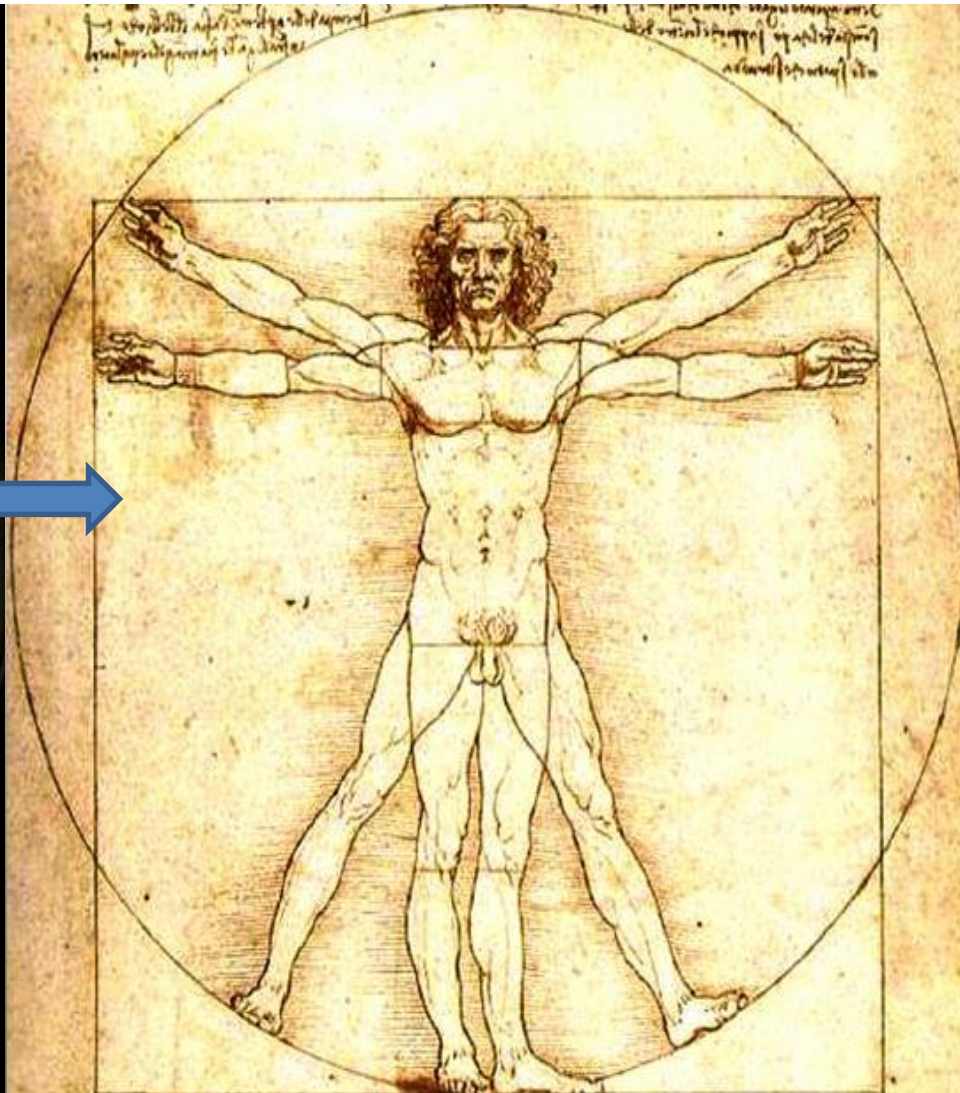
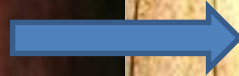

- mutagenézis
- a gén genetikai természetete
- *Muller's morphs:*
 - Amorph* (null)
 - Hypomorph* (redukált)
 - Hypermorph* (túlaktivált)
 - Antimorph* (domináns-neg)
 - Neomorph* (új funkció)

Hermann J. Muller
Orvosi Nobel díj, 1946

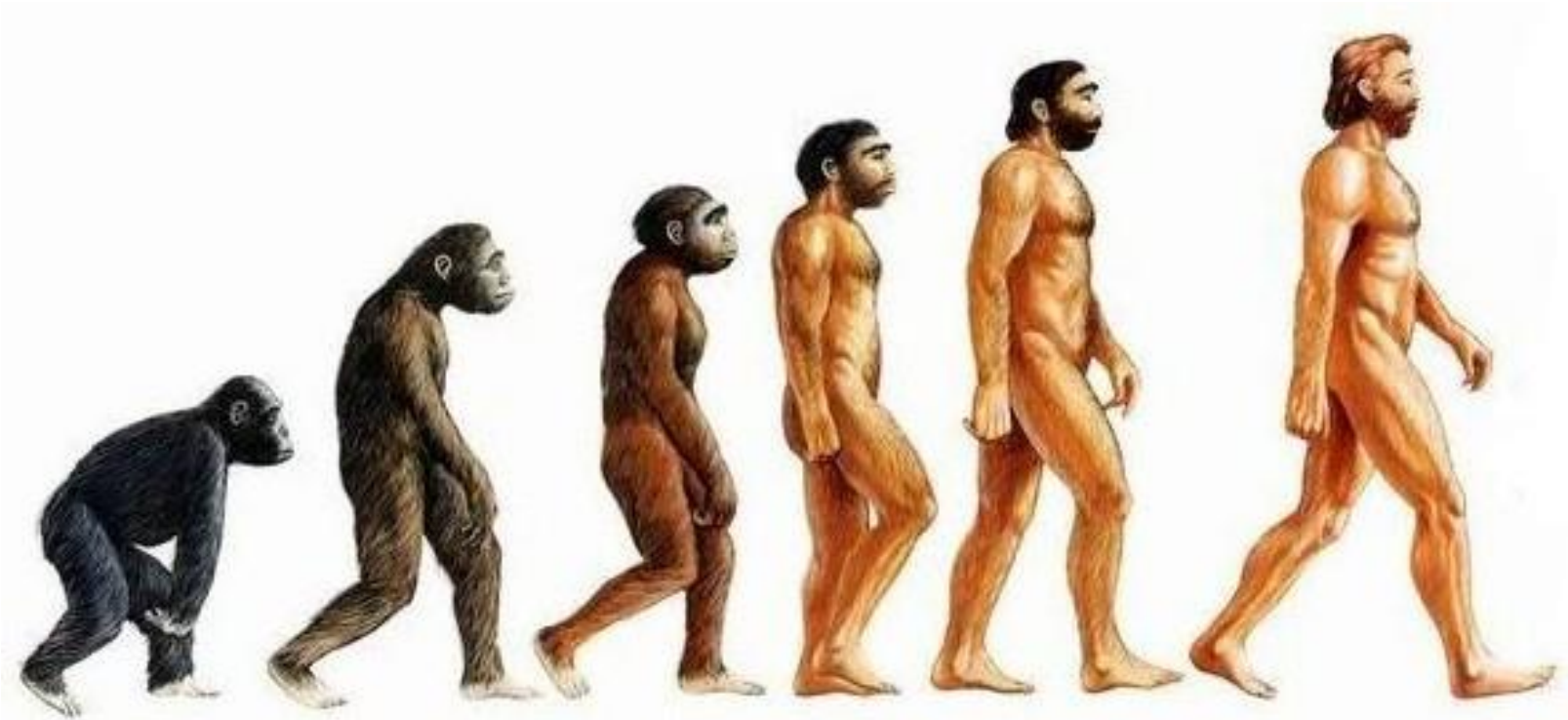
A mutagenézis célja: génjeink funkciójának megismerése

Egyedfejlődésünk feltérképezése.

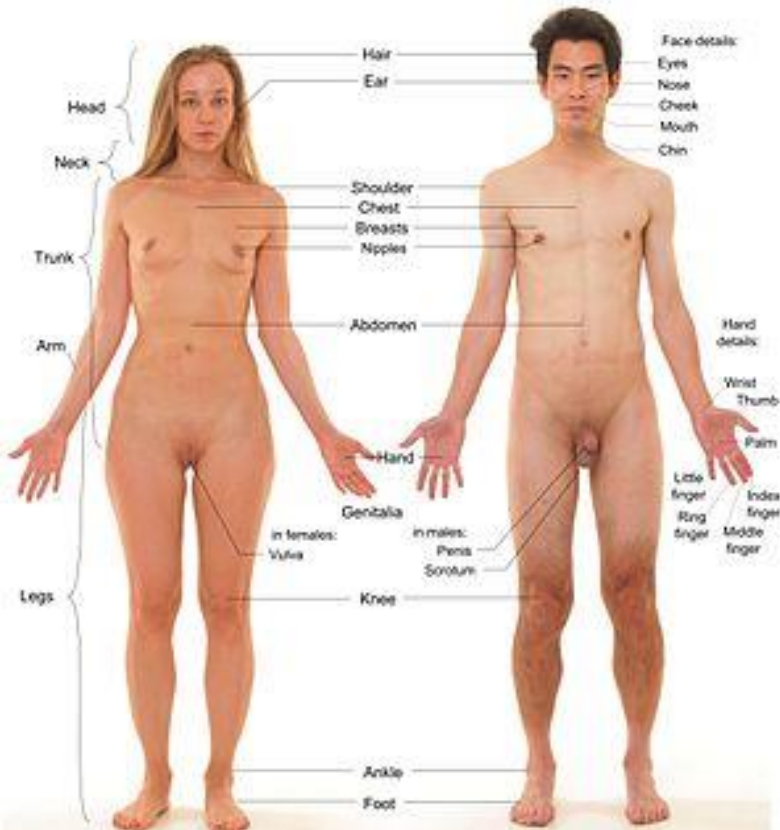
A mutagenézis célja: génjeink funkciójának megismerése

Honnan jövünk ...

... és merre tartunk?

Az ember, mint genetikai modell rendszer?

Nem:

- hosszú generációs idő
- kicsi egyedszám (egy keresztezésből)
- nem mutagenizálható
- nem keresztezhető szabadon
- ...

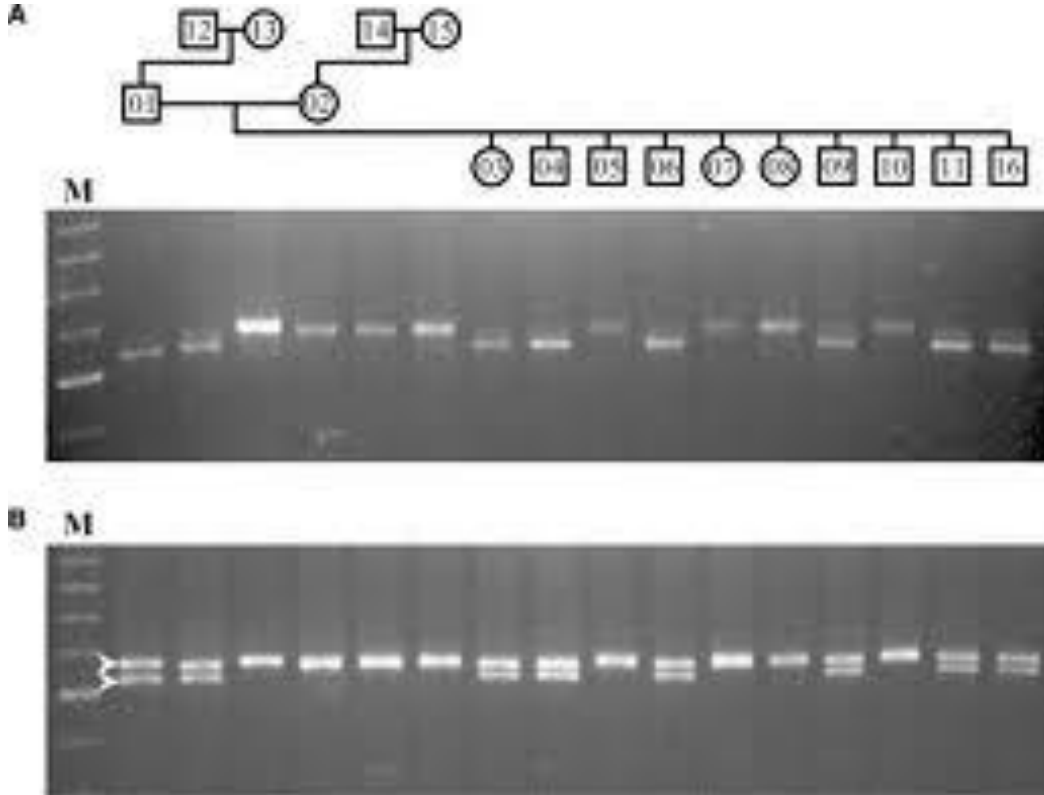
Valójában igen:

- szekvenálási hatékonyság
- természetes mutagenézis (betegségek)
- mutáns bankok (kórházakban)
- családfák (CEPH családok, LOD analízis)

CEPH családok

*(Centre d'Étude du Polymorphisme Humain (CEPH) -
Foundation Jean Dausset-CEPH)*

(Center for the Study of Human [Polymorphisms](#))

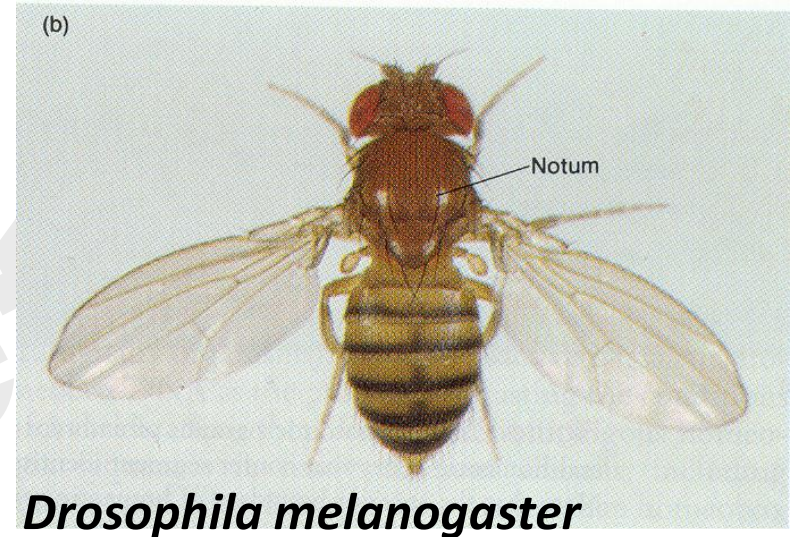
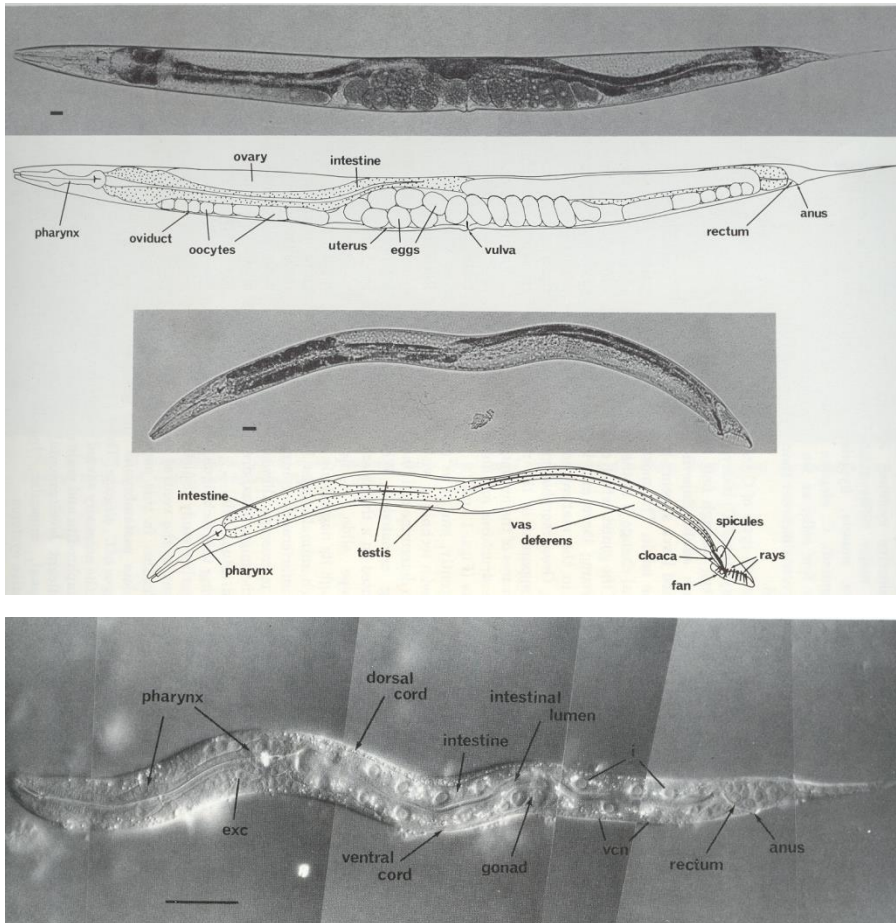
Létrehoztak egy térképet, amely a humán kromoszómák genetikai markereit tartalmazza immortalizált sejt kultúrák alapján.

Megoldás: genetikai modellszervezetek

- Bakétriумok (1996-tól)
- Élesztő (egysejtű)
- *Caenorhabditis elegans* (fonalféreg)
- *Drosophila melanogaster* (rovar)
- *Danio rerio* (hal)
- *Mus musculus* (emlős)
- *Arabidopsis thaliana* (növény)

Génfunkciók és az egyedfejlődés alapvető kérdéseinek tanulmányozása genetikai modell szervezeteken

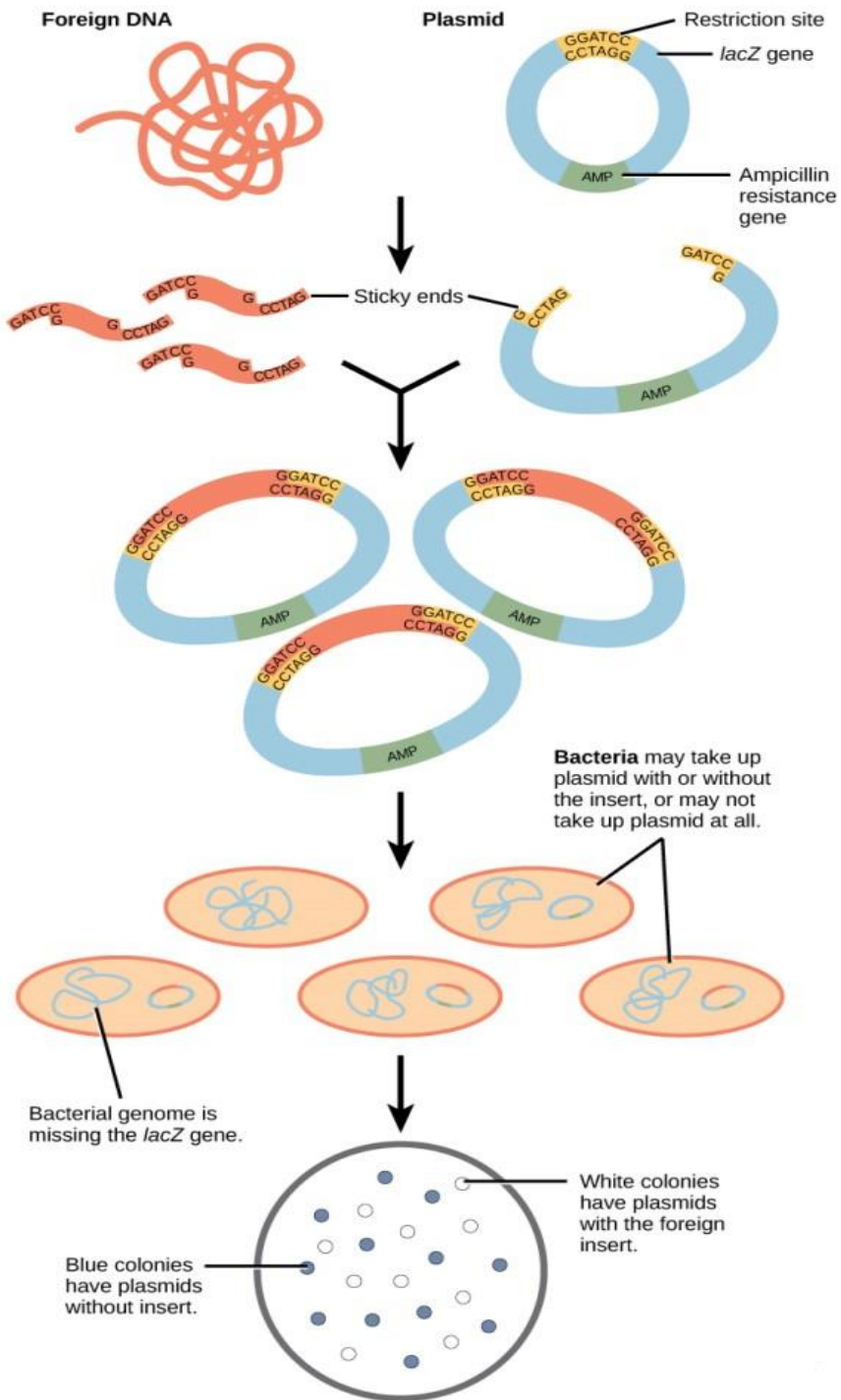
Caenorhabditis elegans

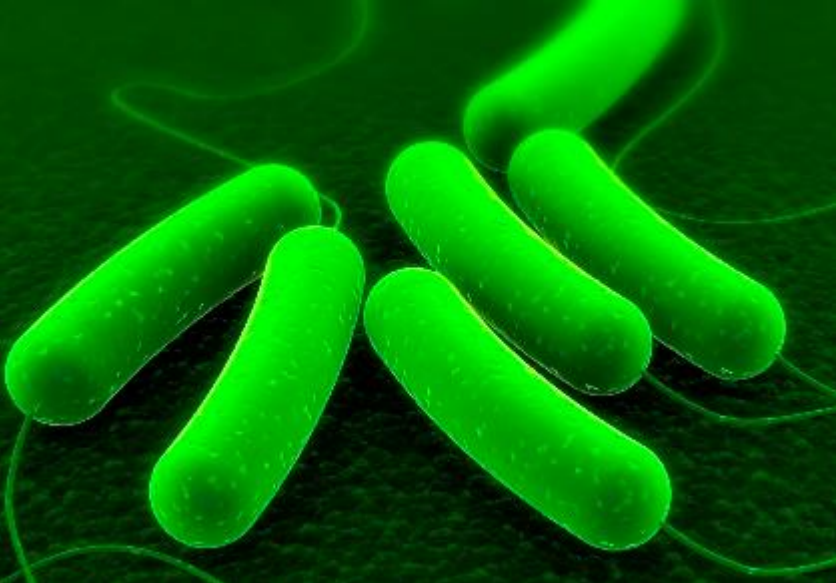
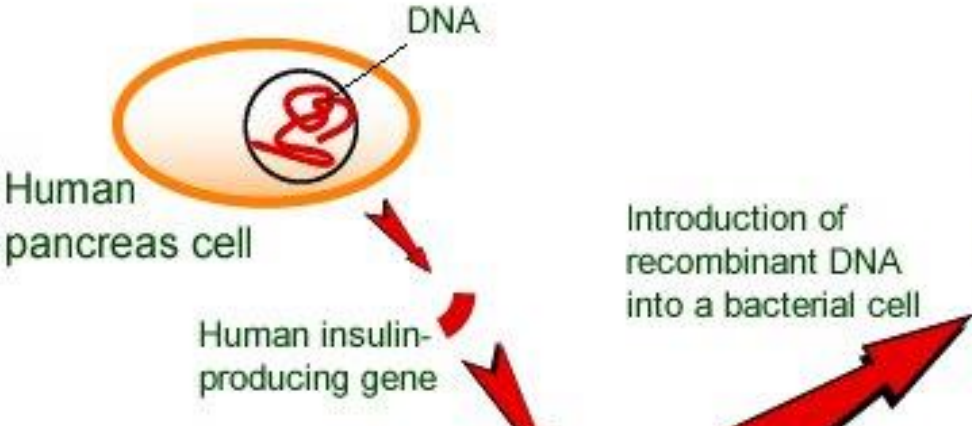
... és természetesen

Arabidopsis thaliana

Human Insulin Production

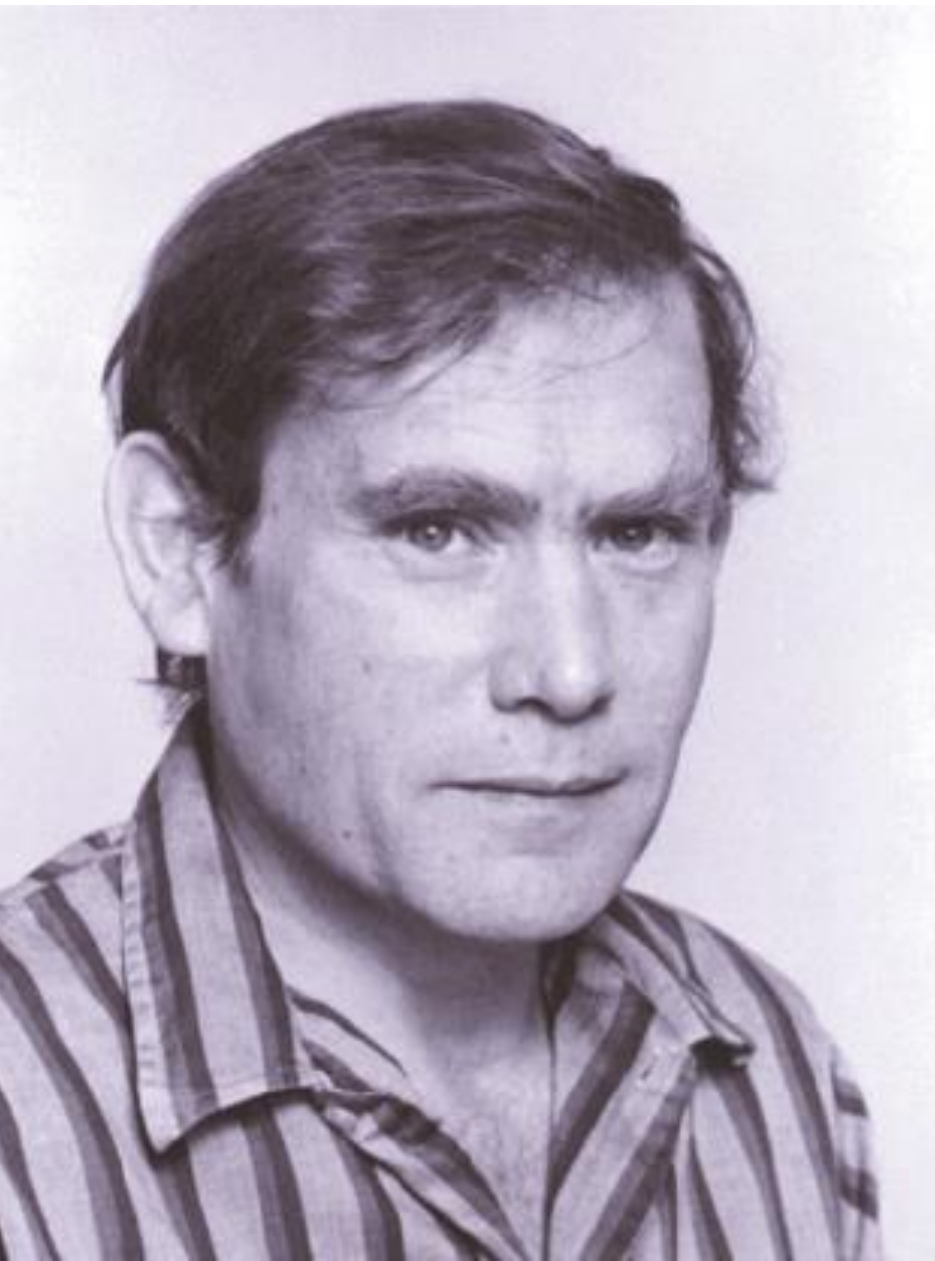
Extraction &

A fonalféreg *Caenorhabditis elegans*

A *C. elegans* kutatások kezdete...

Sydney Brenner
(1963)

“I would like to tame
a small metazoan...”

Frontvonalak:

- idegrendszer működése
- egyedfejlődés szabályozása

Brenner levele a Nobel-díjas Max Perutz-hoz, az MRC igazgatójához

Brenner's letter to Max Perutz
(1963)

Max Perutz

"Dear Max,

It is now widely realized that nearly all the "classical" problems of molecular biology have either been solved or will be solved in the next decade. The entry of large numbers of American biochemists into the field will ensure that all the chemical details of replication and transcription will be elucidated. Because of this, I have long felt that the future of molecular biology lies in the extension of research to other fields of biology, notably development and the nervous system."

....

-Sydney Brenner

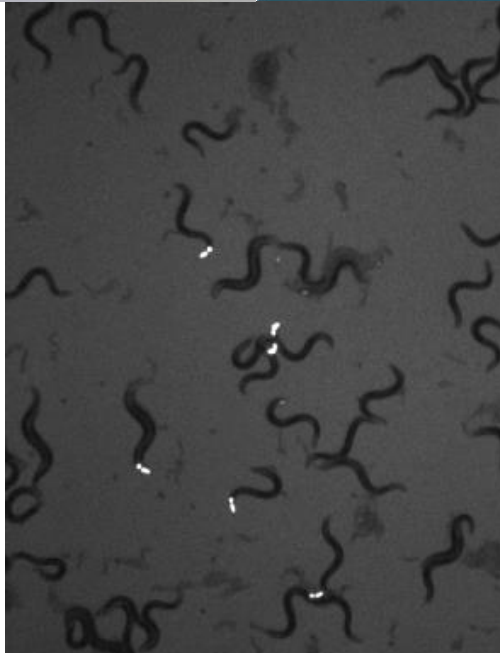
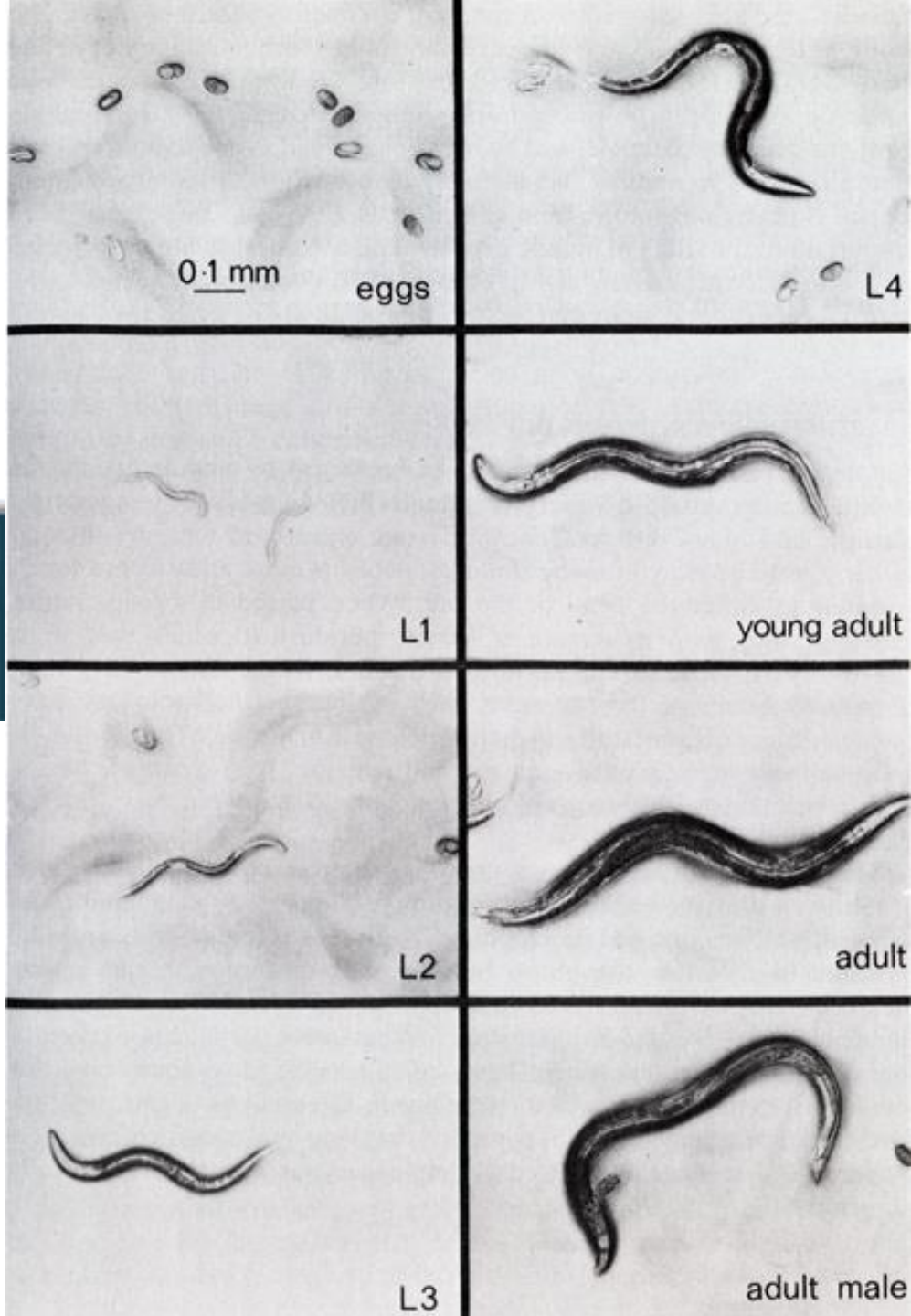
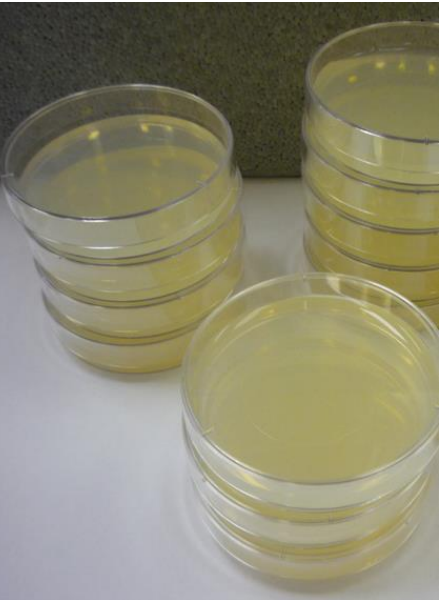
***C. elegans*, mint genetikai modell rendszer**

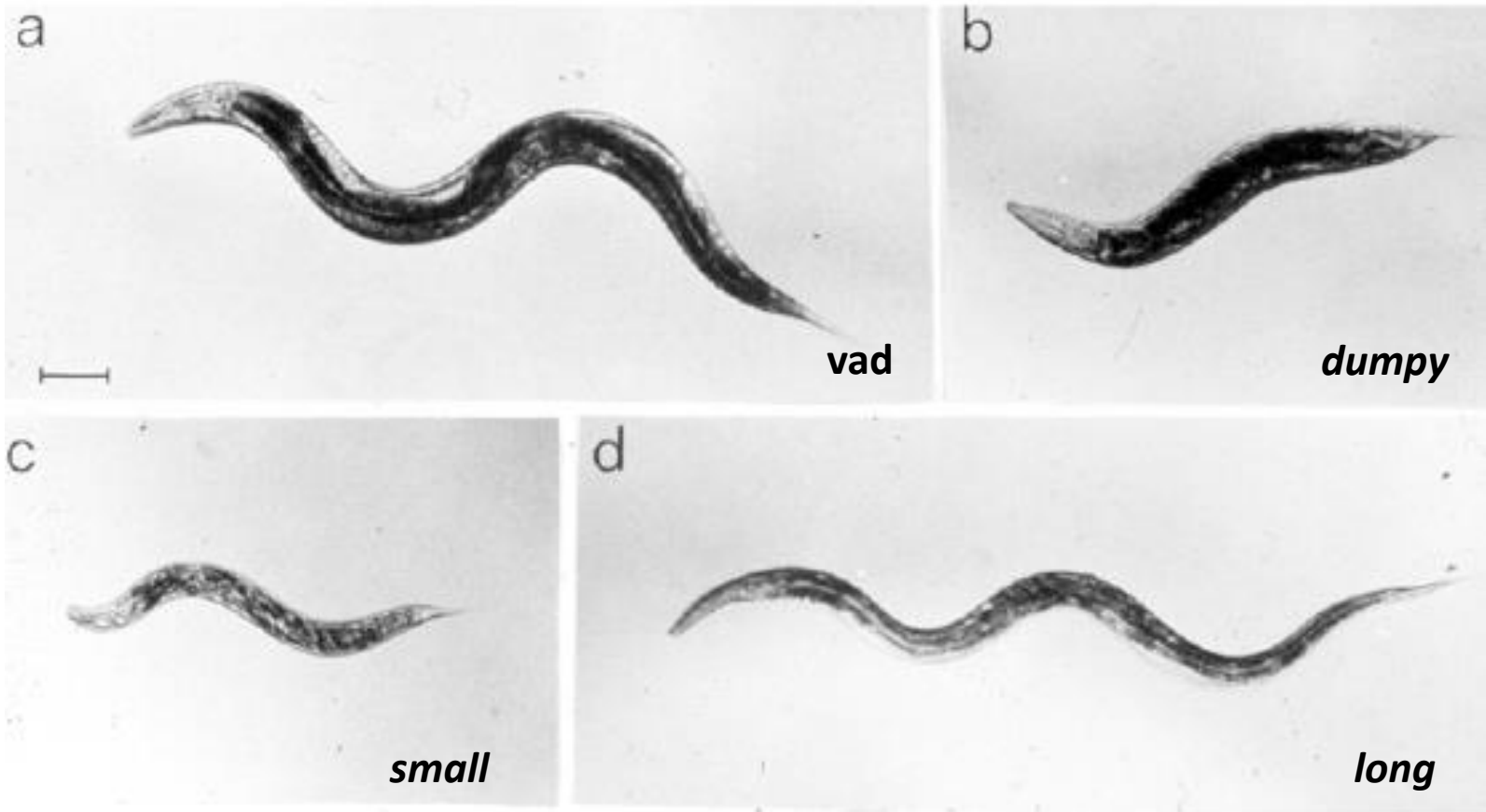
Előnyök:

- 1. Laboratóriumban könnyen fenntartható (agar tartalmú Petri lemezekén)**
- 2. Egyszerű anatómia (959 testi sejt, 302 neuron. Transzparens test!!!)**
- 3. Kis testméret (1.2 mm)**
- 4. Nagy egyedszám (250 utód generációnként)**
- 5. Gyors élelciklus (kb. 3 nap 25 °C-on)**
- 6. Speciális szexuális dimorfizmus: önmegtermékenyítő hímnősek (hermafroditák) és hímek. A hímnősek a tiszta genetikai vonalak fenntartását (nincs hímekkel történő keresztezés), a hímek a genetikai vonalak kombinálást (pl. kettős mutánsok előállítás) teszik lehetővé.**

Fenntartás

Morfológiai mutáns fenotípusok

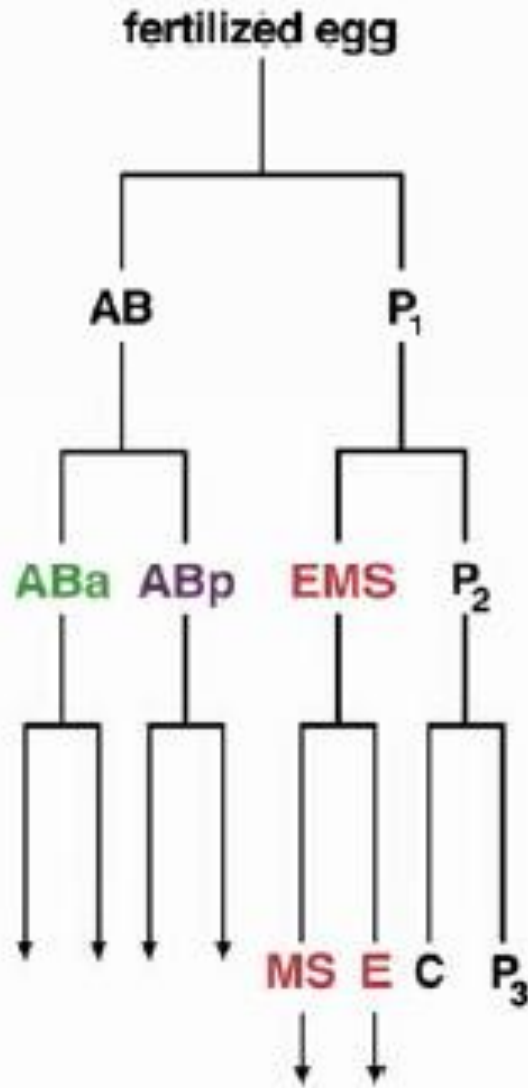
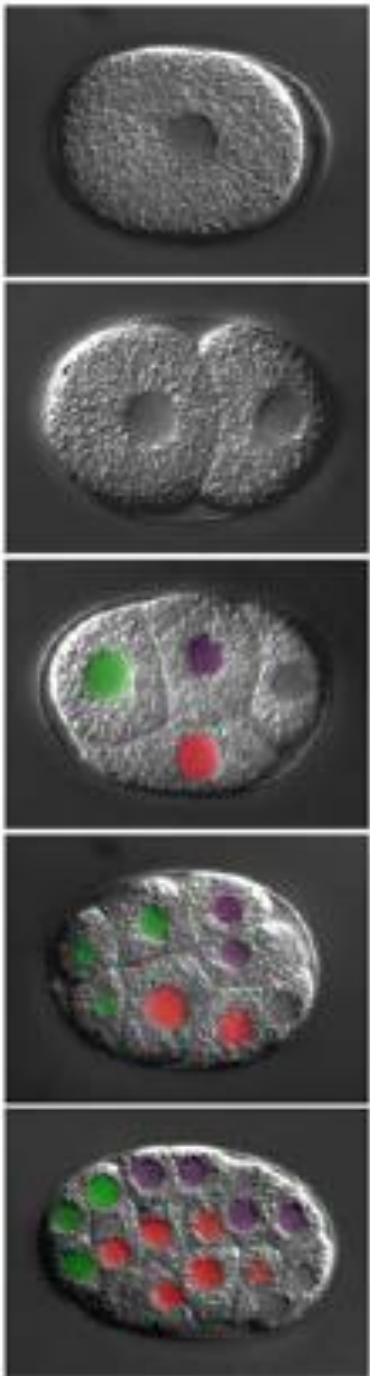

a. wild type b. Dpy c. Sma d. Lon

Az embrió burka (*egg shell*) átlátszó: fénymikroszkóp segítségével az egyedfejlődés nyomon követhető

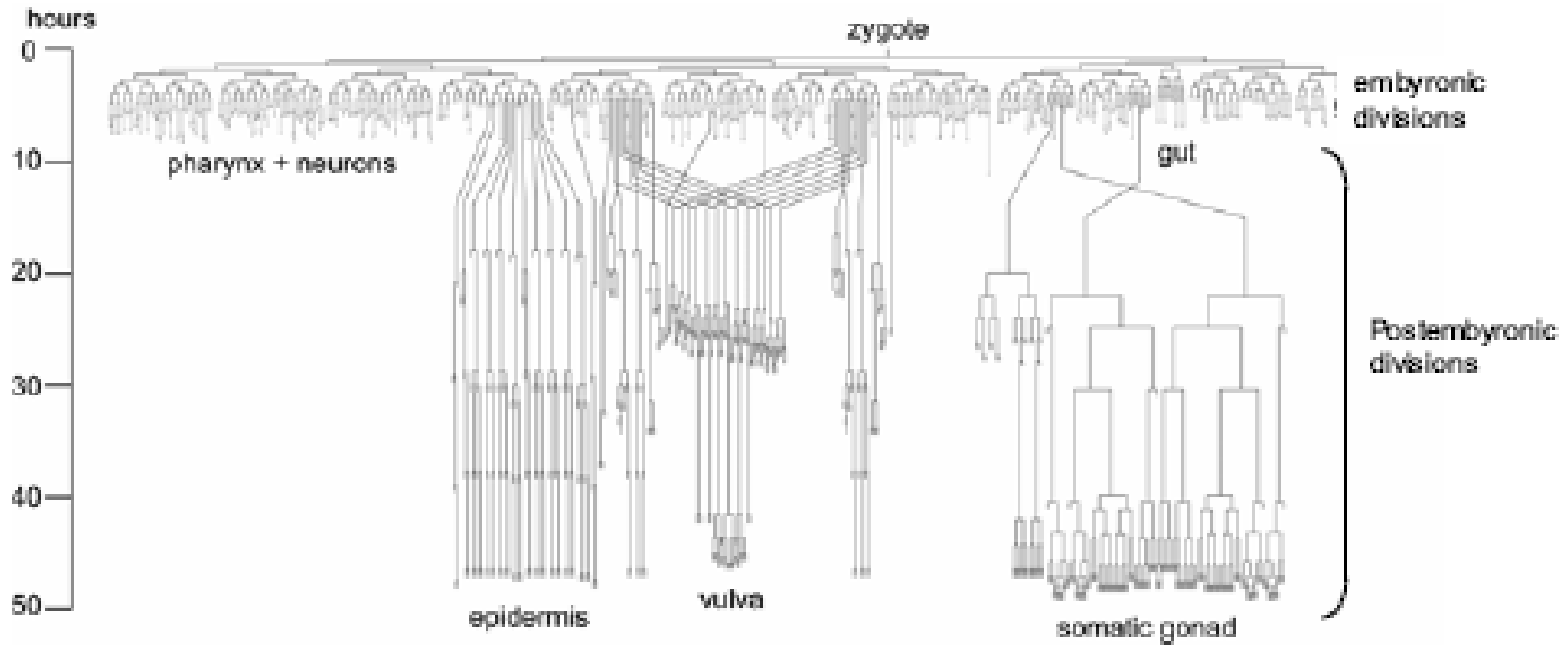
Genetikai vizsgálatok egyedi sejtszinten (*at the single-cell level*)

**Blasztoméra
képződése**

Invariáns sejtvoal

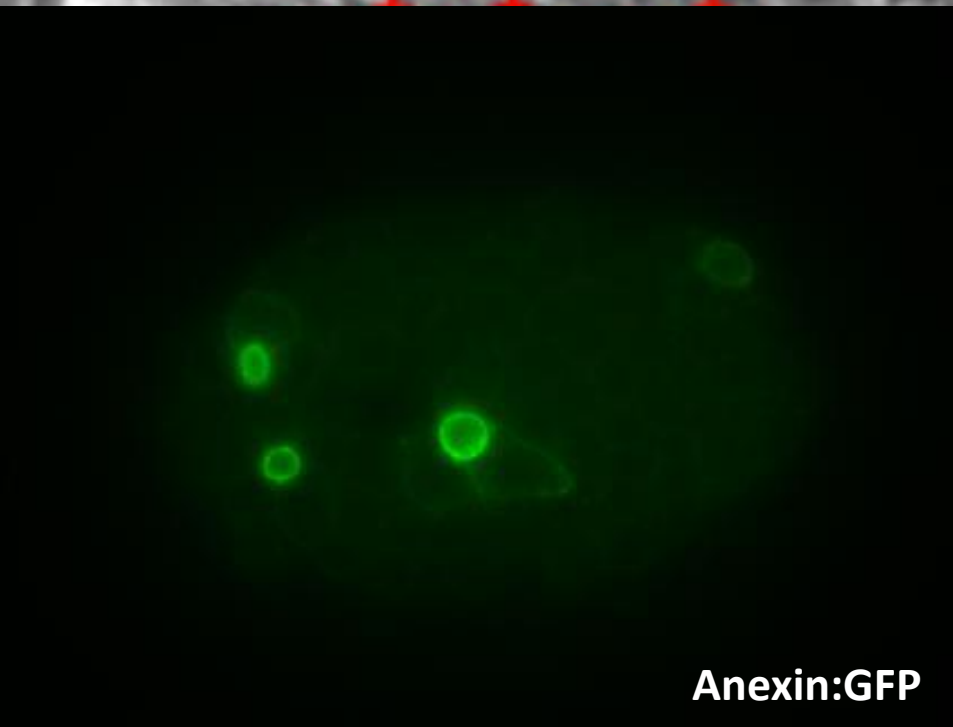
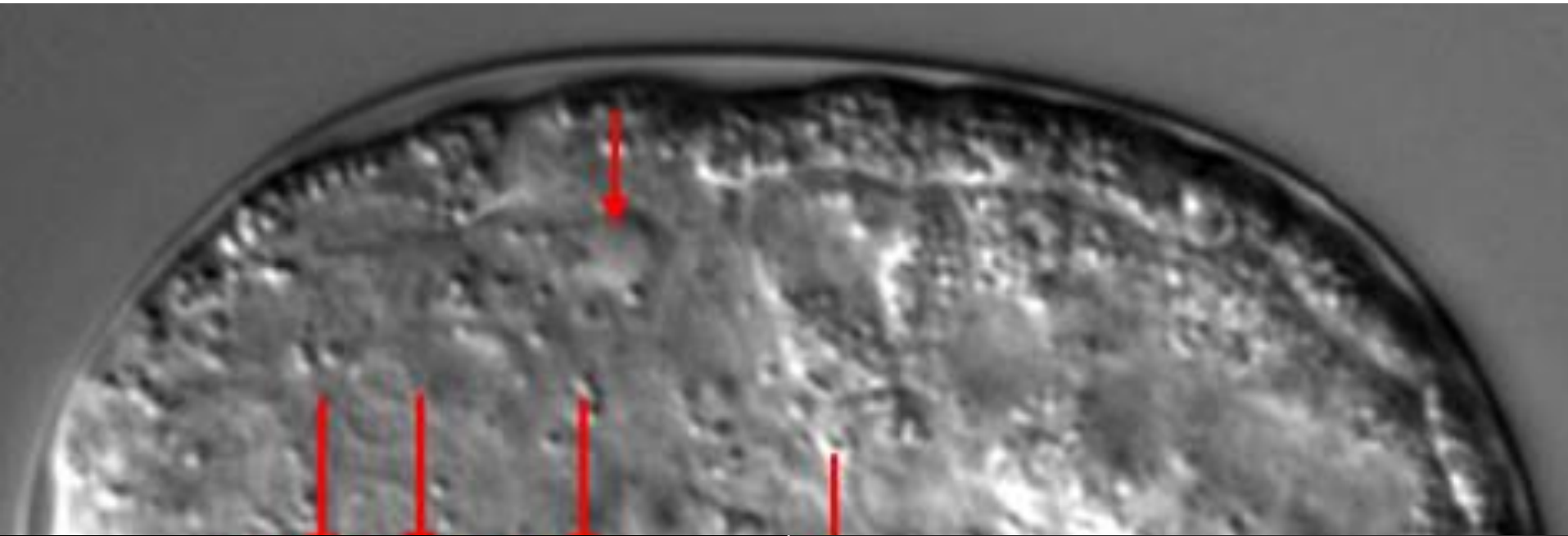

959 somatic cells (adult hermaphrodite)

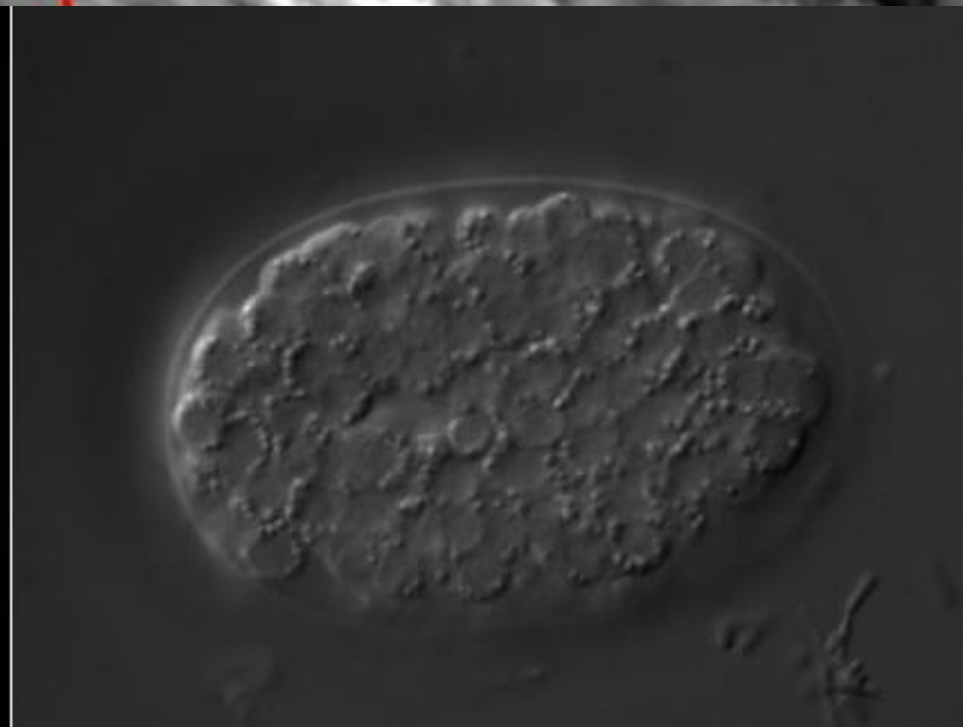

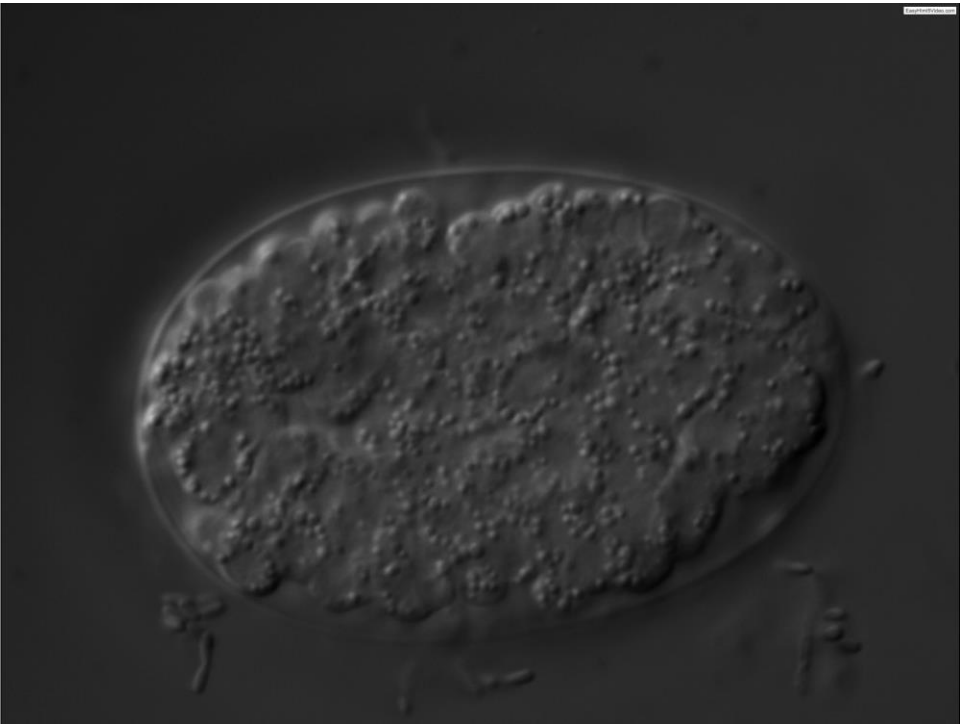
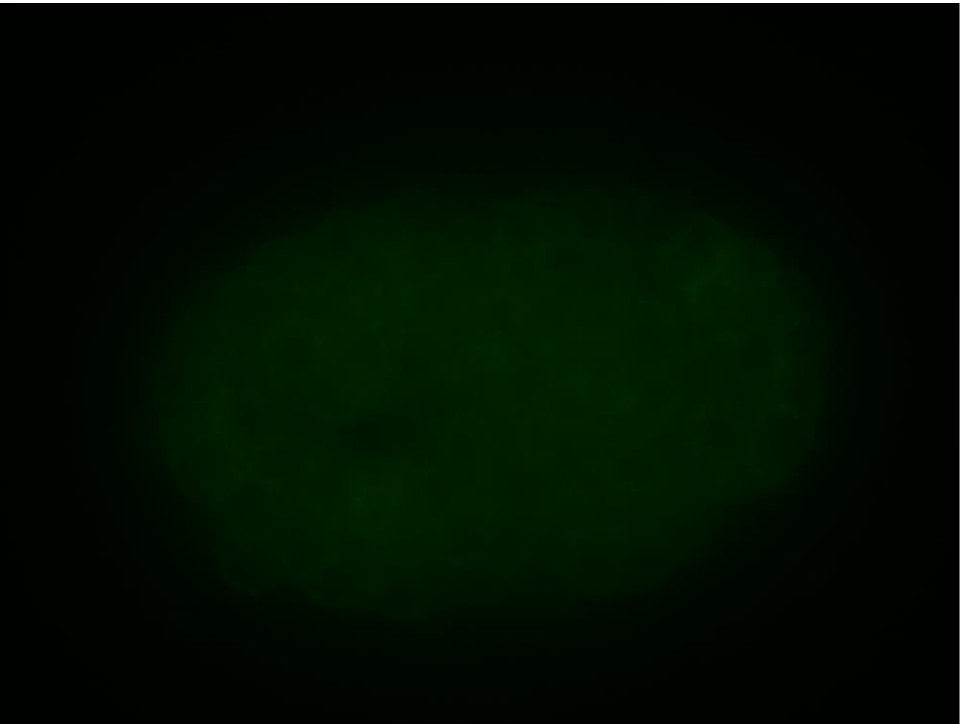
(John Sulston, Bob
Horvitz, Judith Kimble
1977-1983)

Apoptózis (programozott sejthalál) *C. elegans* embrióban

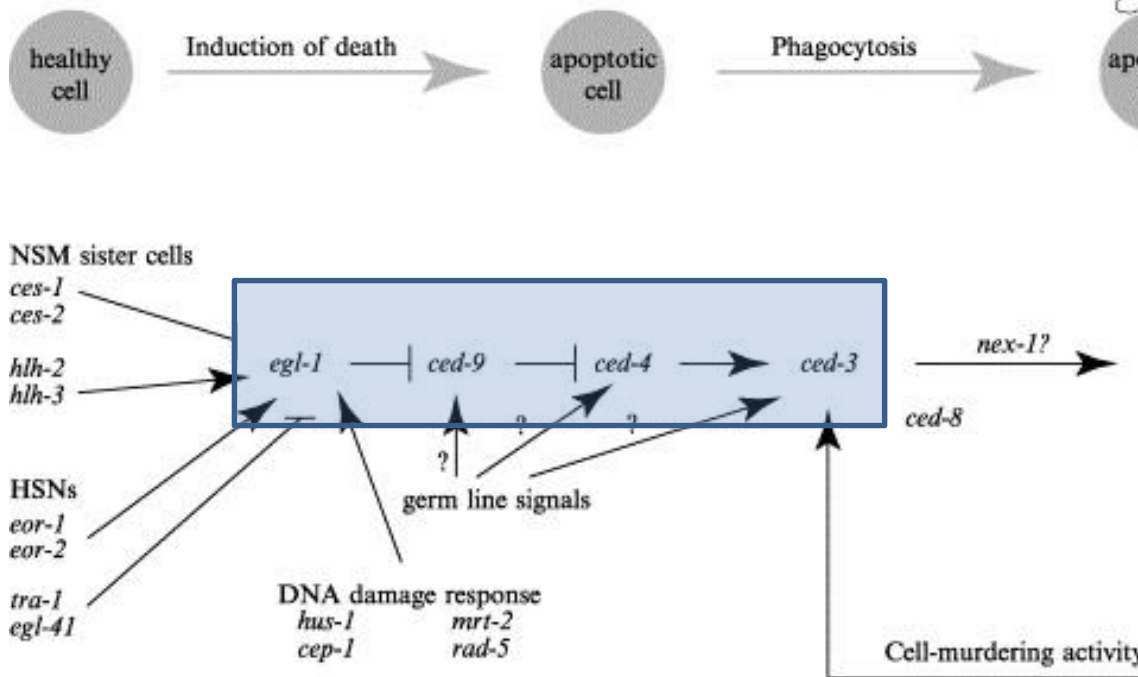

Anexin:GFP

Apoptózis (programozott sejthalál) genetikai útvonala

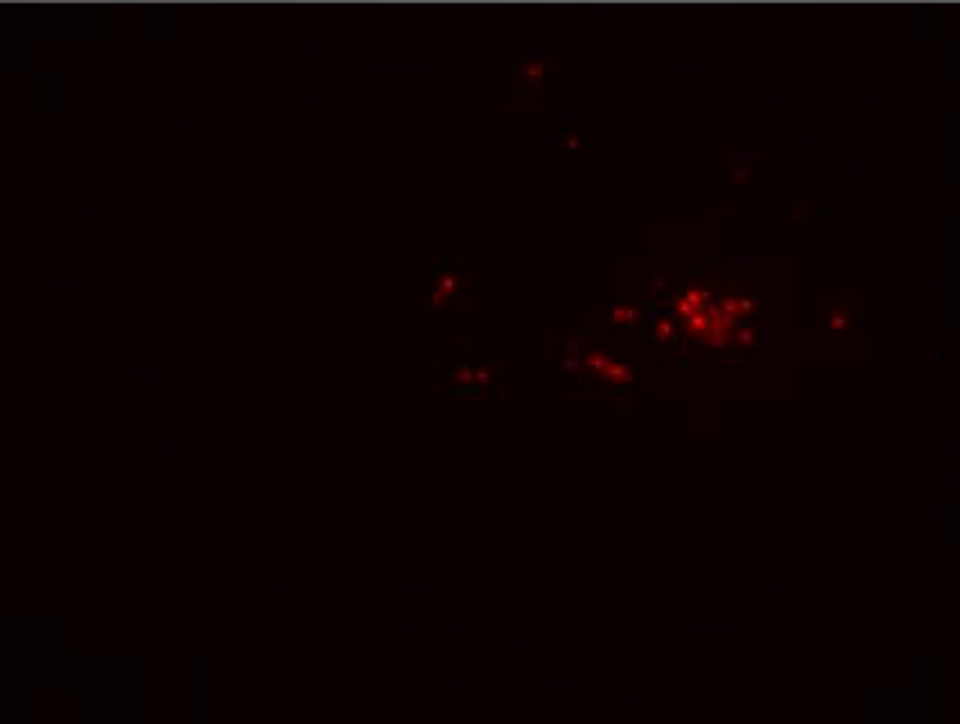

Robert Horvitz
Nobel Prize, 2002

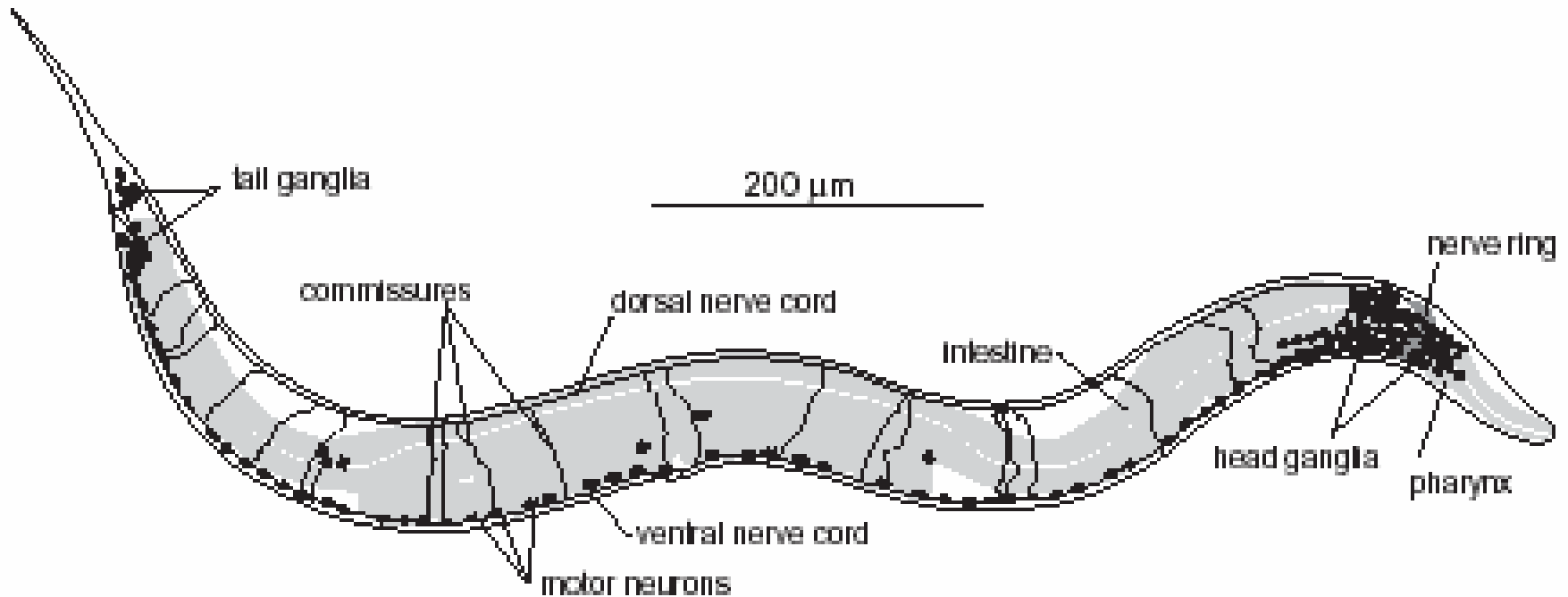

Apai mitokondriumok eltávolítása (autofágiával)

Egyszerű idegrendszer (302 neuron)

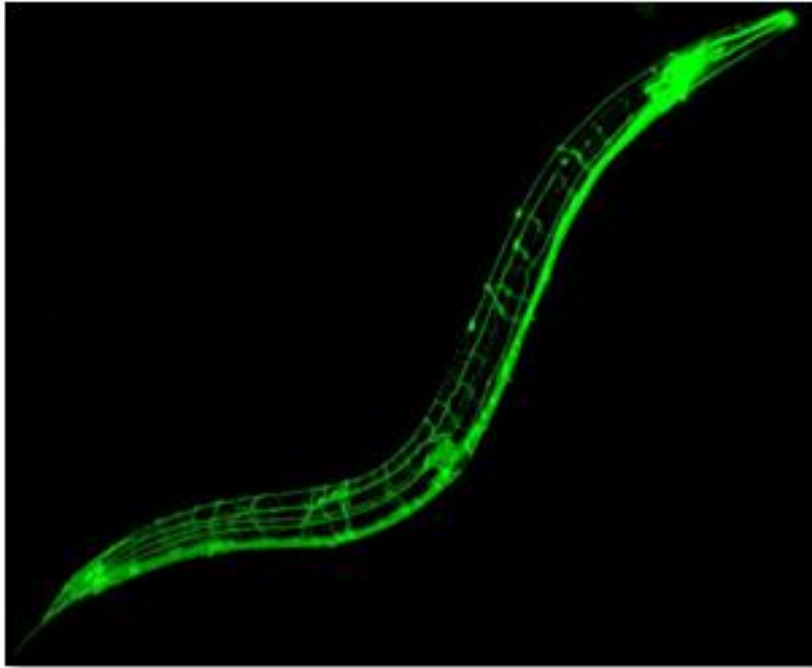
302 neurons, ~5000 synapses

Az idegrendszer elektronmikroszkópos (sorozat)metszete

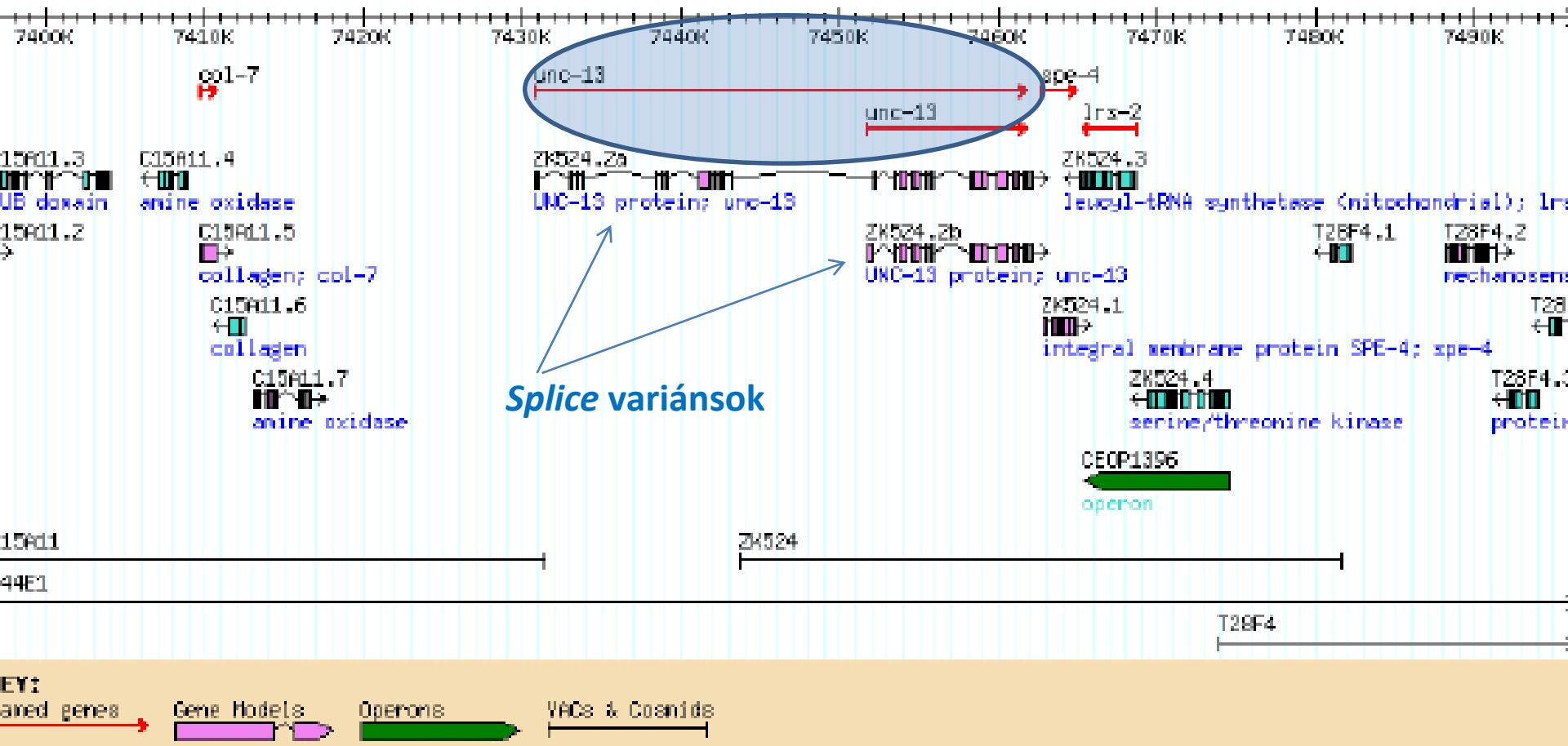
1251

Idegrendszer-specifikus fehérjék expressziója *in vivo*

Genom annotálás: ORF-ek (*open reading frame*) meghatározása

wormbase

Splice variánsok

Genetikai transzformáció: instrumentumok

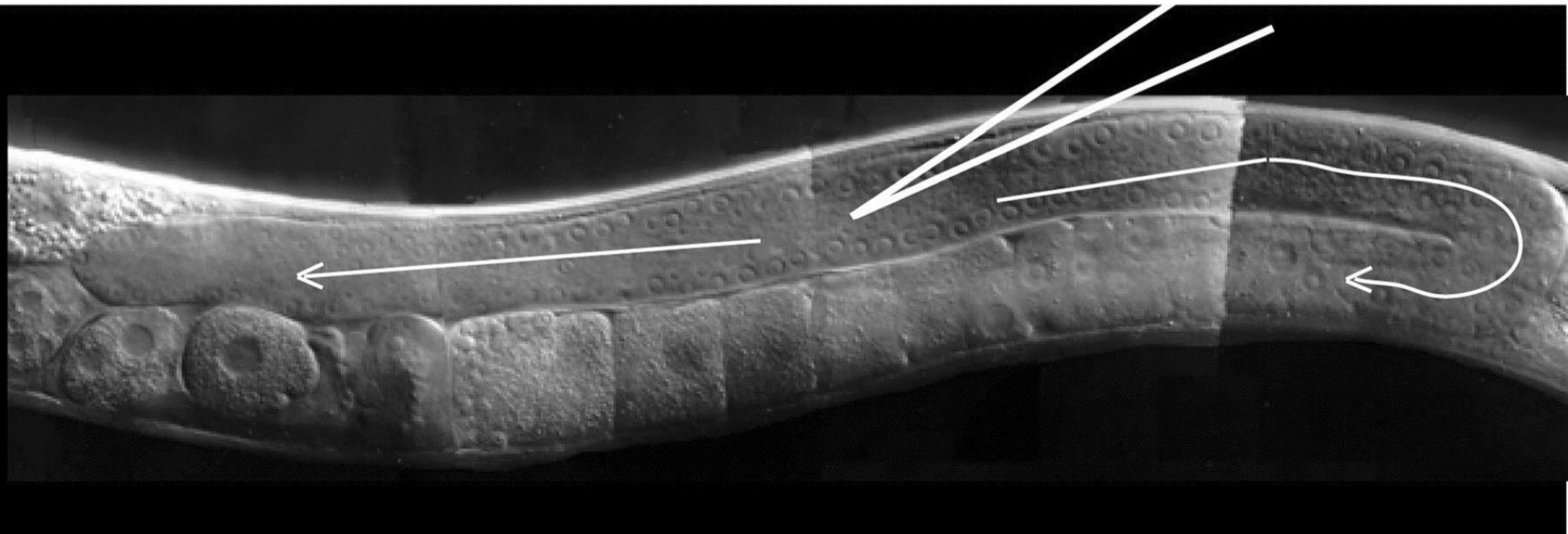
mikroinjektor

génpuska

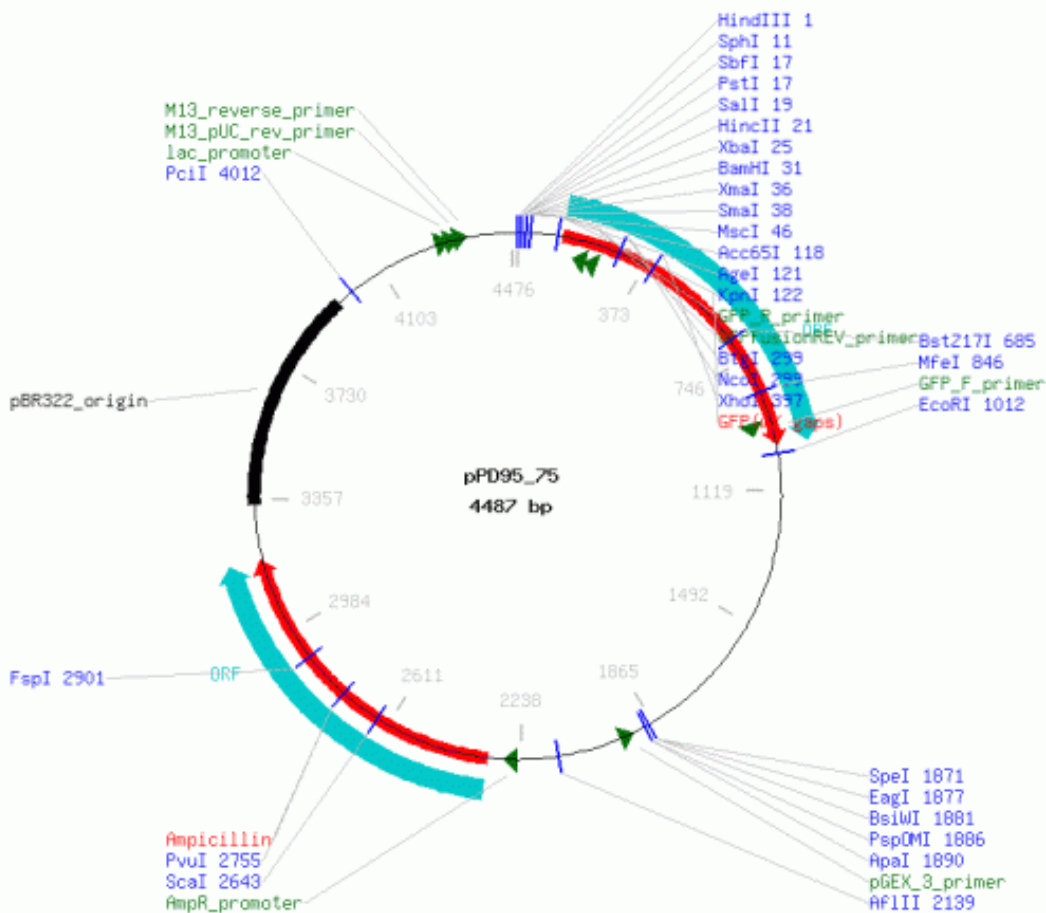

Géntranszfer *C. elegans* csíravonal prekurzor sejtekbe

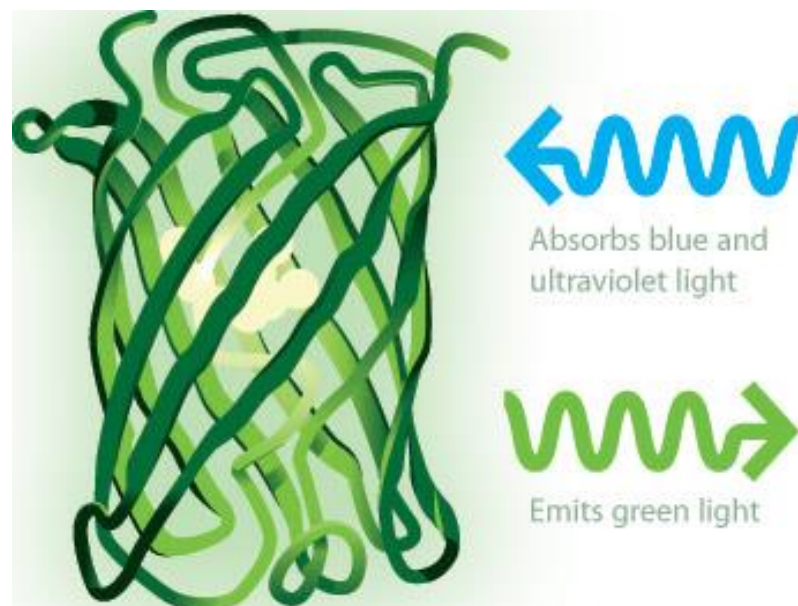

Expressziós analízis

Mikor (az egyedfejlődés mely stádiumában) és hol (mely sejtekben) fejeződik ki egy gén.

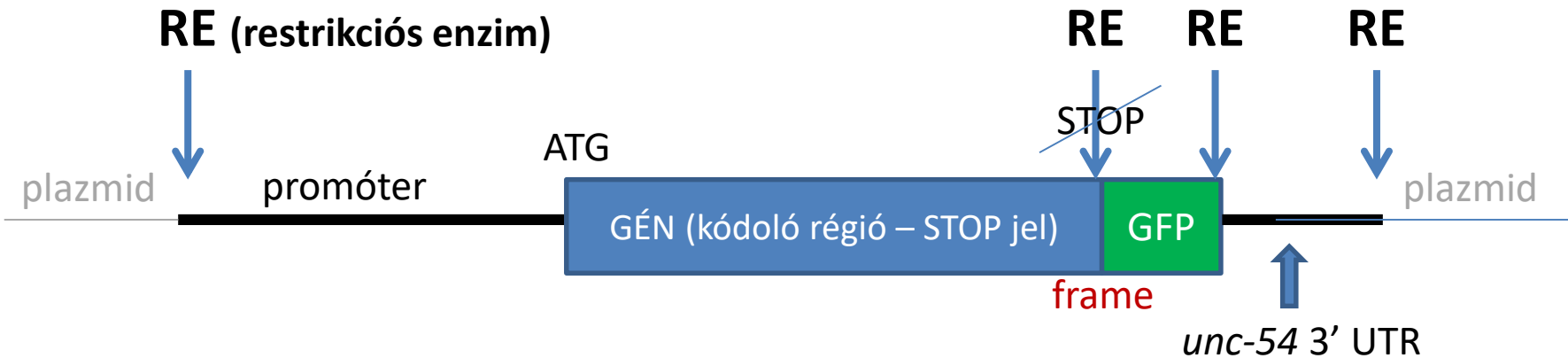
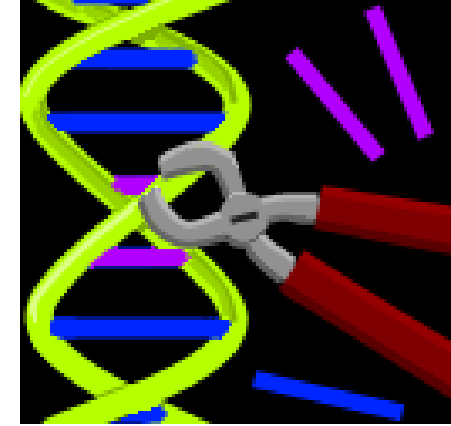

Expressziós vektor

GFP: green fluorescent protein

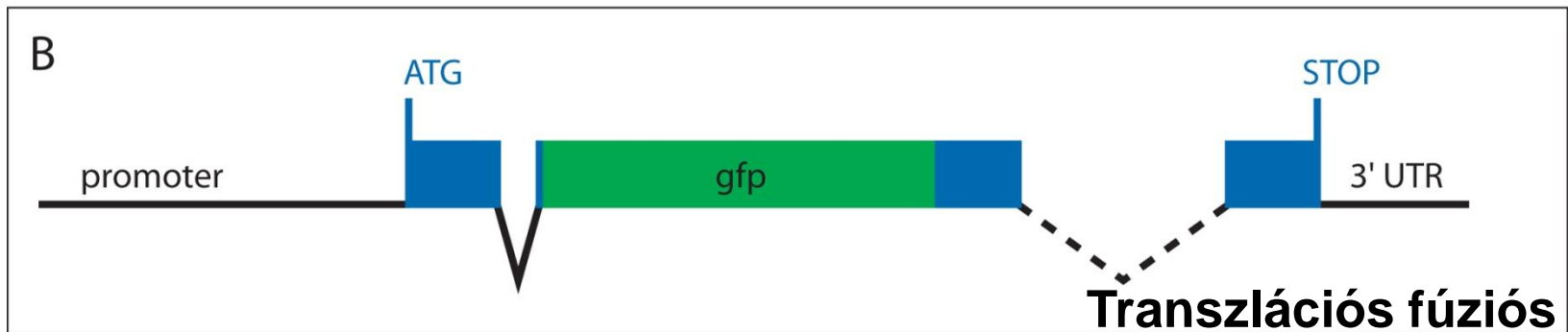
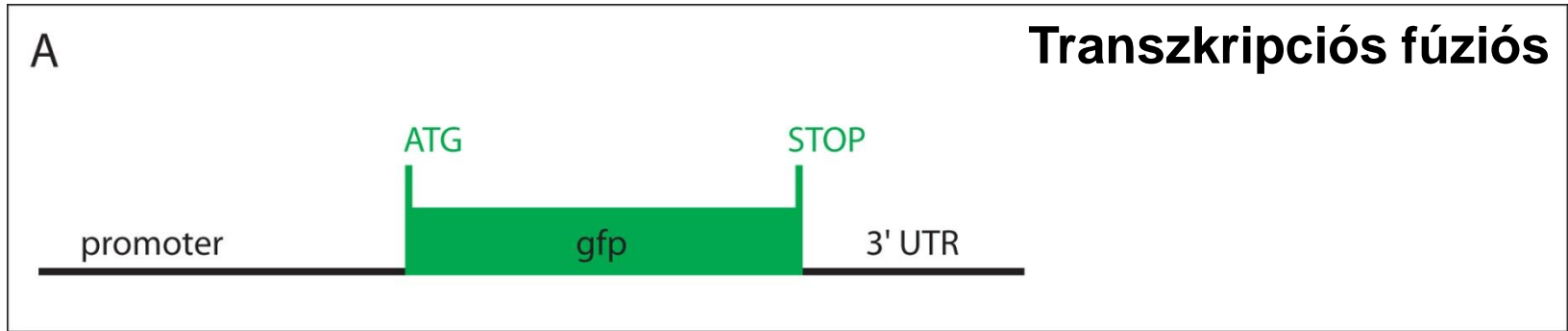
Expressziós konstrukciók

Minden génre megtervezhető – genom-szintű erőfeszítések.

- **GFP analízis vs. antitest festés – melyik jobb?**
- **Transzkripció fúziós rendszer**
- **Transzláció fúziós rendszer – mutáns menekítés**

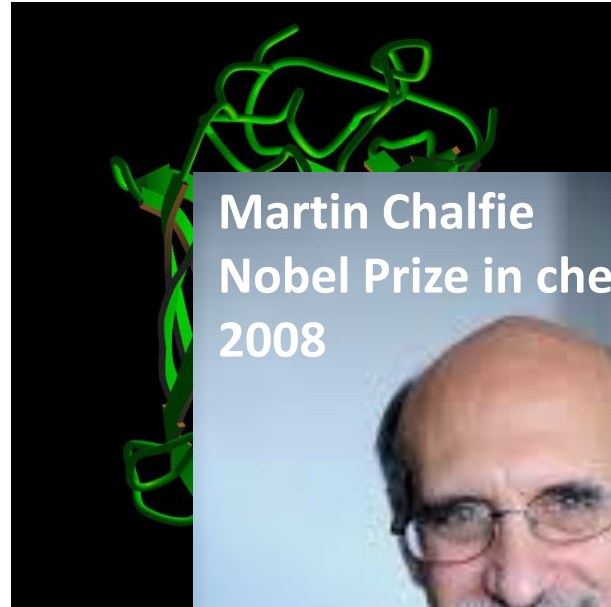
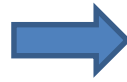
GFP konstrukciók

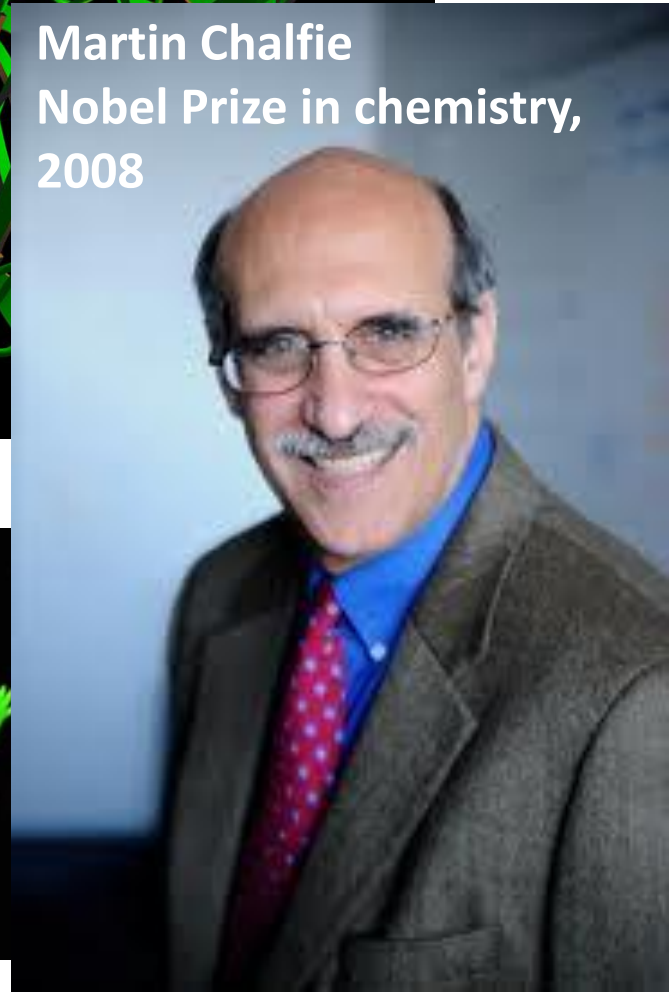
GFP

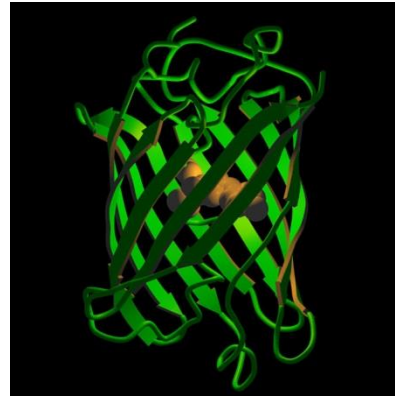
Aequorea victoria, medúza

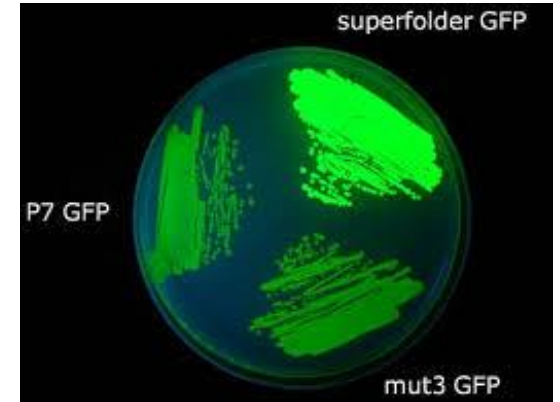
Martin Chalfie
Nobel Prize in chemistry,
2008

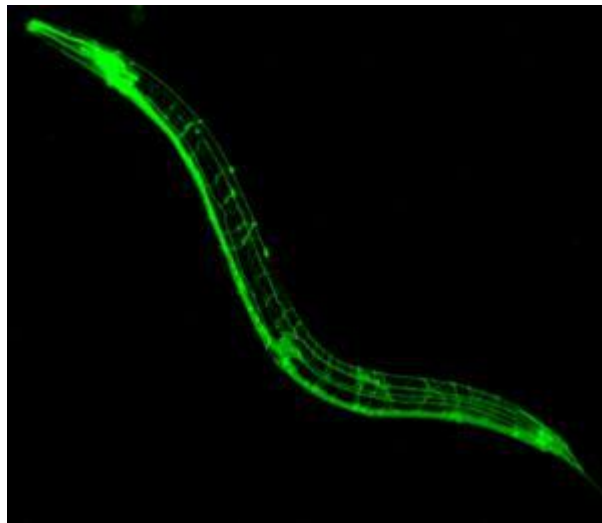
Valójában

GFP

Escherichia coli

Caenorhabditis elegans

Minden más

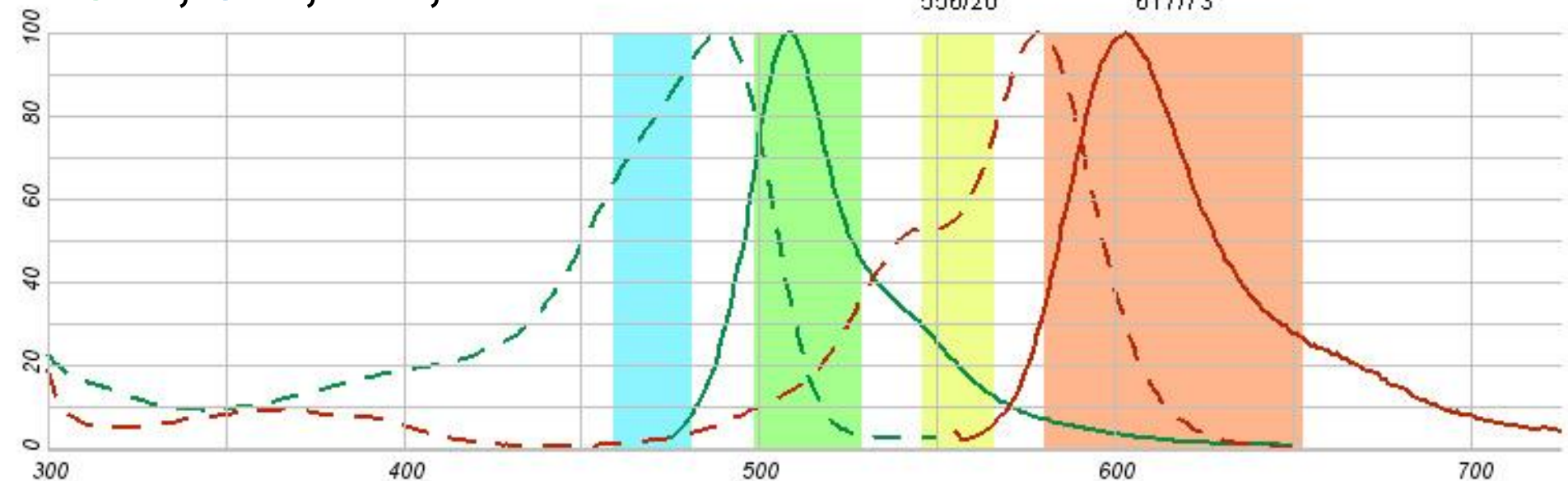
GFP, CFP, YFP, RFP

470/22

514/30

556/20

617/73

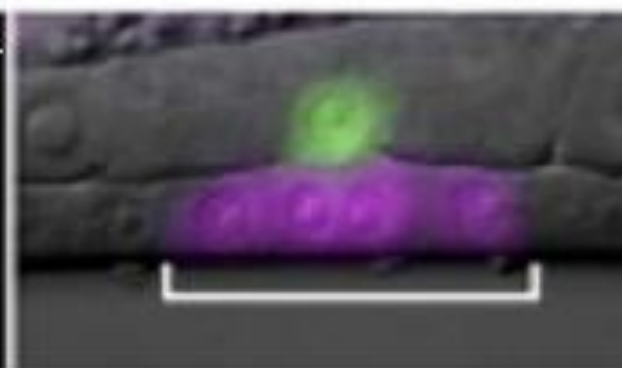
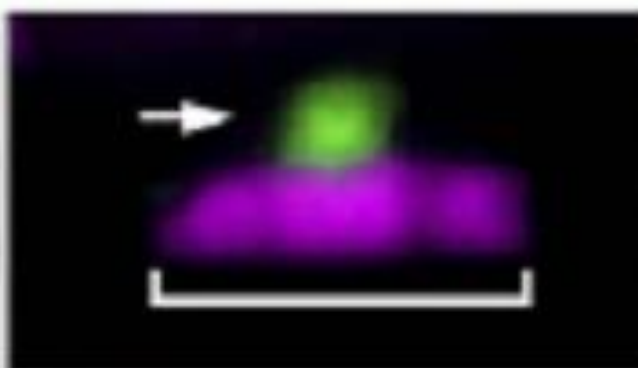
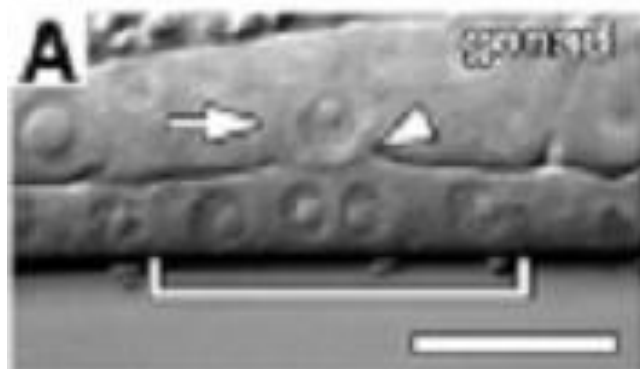
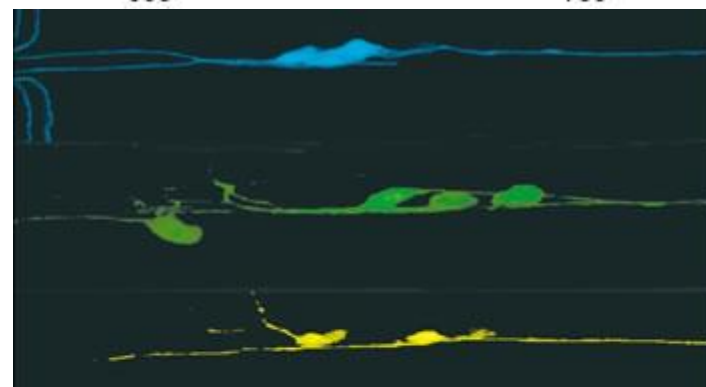
GFP, CFP, YFP, RFP

G: green

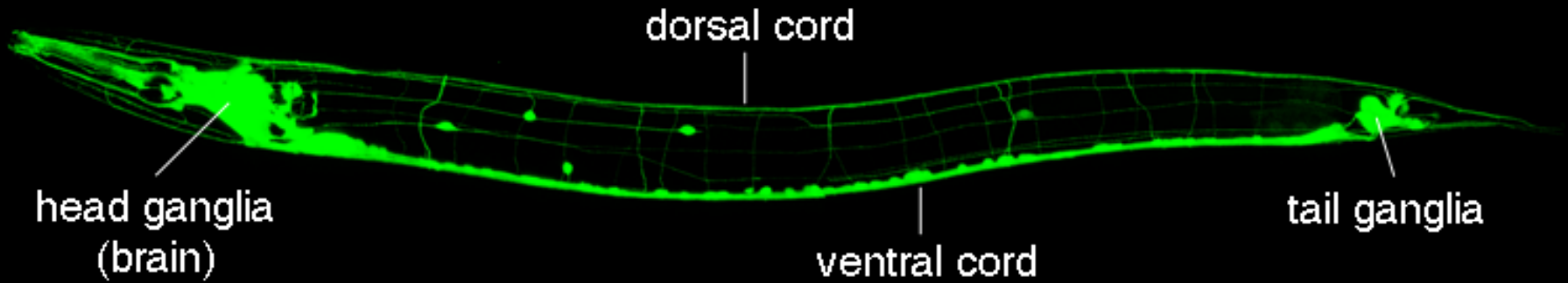
C: cyan

Y: yellow

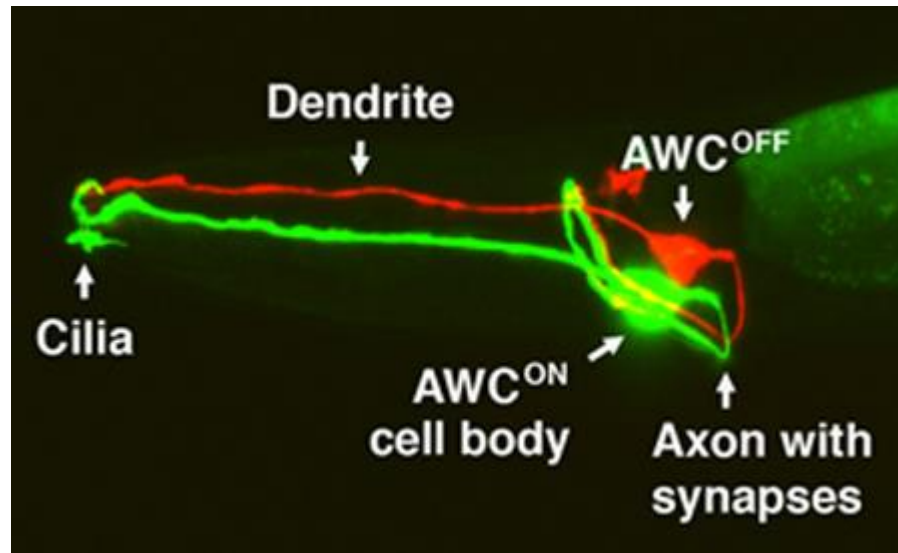
R: red

Neuronális GFP expresszió

Neuronális GFP-RFP expresszió

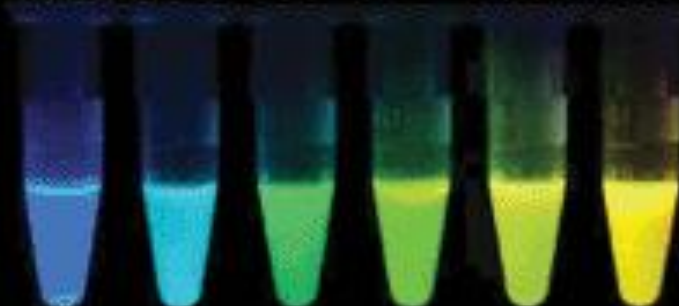

Ko-expresszió:

sárga

The 2004 palette of nonoligomerizing fluorescent proteins

GFP-derived				mRFP1-derived								Evolved by SHM				
Exc.	380	433/452	488	516	487/504	540	548	554	568	574	587	595	596	605	590	nm
Em.	440	475/505	509	529	537/562	553	562	581	585	596	610	620	625	636	648	nm

EBFP

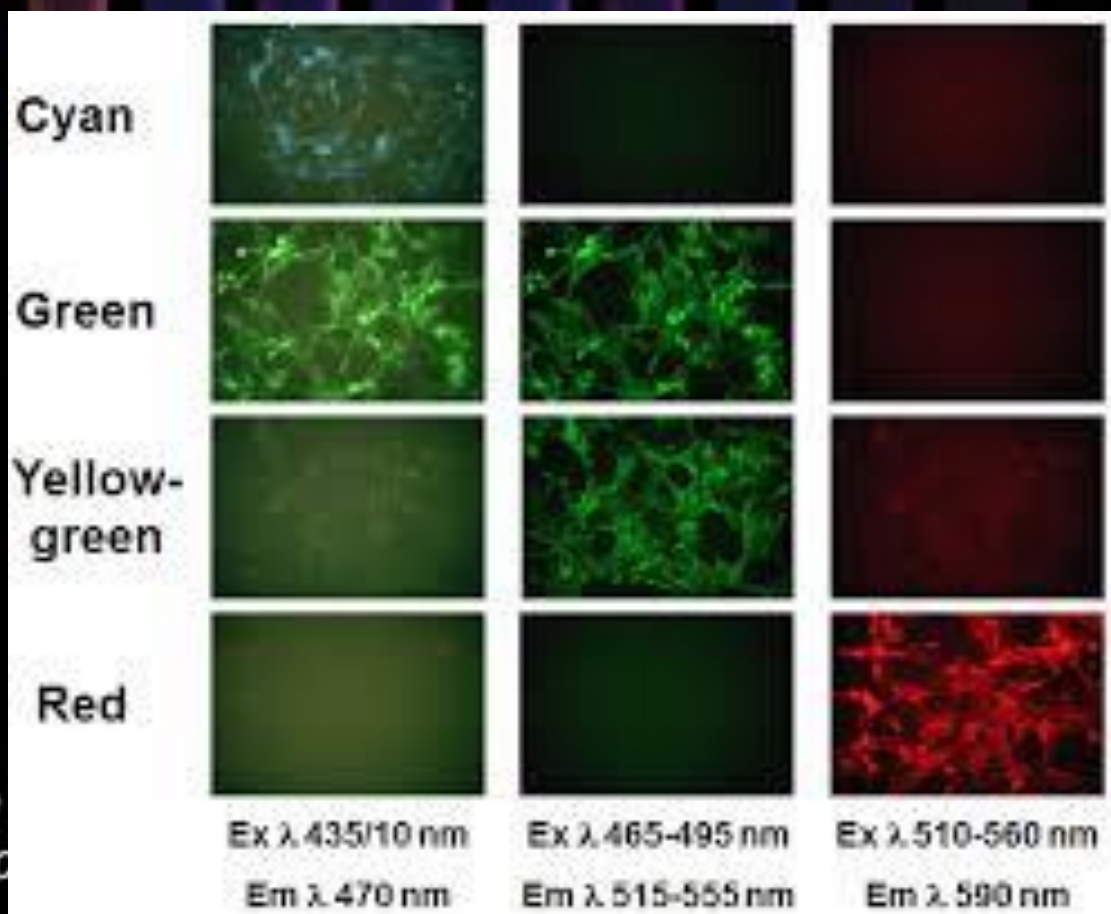
ECFP

EGFP

YFP (Citrine)

mHoneydew

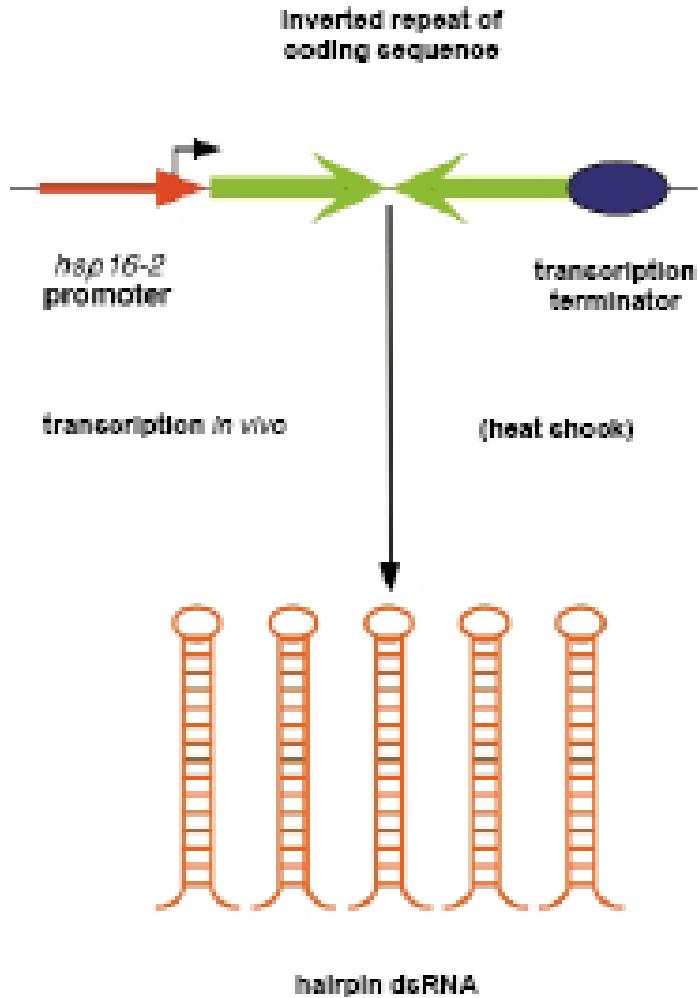
mBanana

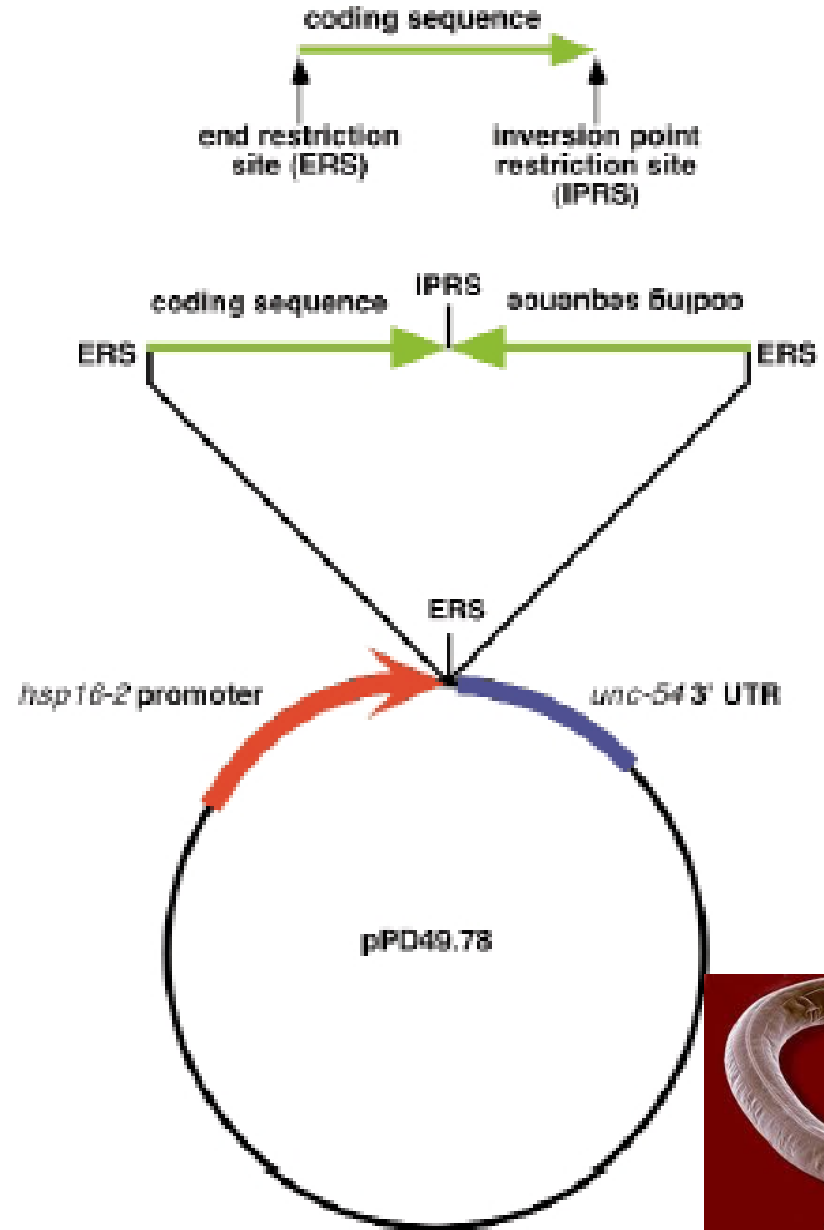
Nathan Shaner et al (2004) *Nature*
 Lei Wang et al (2004) *Proc. Natl. Acad. Sci.*

Knockdown: RNSi könyvtárak – *C. elegans*

a

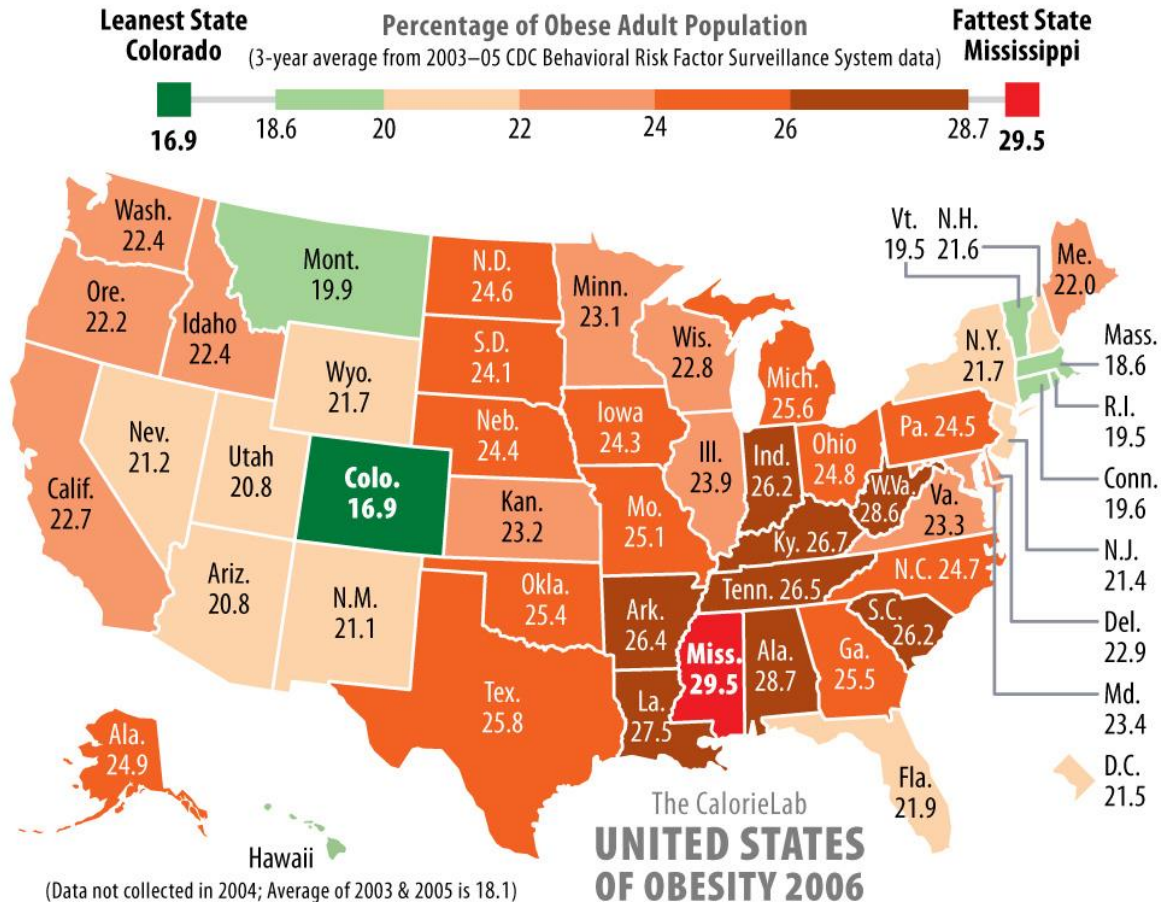
b

Zsíryanycserét szabályozó gének genomai analízise *C. elegans*ban

V:

Gének, melyek elhízást okozhatnak

C. elegans gének

Metabolic enzyme (7)

E04F6.3

F28F8.2

ZC513.1

C33A12.6

VF13D12L.1

Transcription factors (9)

C43H6.8

K10C3.6

F33D4.1

C56C10.10

C37F5.1

R11H6.5

H12C20.3

Receptors (6)

F56B6.5

C43H6.9

Y27F2A.g

Y46H3C_11.b

Vesicular transport (3)

F06H9.5

C04G2.4

Humán ortológ biológiai funkciója

Hydroxysteroid 17- β dehydrogenase

Long-chain fatty-acid CoA ligase

Phospholipid transfer protein

UDP-glucosyl transferase

Myo-inositol-1-phosphate synthase

Nhlh2/Nsd-2

NHF-4 α subtype NHR

Oestrogen-type NHR

Aryl hydrocarbon NHR

Ek-1

Interleukin enhancer factor 2

C4-type steroid receptor

Somatostatin receptor-type

Glutamate receptor

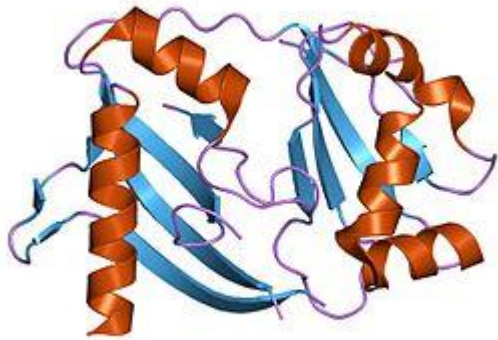
Chemoreceptor

GPCR

Oubilin/endocytic receptor

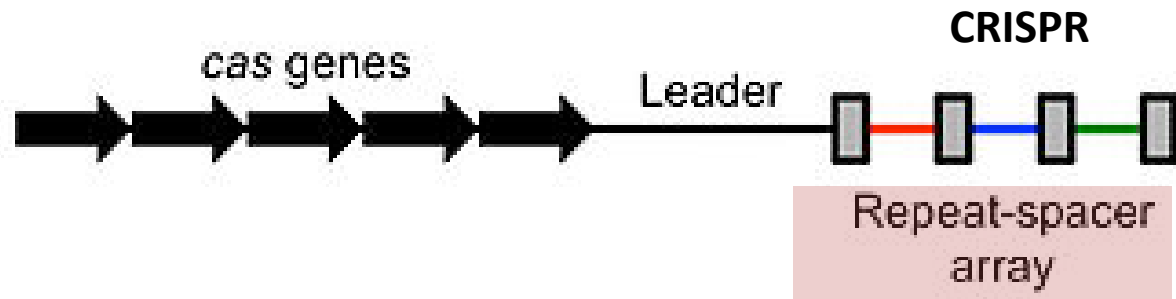
Vesicle associated protein

CRISPR- (clustered regularly interspaced short palindromic repeats) Cas9 rendszer

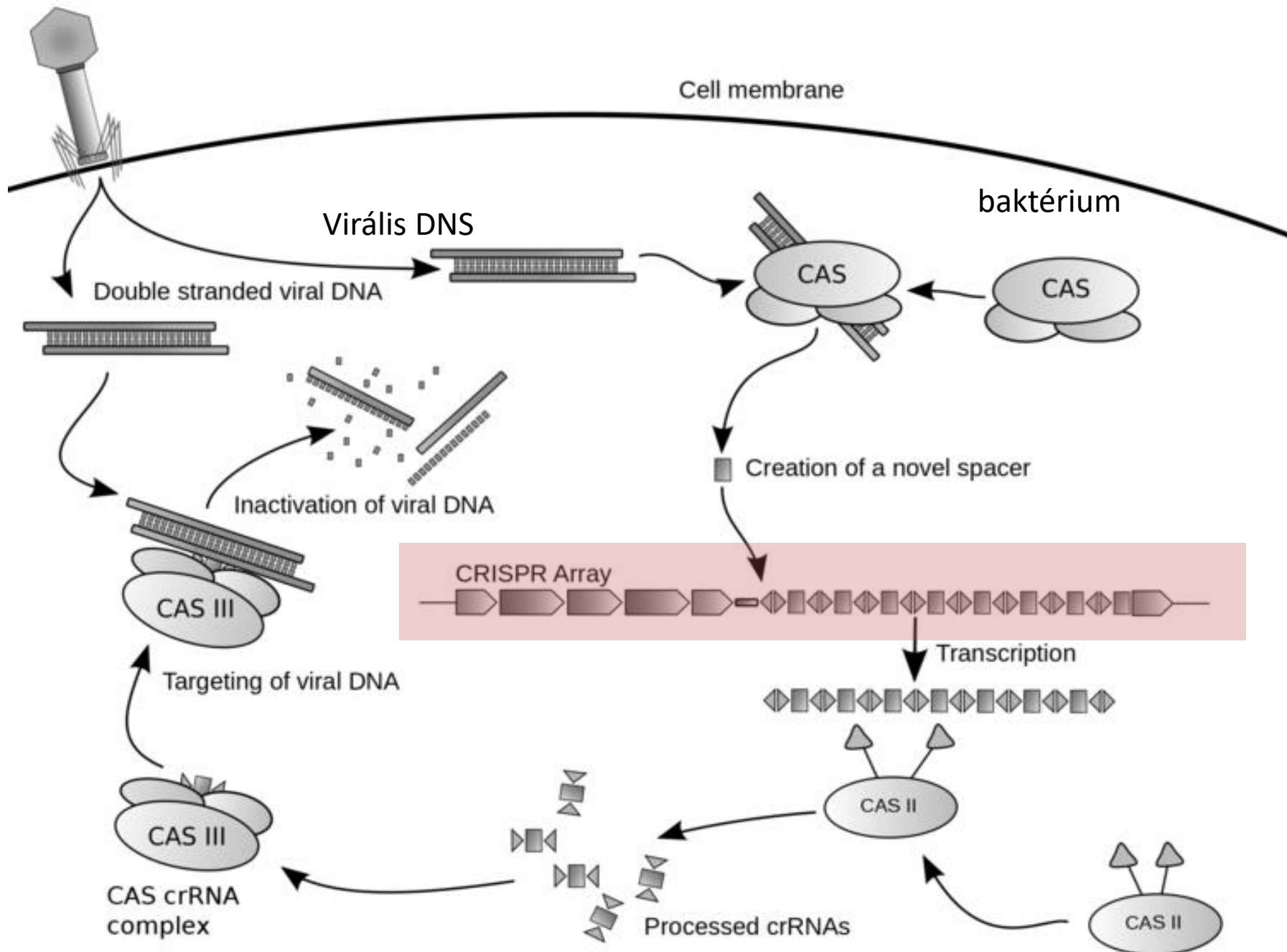

Cas9

Cas (*CRISPR-associated sequences*) fehérjék

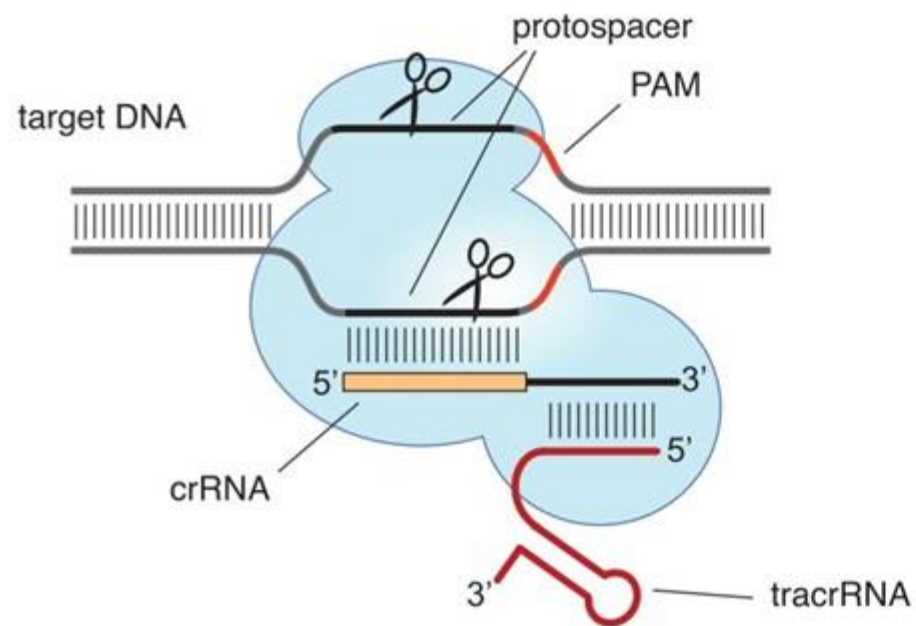
- Olyan DNS lokuszok, amelyek rövid ismétlődő szekvenciákat tartalmaznak *spacer*-ekkel elválasztva. Gyakran kapcsoltak *Cas* génekkel.
- Ilyen szekvenciák az Archaea-ák 90%-ában, az Bacteria-ák 40%-ában.

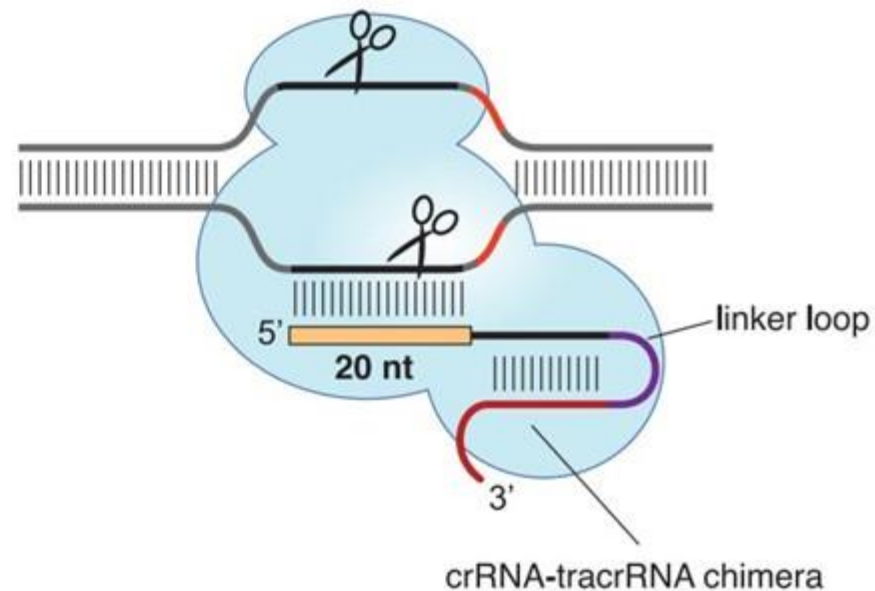

Emmanuelle Charpentier and Jennifer Doudna

Cas9 programmed by crRNA:tracrRNA duplex

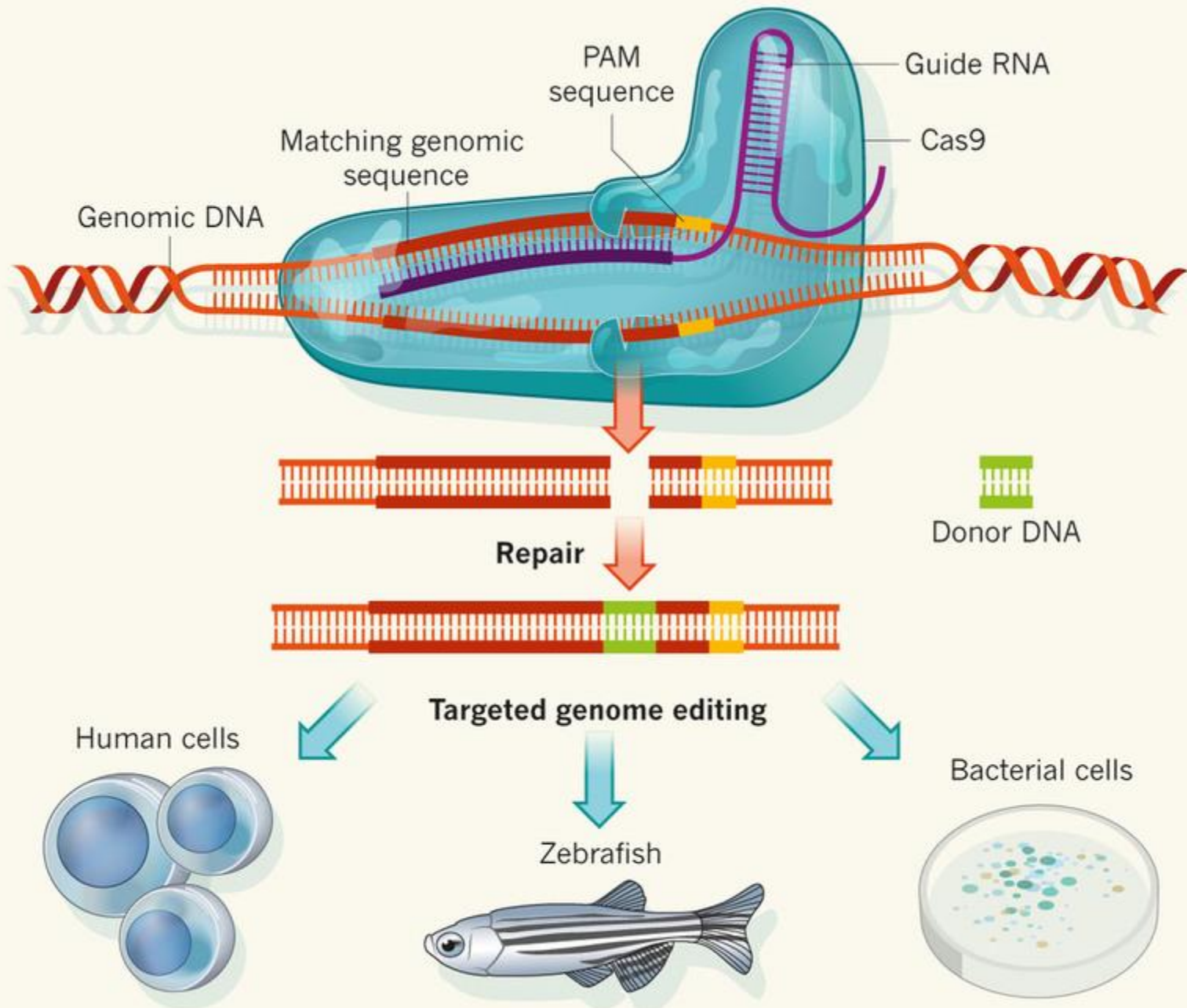
Cas9 programmed by single chimeric RNA

PAM: Protospacer adjacent motif (a Cas9 által megcélzott DNS szekvencia mögötti rész)

crRNA: CRISPR RNA

tracrRNA: trans-activating crRNA, a small trans-encoded RNA

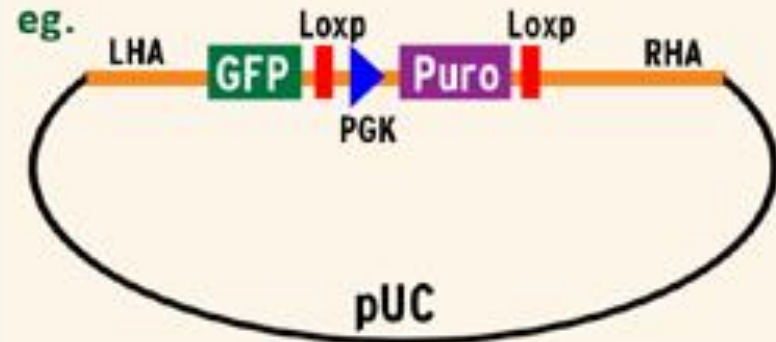

Genome-editing knockout kit using CRISPR/CAS9

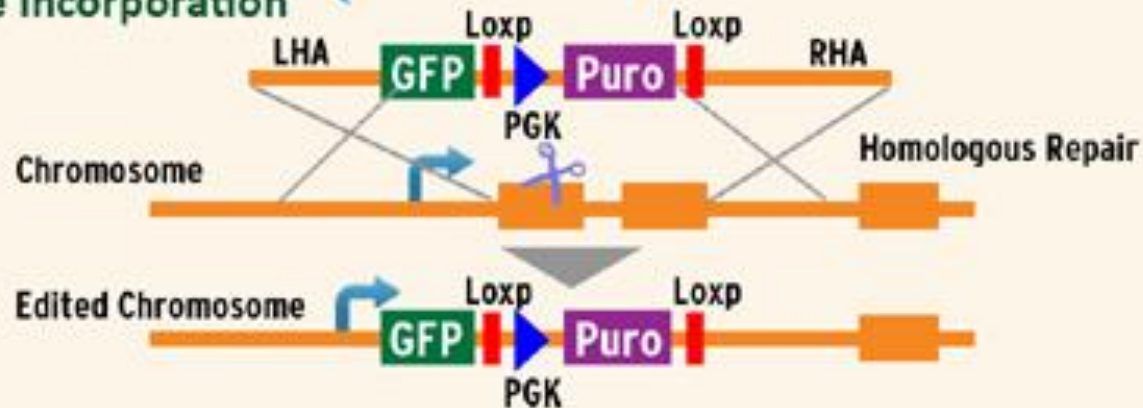
1 Target Sequence Cloned In pCas Guide Vector

2 Donor Template DNA Containing Homologous Arms & Functional Cassette

3 Genome Incorporation

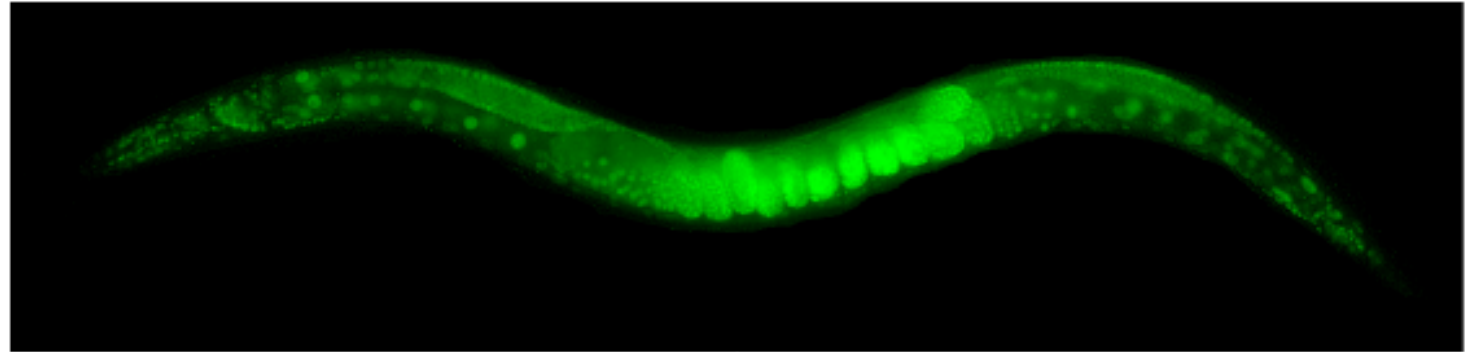
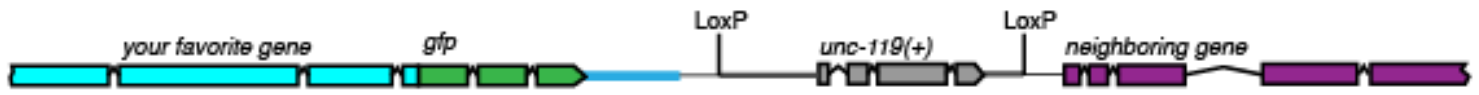

Inject Cas9-sgRNA plasmid
+
Homologous repair template

Engineered Repair Template

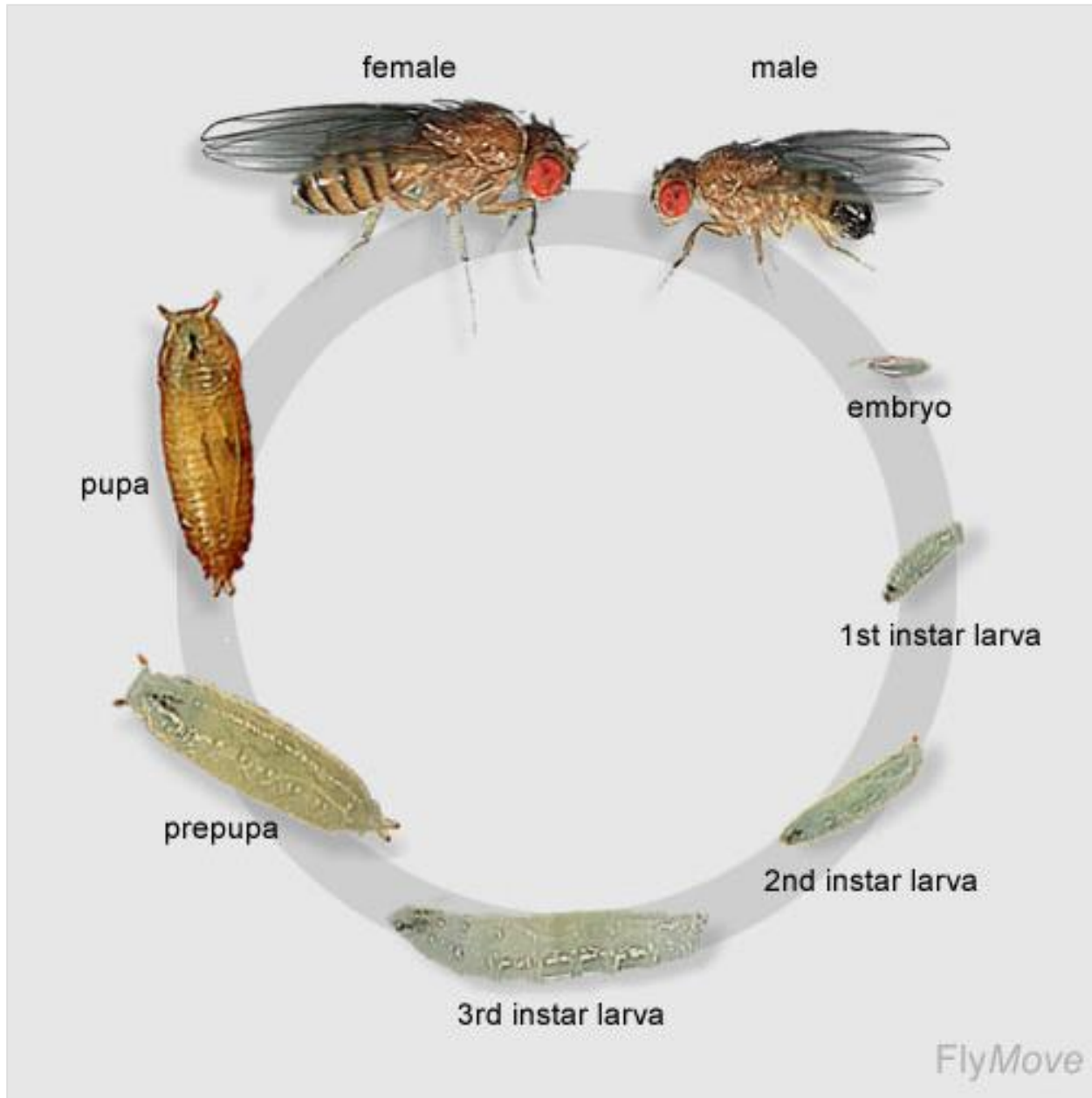
Homologous Recombination

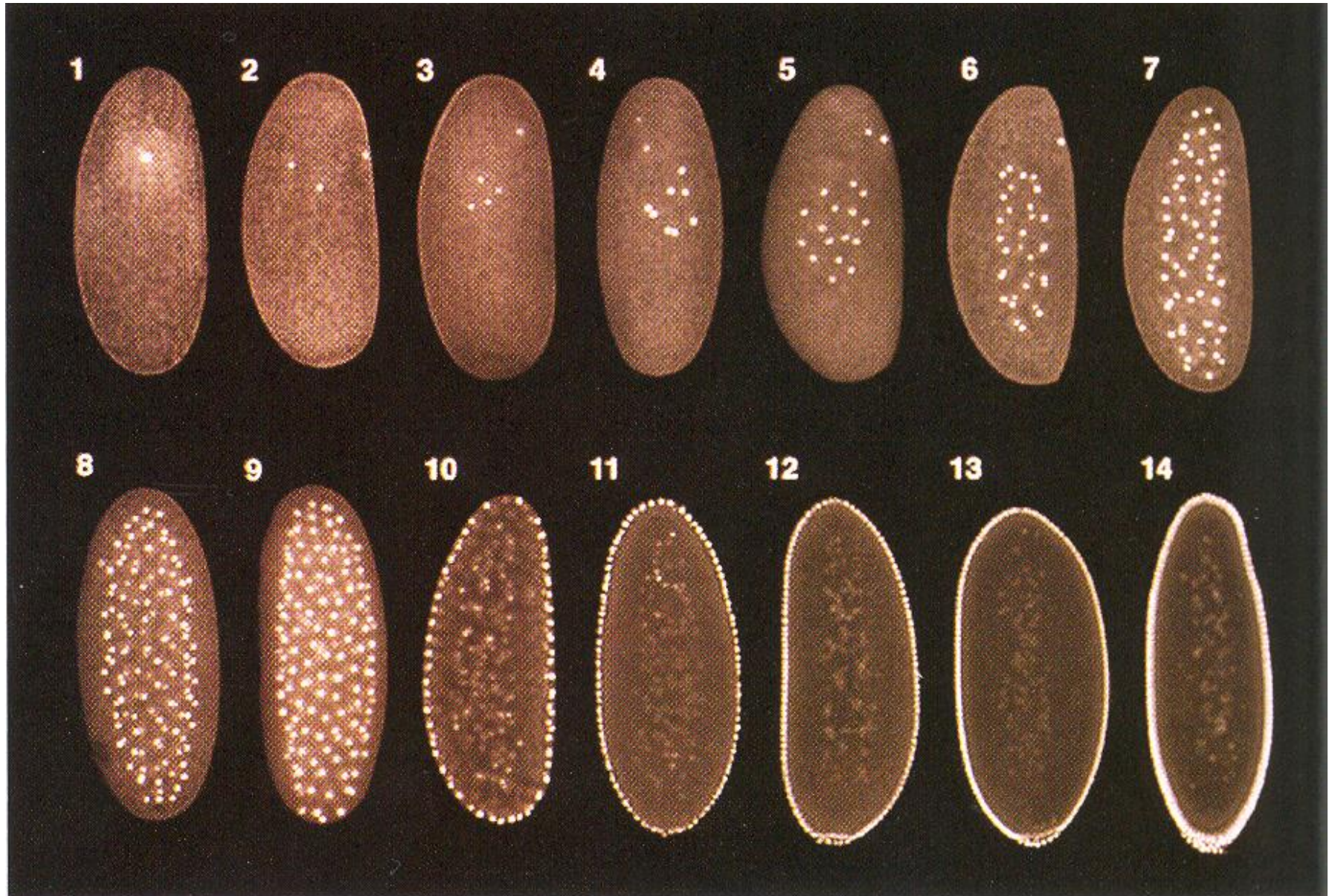
Drosophila melanogaster
(gyümölcslégy – muslica)

A *Drosophila* életciklusa

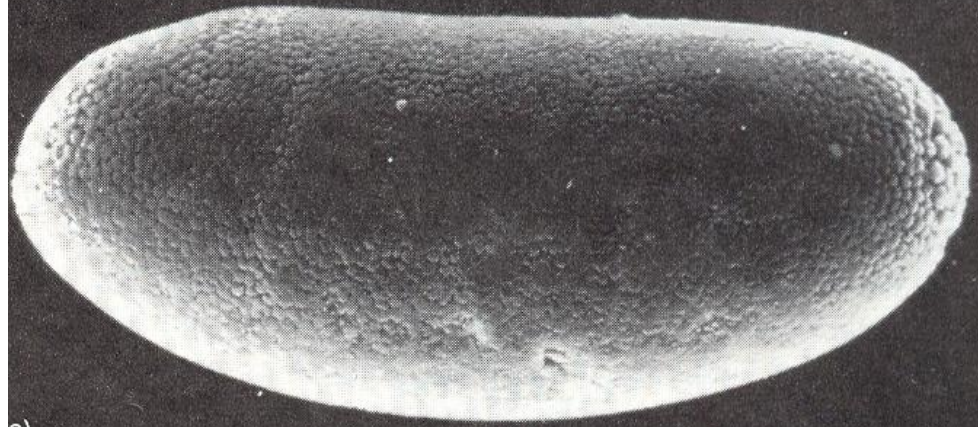

A *Drosophila* embrió korai fejlődése

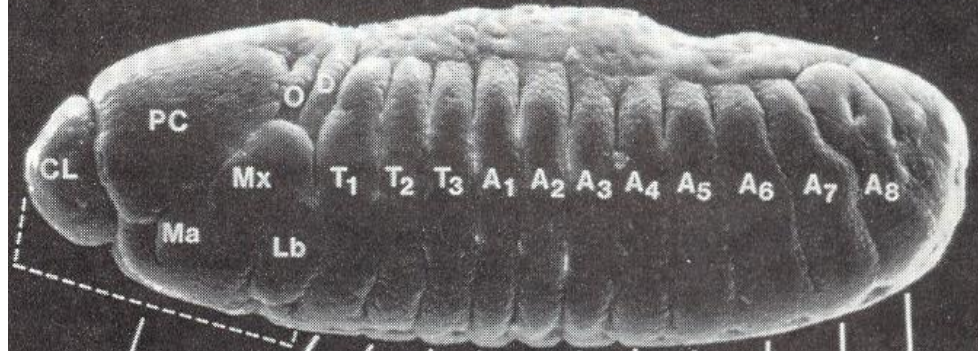
**Szegmentáció és a
sejtek szegment
identitása az
anteroposzterior
tengely mentén korán
kialakul**

**3 óras
embrió**

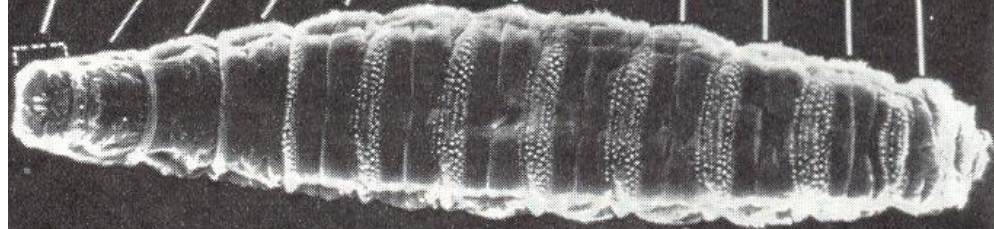
a)

**10 óras
embrió**

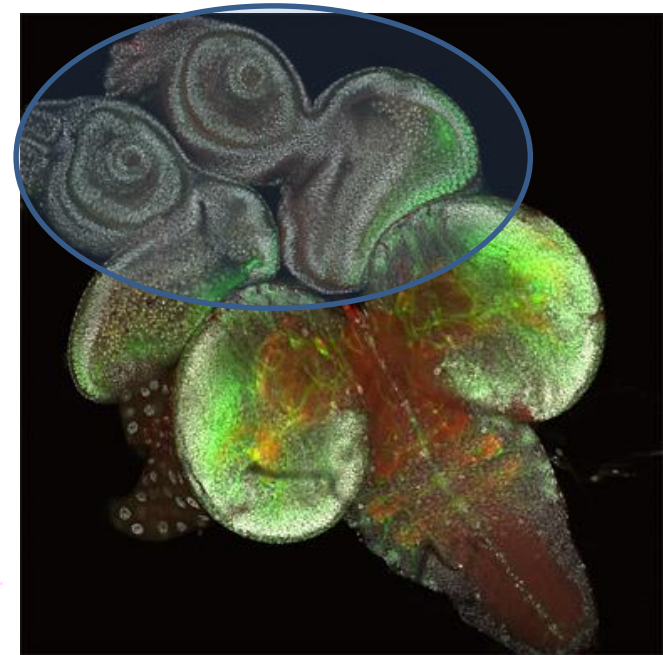
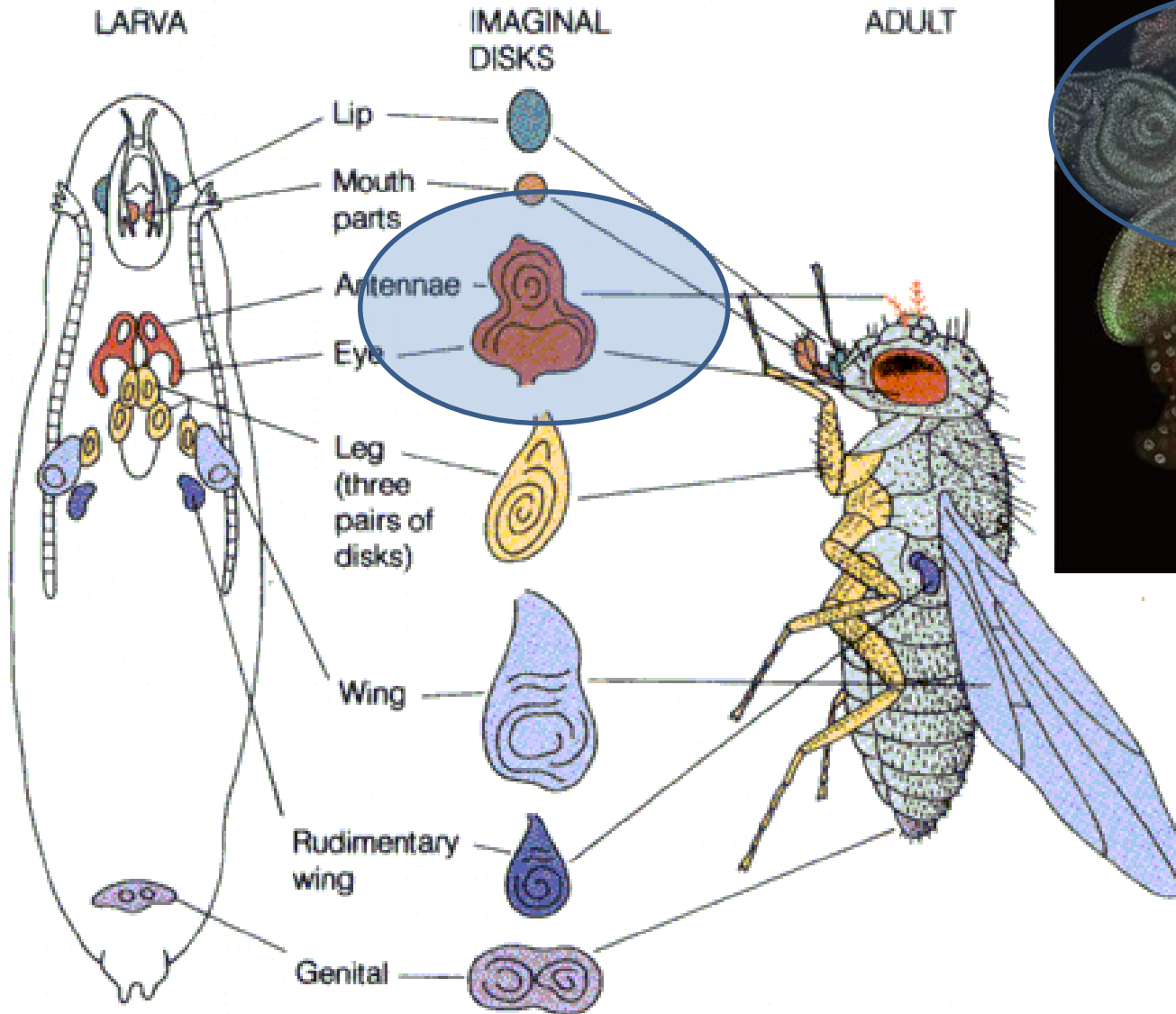
b)

lárva

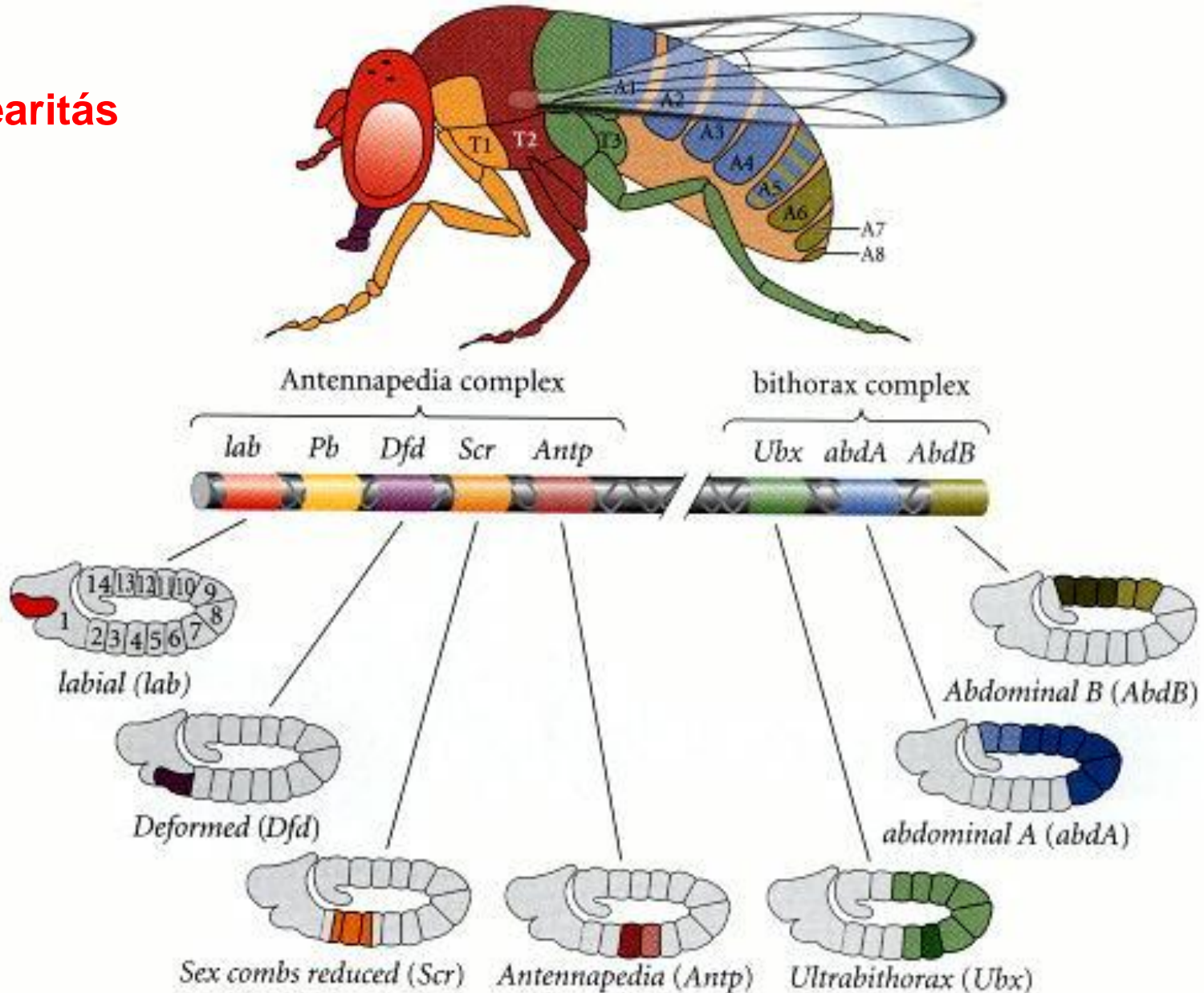
c)

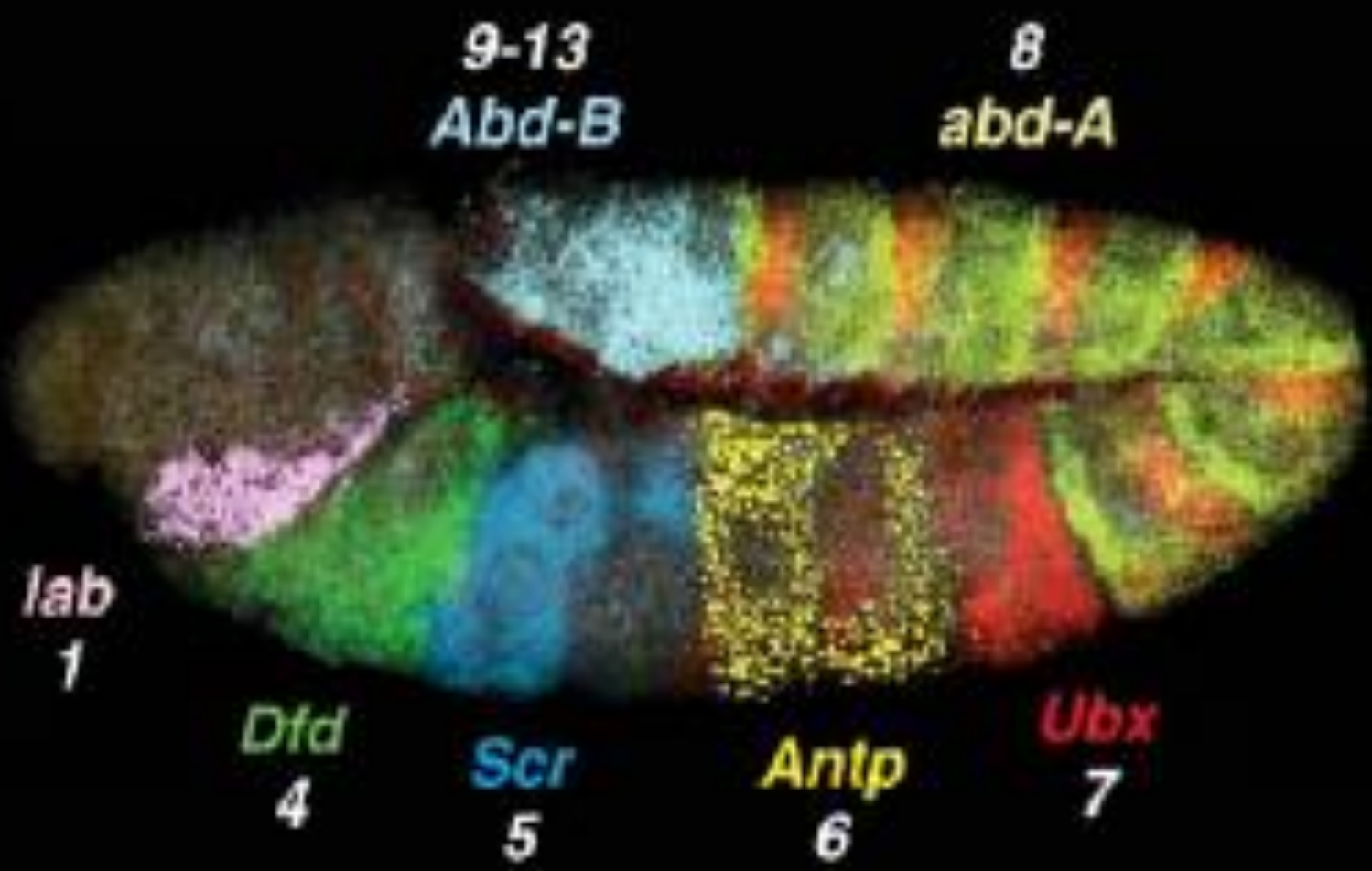
Imaginális diszkuszok

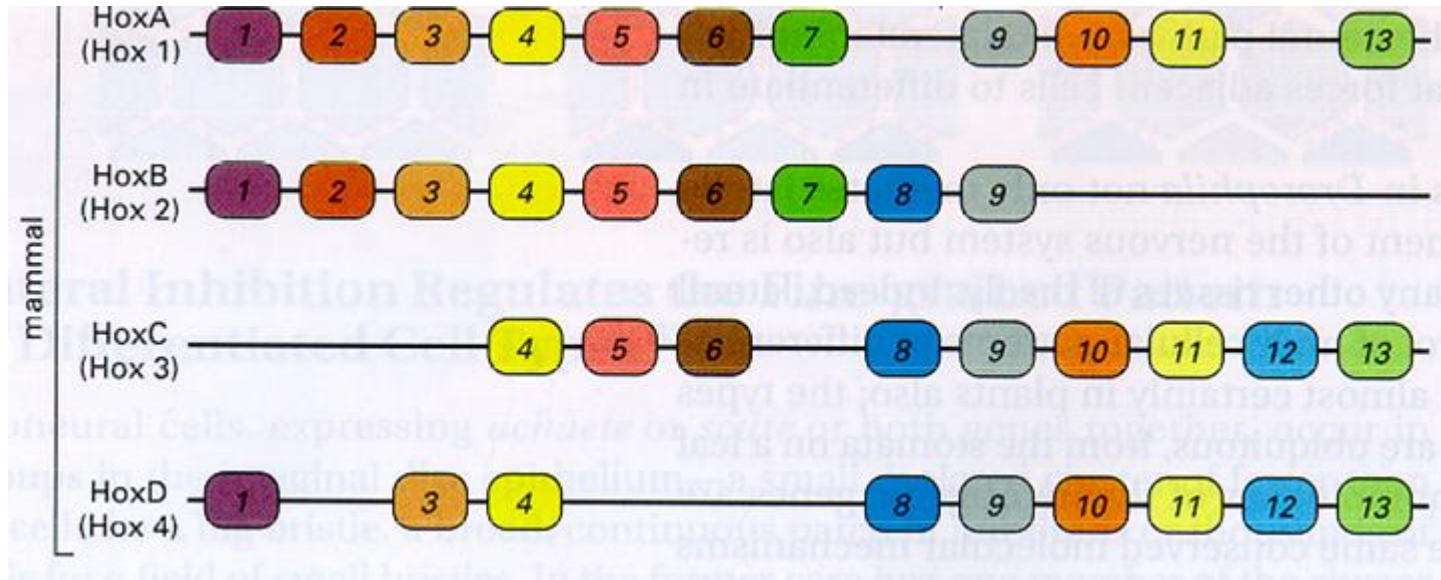
Homeotikus szelektor gének – *Hox* gének

Ko-linearitás

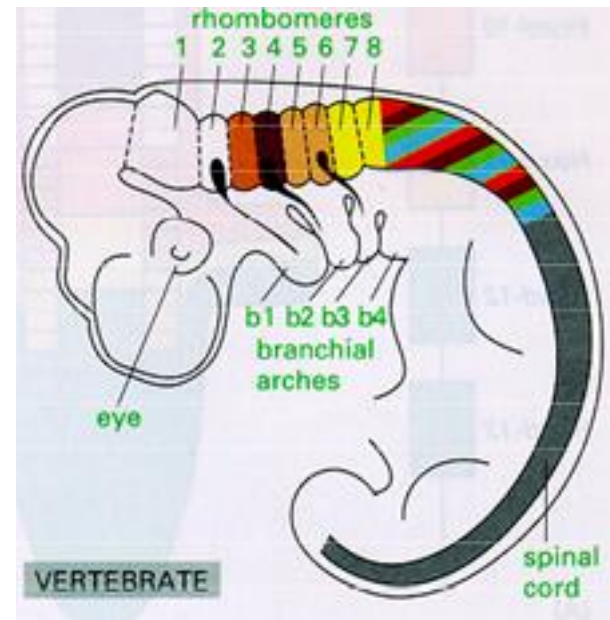

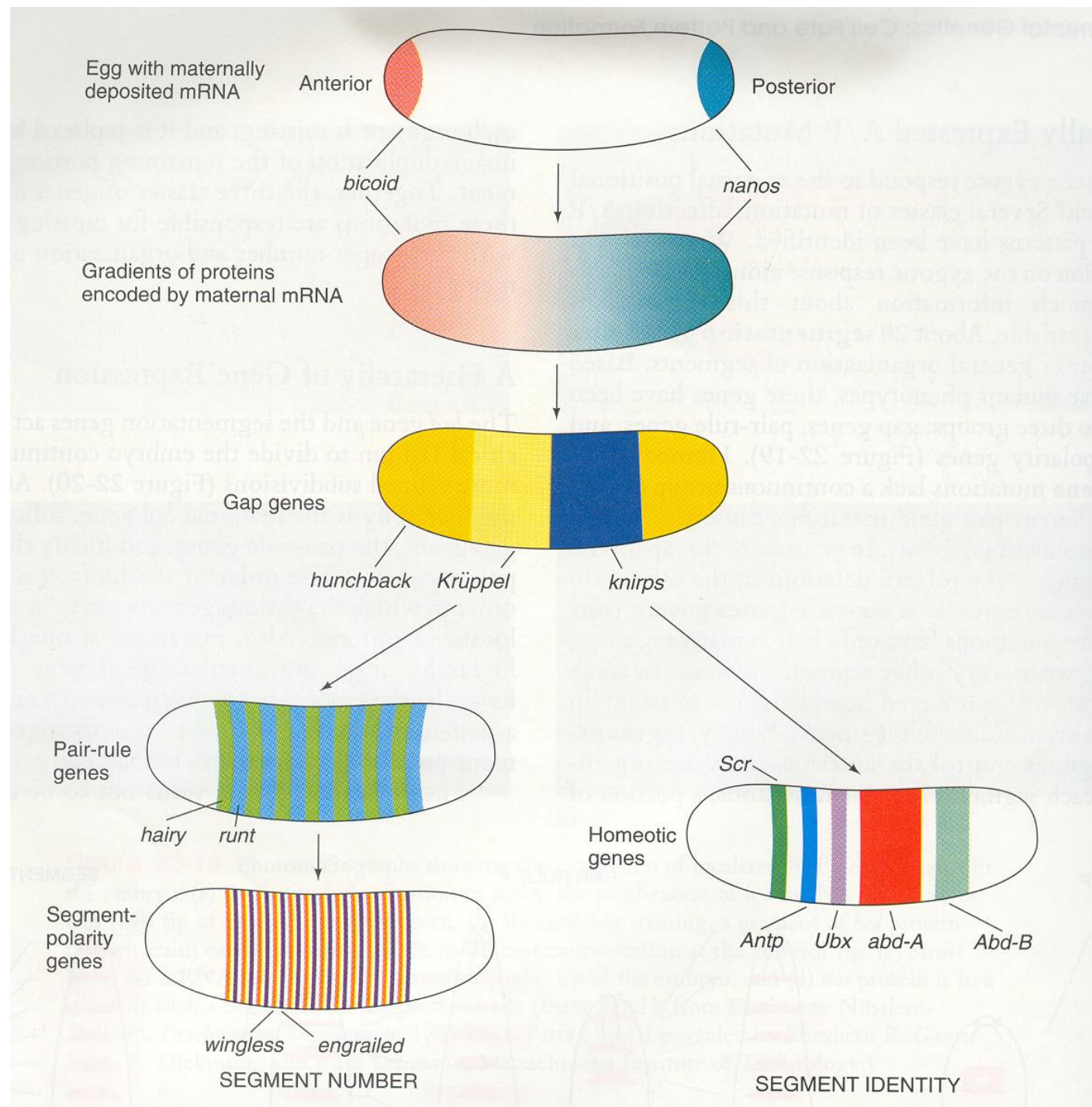
Emlős *Hox* clusterek

- akár külön kromoszómákon
- *Hox* paralógok

Az A/P szegmentációs mintázatot kialakító hierarchikus génkaszád

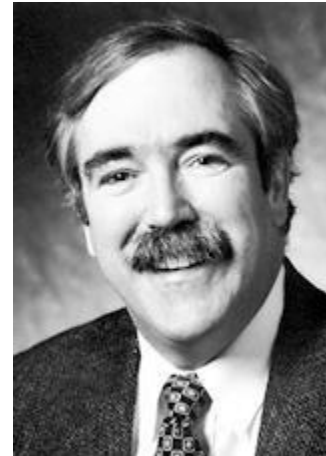
Korai embrionális fejlődés

Ed Lewis

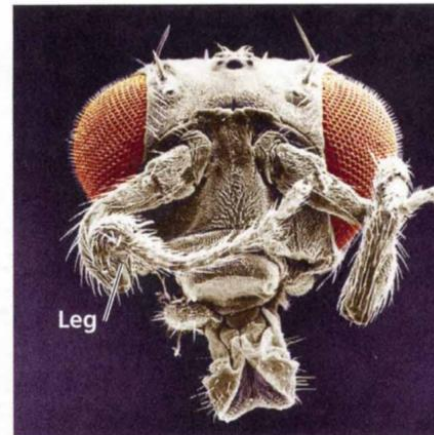
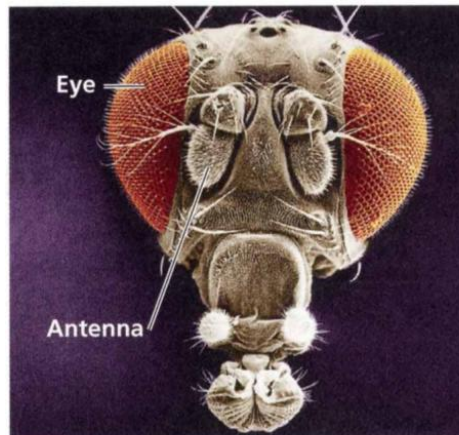

Christiane
Nüsslein-Volhard

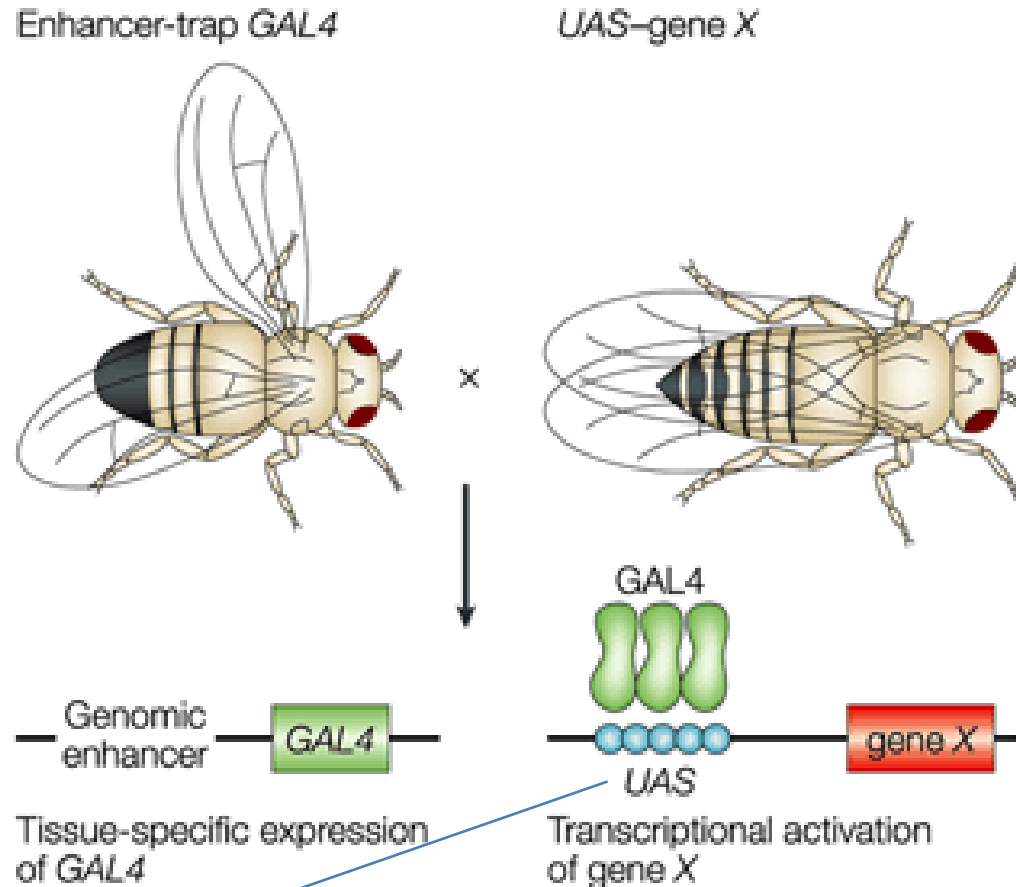

Eric Wieschaus

1995 Nobel díj: A korai embrionális fejlődés genetikája

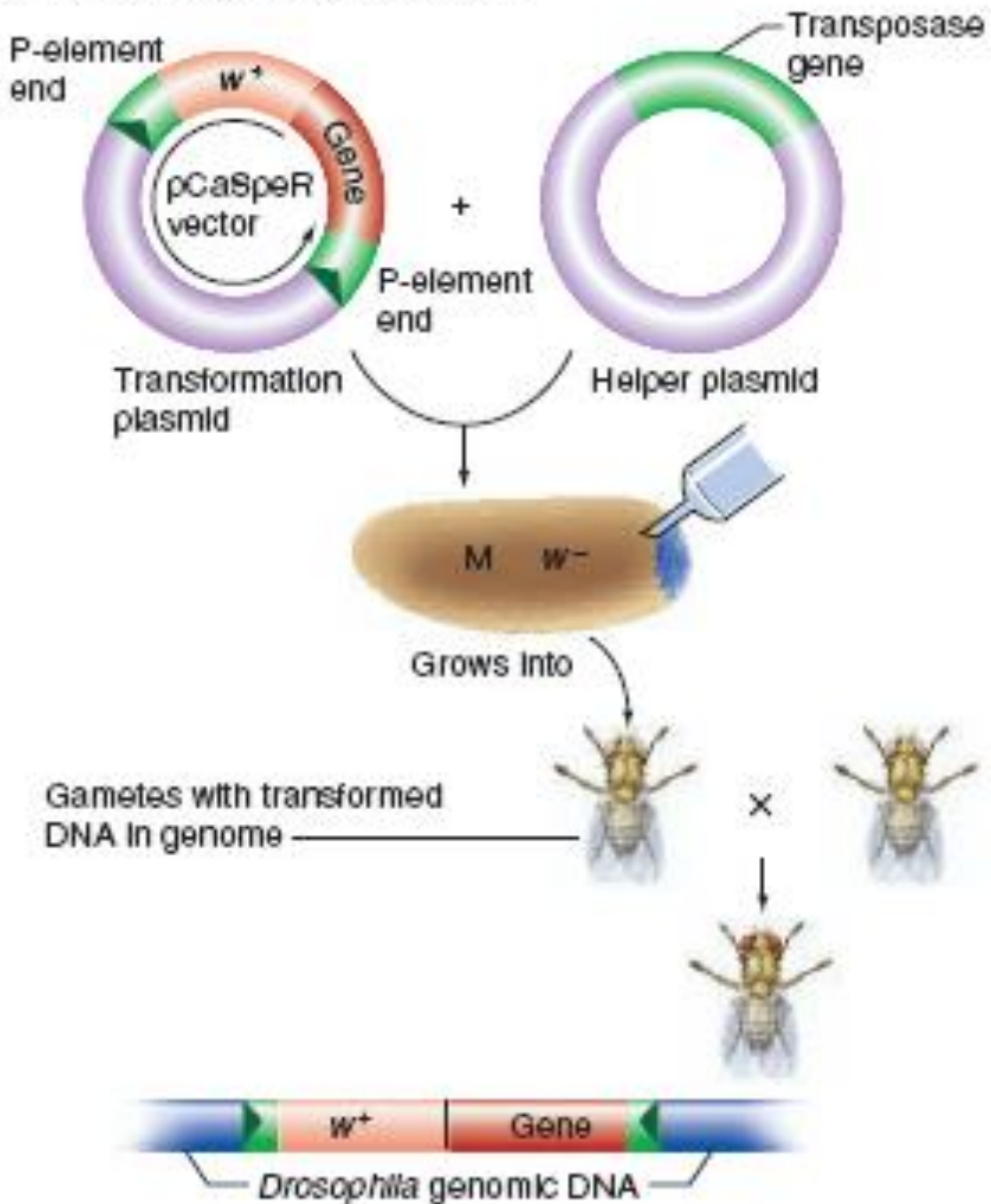

Gal4-UAS rendszer Drosophilában

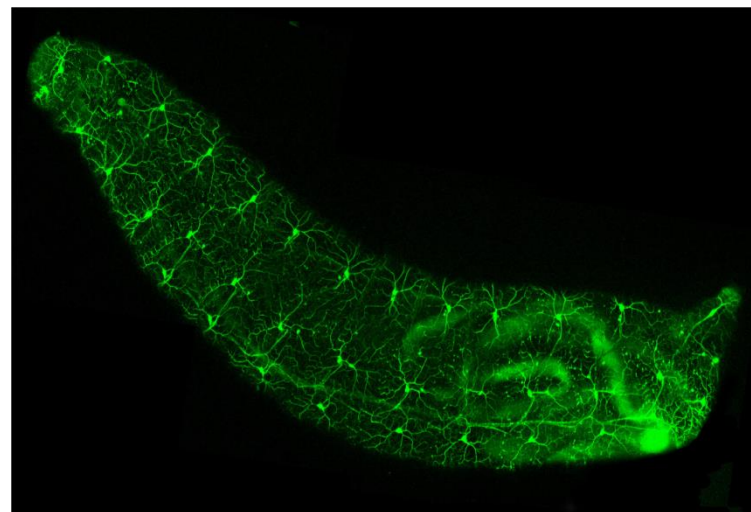
Saját (endogén) promóter általában nem működik Drosophilában (*C. elegans*-ban viszont remekül): genomi környezet fontossága.

(a) Transformation of *Drosophila*

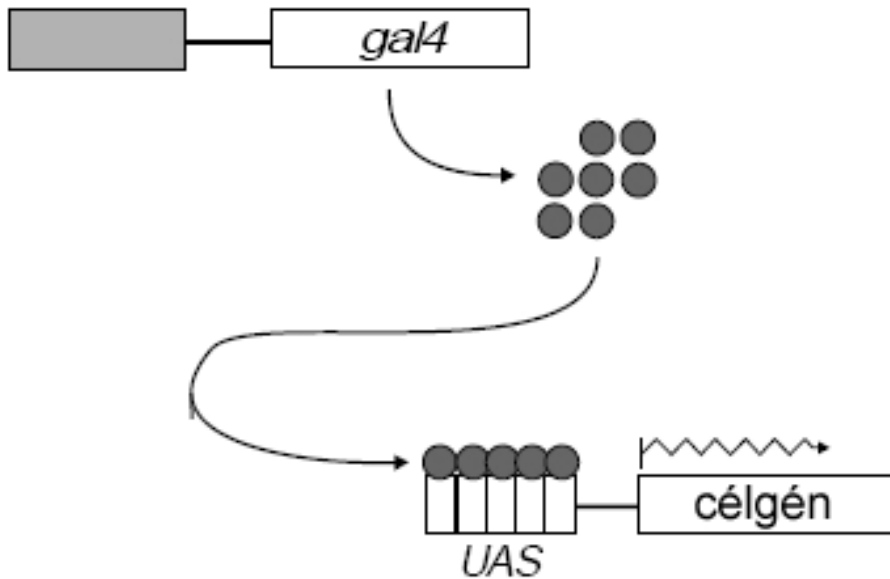
Transzformáció

érzőneuronok lárvában

UAS-Gal4 rendszer

genomikus/
klónozott
promóter

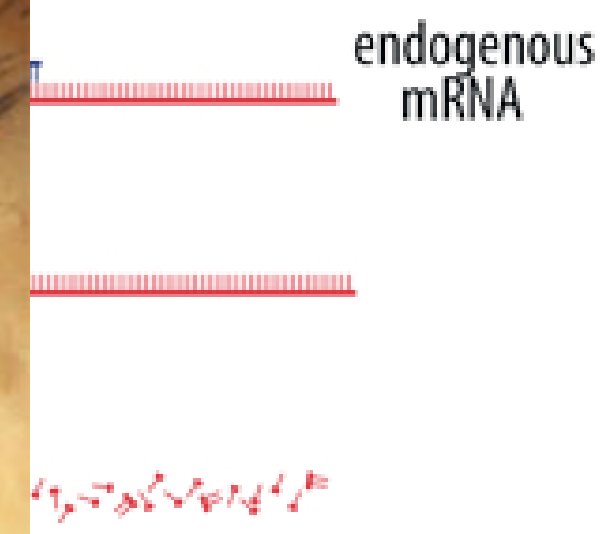
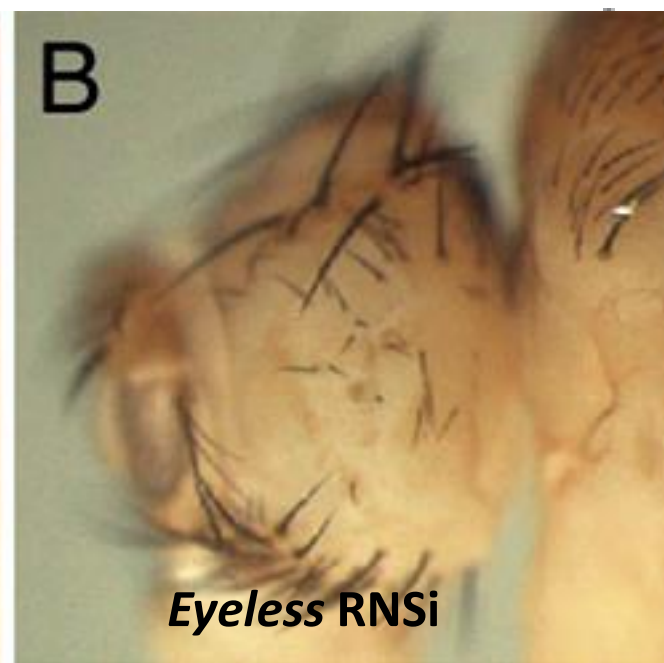
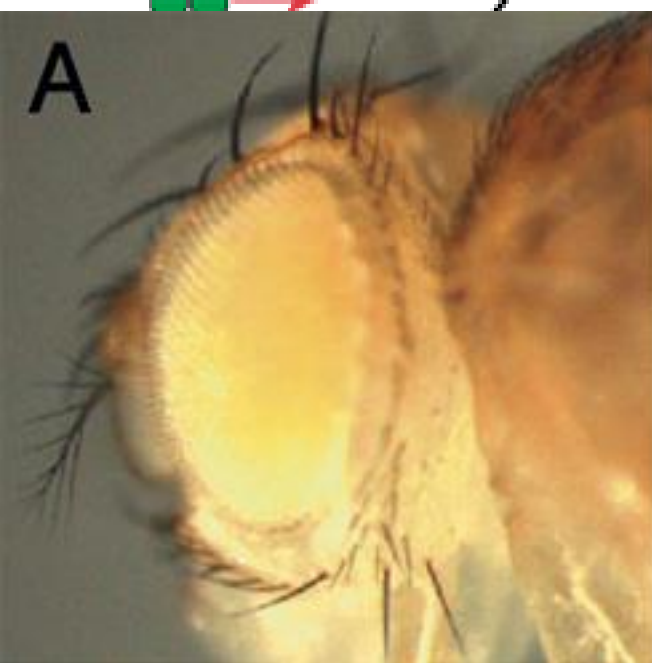
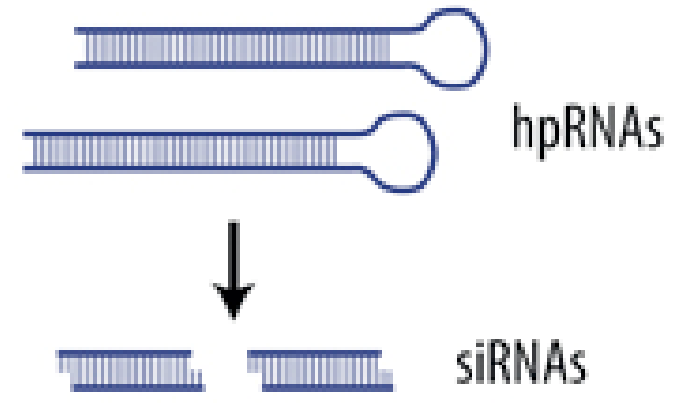
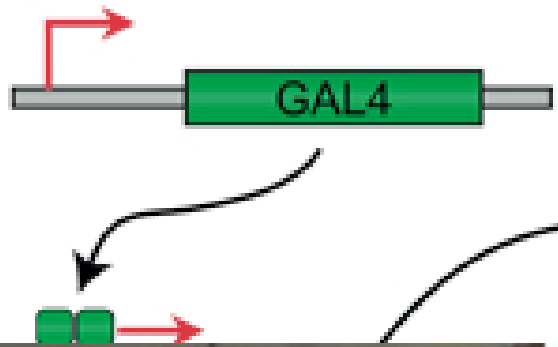

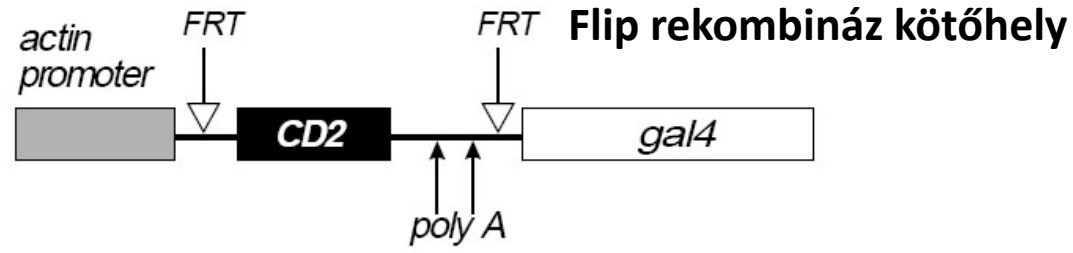
dpp-Gal4, UAS-eyeless

Gal4 élesztő transzkripció faktor, ami a megfelelő DNS-szekvenciához köt a célgén promóterében (UAS – *upstream activating sequence*), és elindítja a génexpressziót.

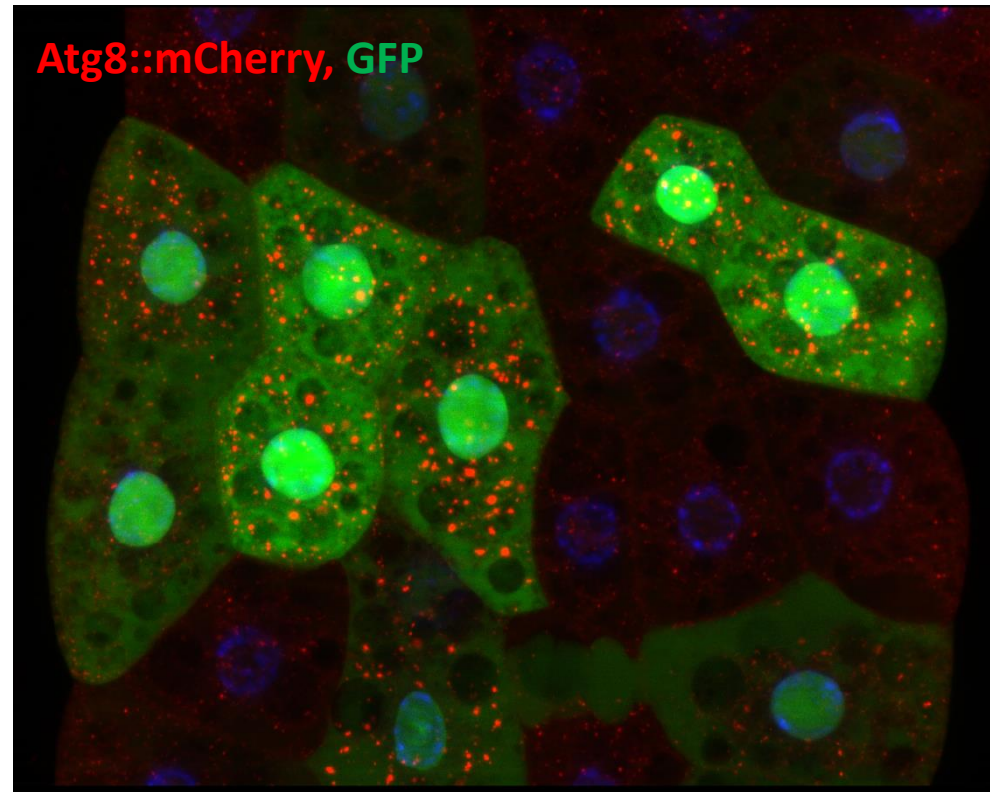
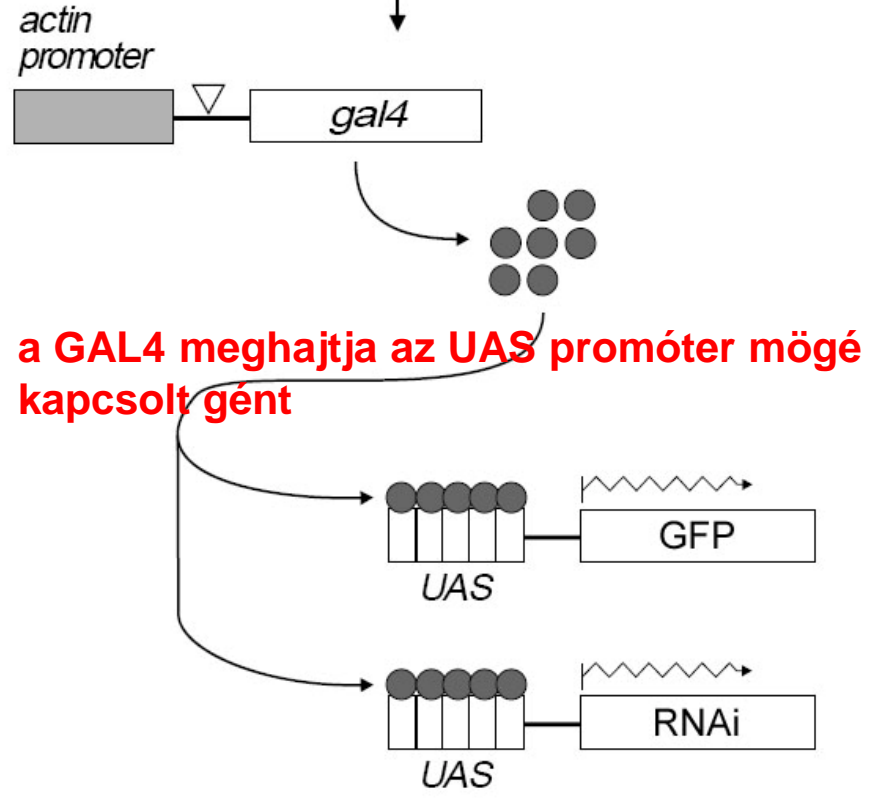
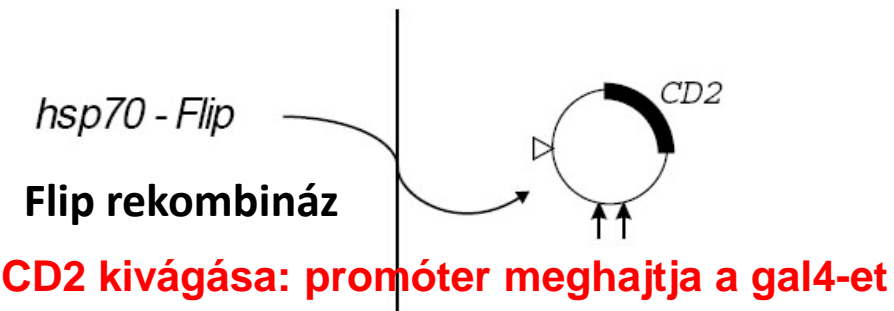
In vivo UAS-RNSi könyvtárak

tissue-, cell-, or stage-specific promoter

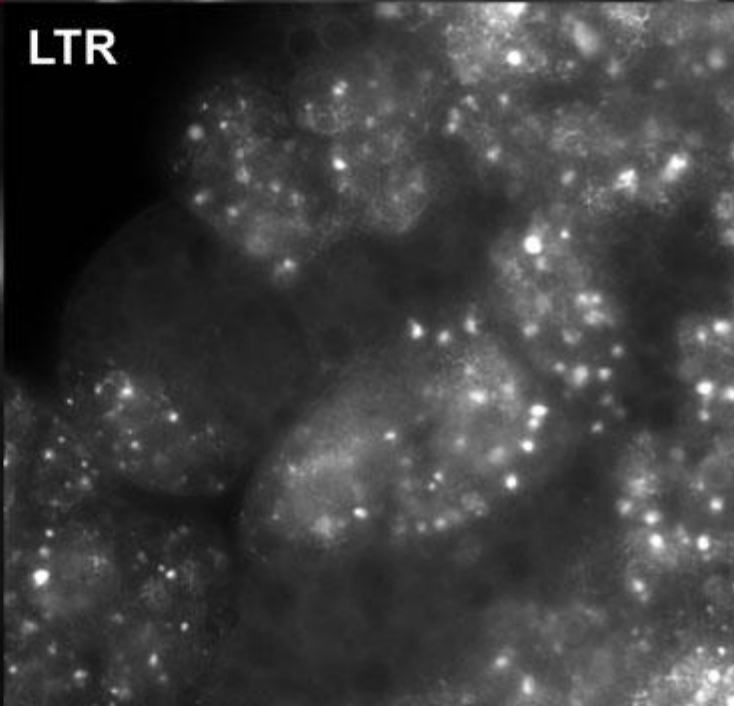
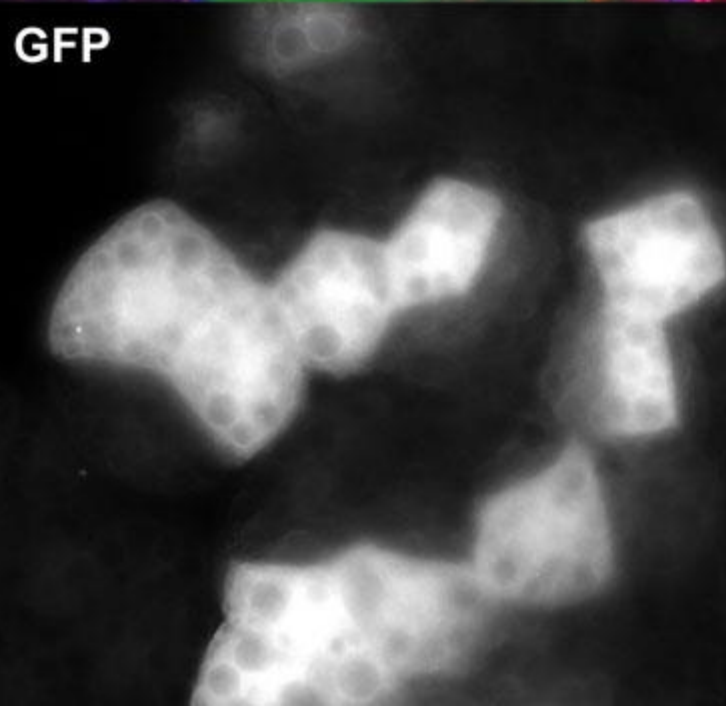
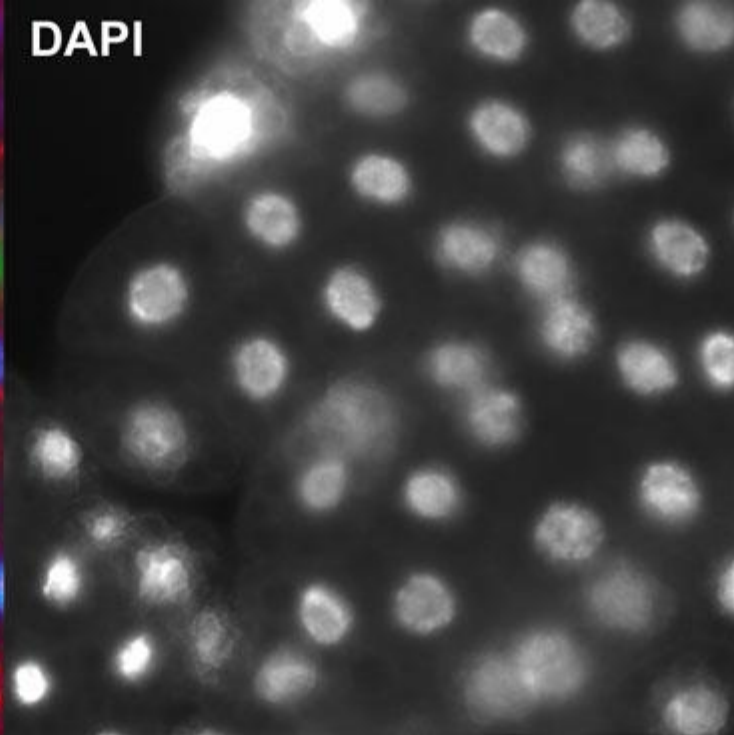
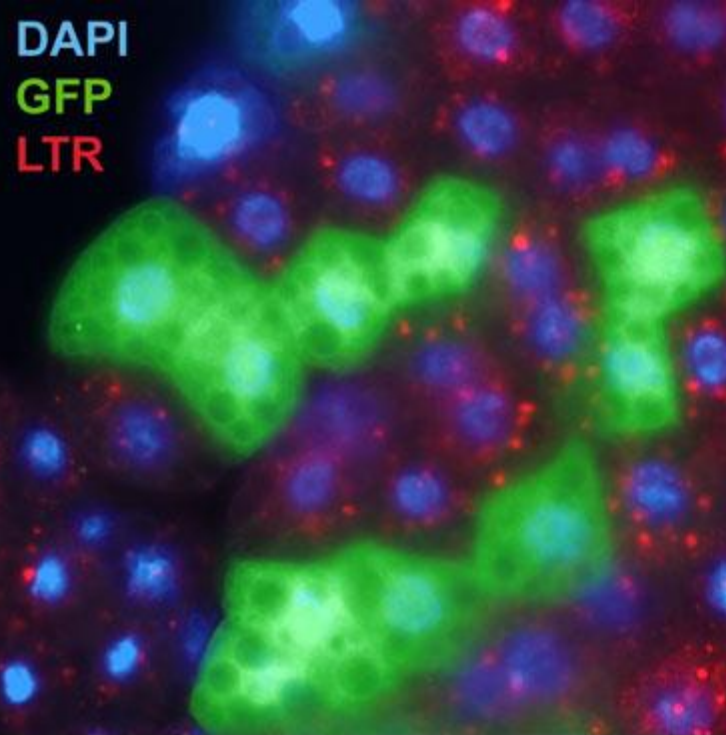

Szomatikus klónok

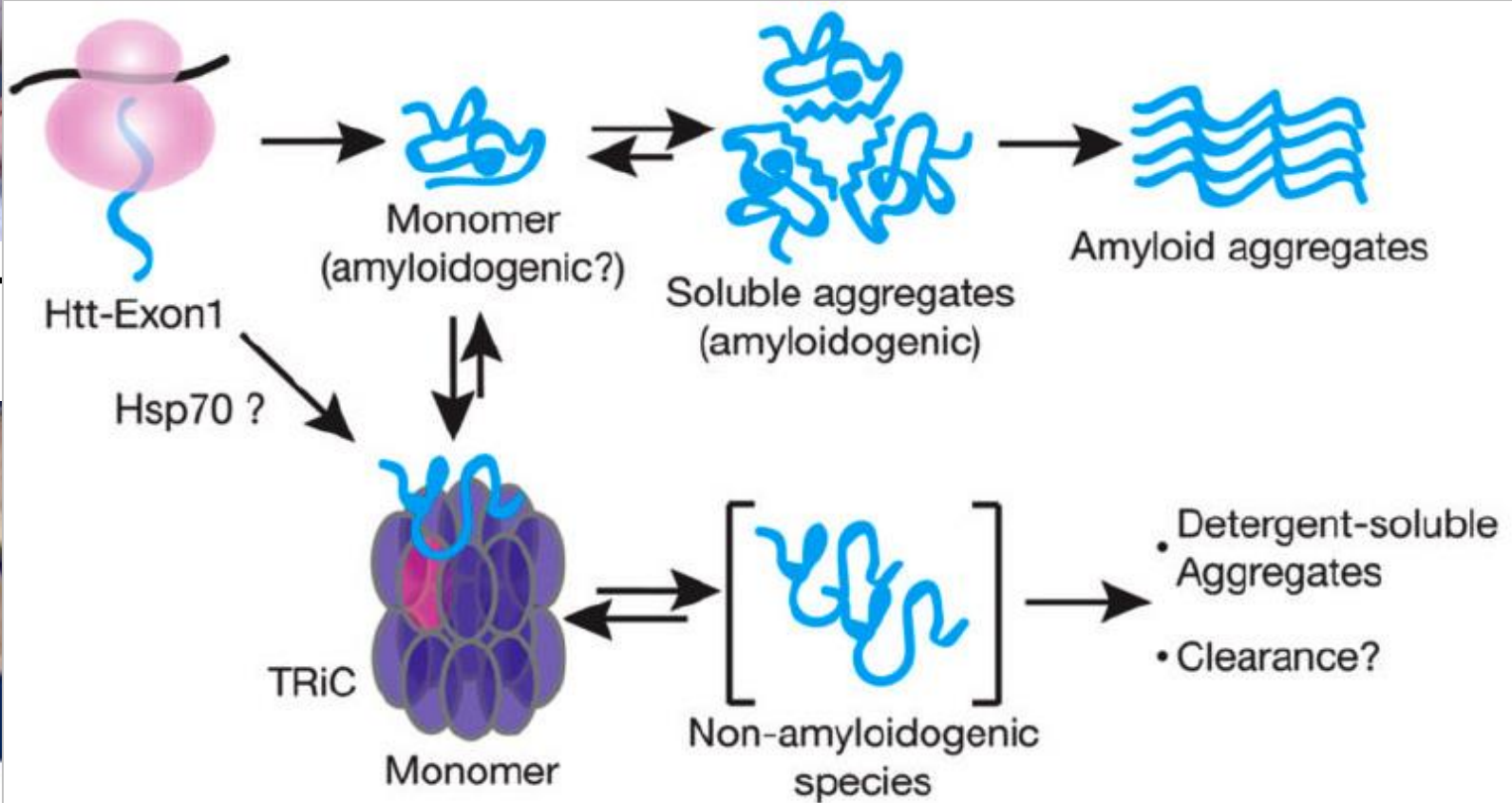

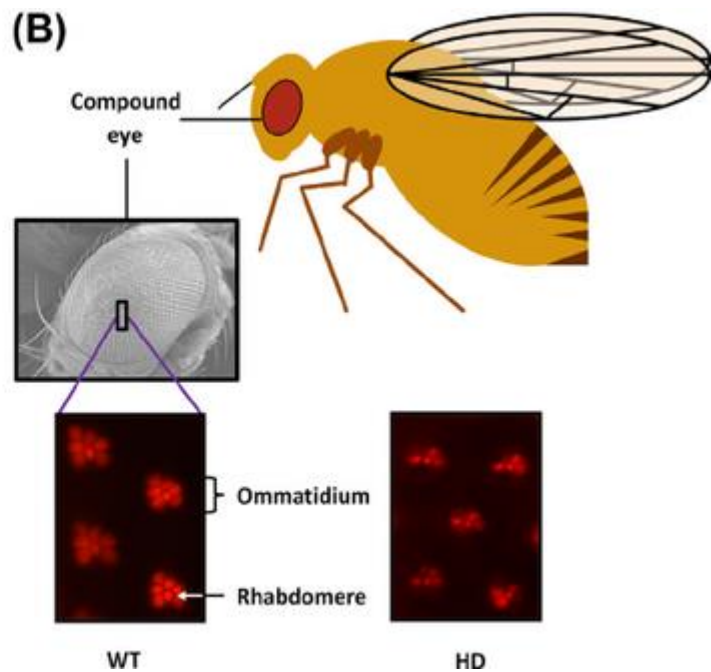
Amelyik sejt zöld, abban van kikapcsolva egy adott gén. Kontroll az identikus szöveti környezet.

Atg2 RNSi

Transzgénikus *Drosophila* – egy példa

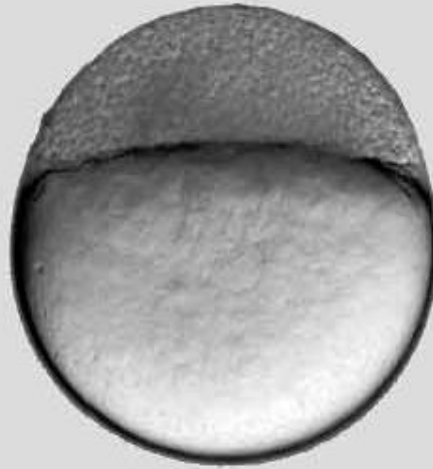

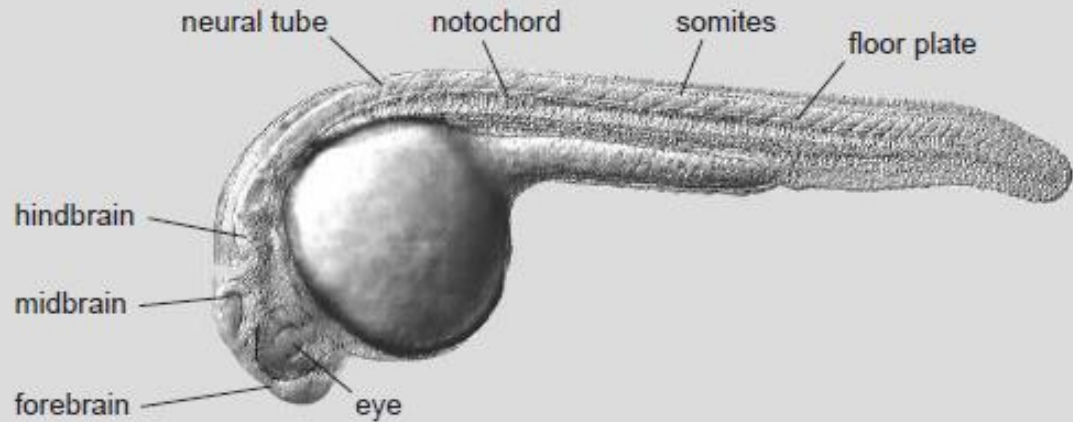

Zebrahal (*Danio rerio*)

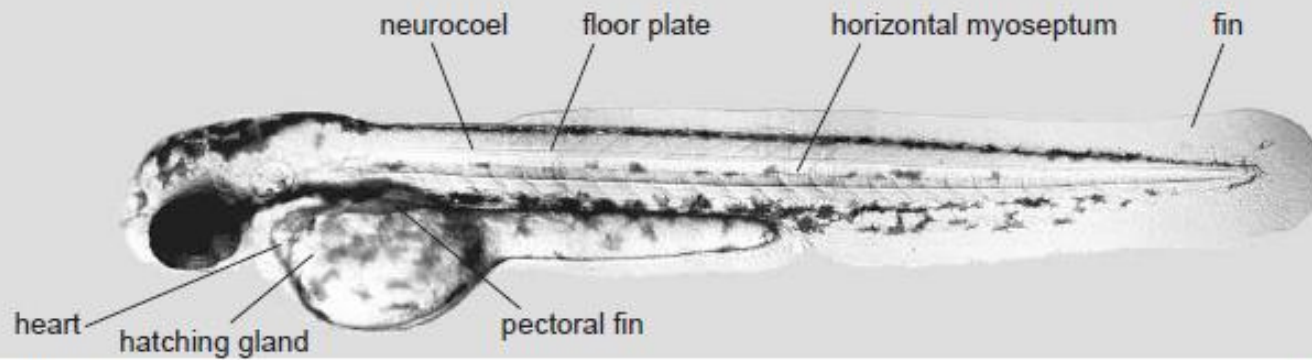
Korai egyedfejlődés

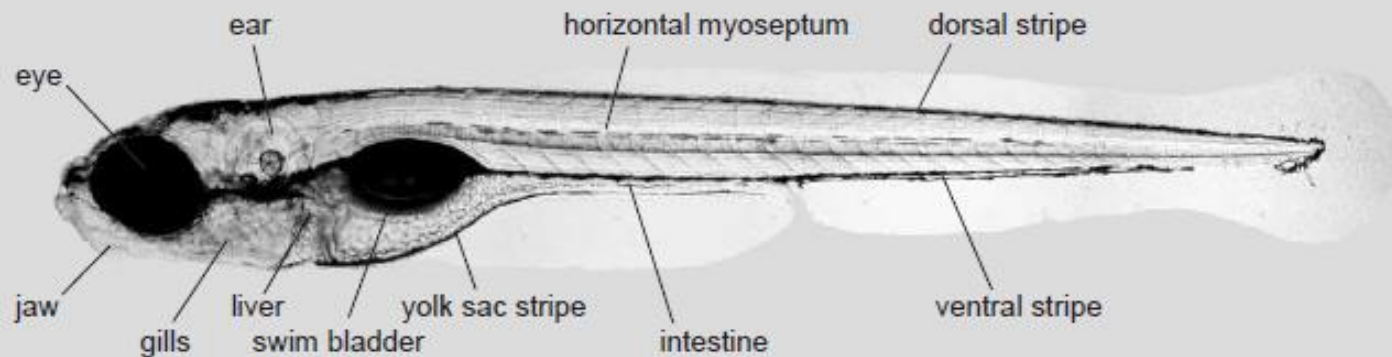
pharyngula period

29 h

hatching period

48 h

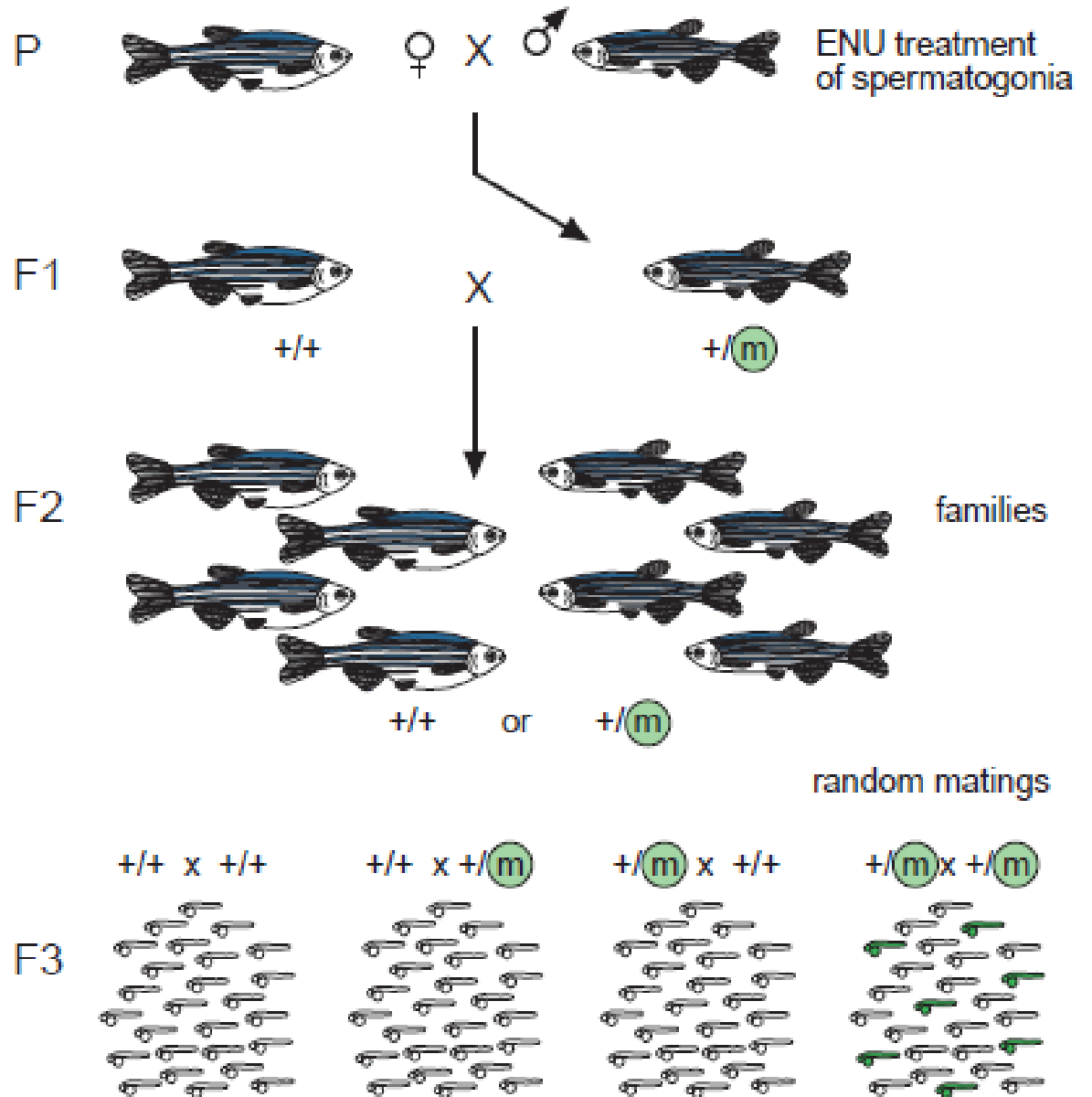
swimming larva

5 d

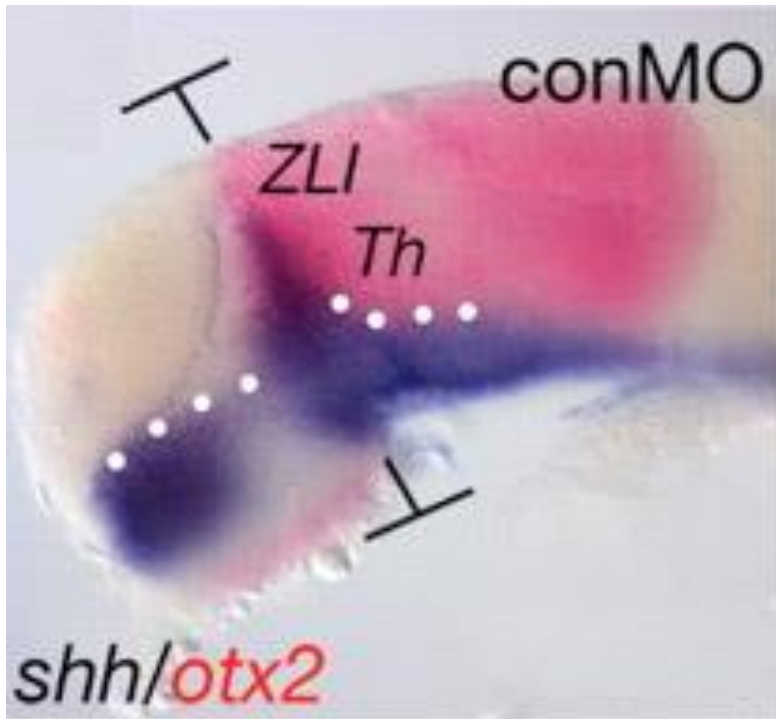
“A trópusi, édesvízi zebrahalat, a Brachydanio rerio-t, számos előnyös tulajdonsága miatt választottuk: a generációs ideje mindössze 3-4 hónap; a felnőtt nőstények heti rendszerességgel több száz ikrát raknak, amelyek gyorsan és szinkronban fejlődnek az anyán kívül; a hal kicsi (3 cm), szívós és könnyen tartható. A 7 napos, szabadon úszó halak mindössze néhány milliméter hosszúak, de már a kifejlett egyedek számos morfológiai és viselkedési bélyegét mutatják. Mindez lehetővé teszi a mutációk nagy léptékű szűrését. Mivel a normális fejlődés 25-31°C között zajlik, lehetőség nyílik hőmérséklet-érzékeny mutációk izolálására is.”

Nature (1981) 291: 293-296.

Keresztezési stratégia

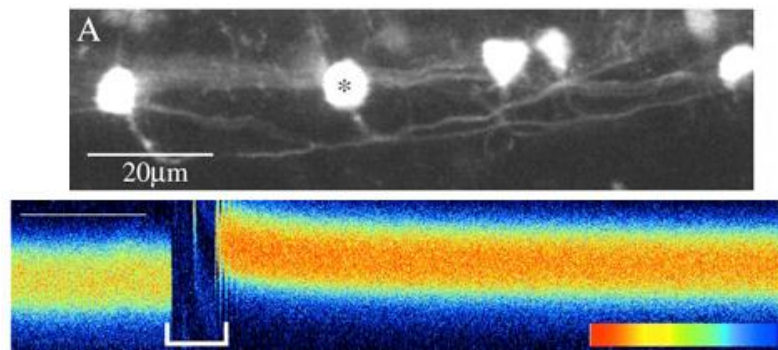
Átlátszó

In situ hibridizáció

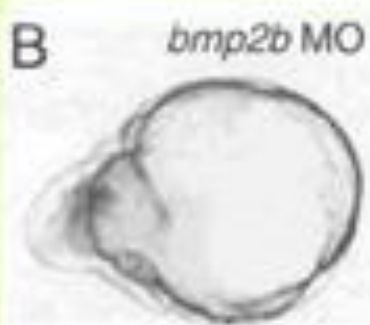
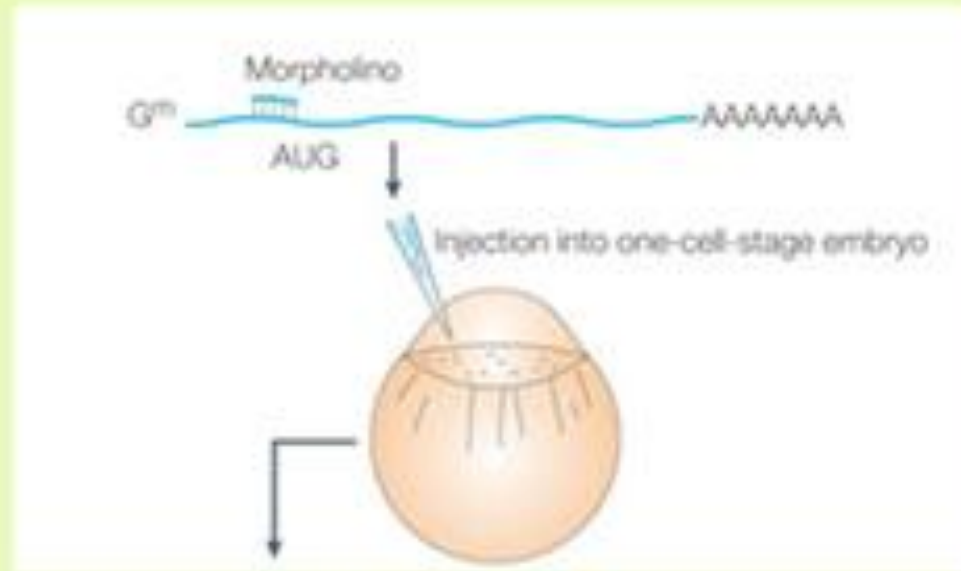

Fluoreszcens immunfestés

Idegsejt-aktivitás
detektálása *in vivo* Ca²⁺
szenzitív festékekkel

Géncsendesítés - morfolino

morpholino

Vivo morpholino

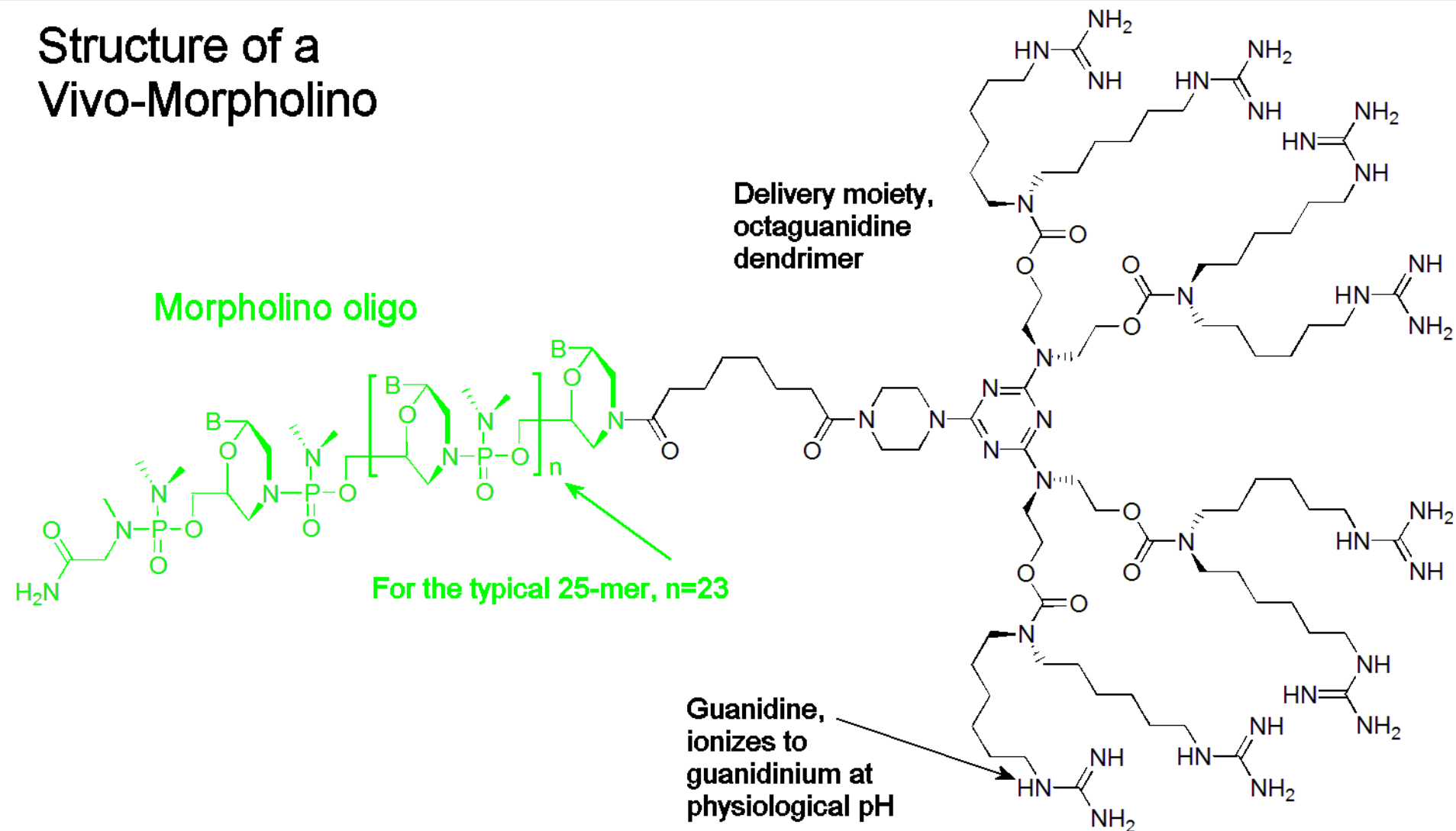
Structure of a Vivo-Morpholino

Morpholino oligo

Delivery moiety,
octaguanidine
dendrimer

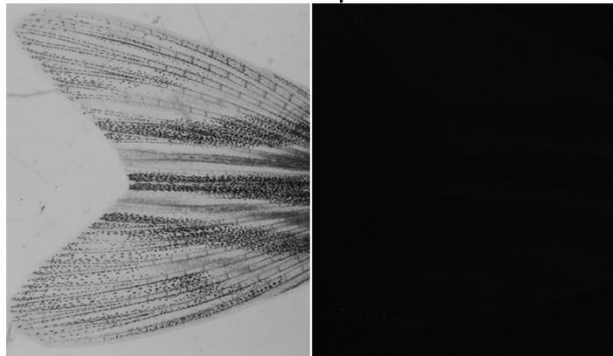
For the typical 25-mer, $n=23$

Guanidine,
ionizes to
guanidinium at
physiological pH

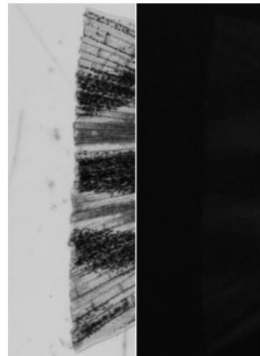

Regenerációs modell

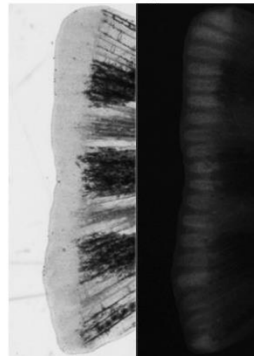
before amputation

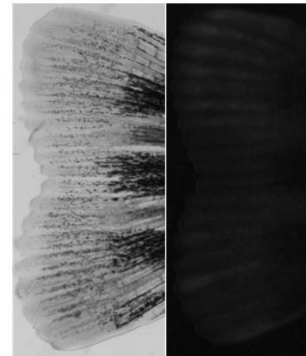
0 dpa

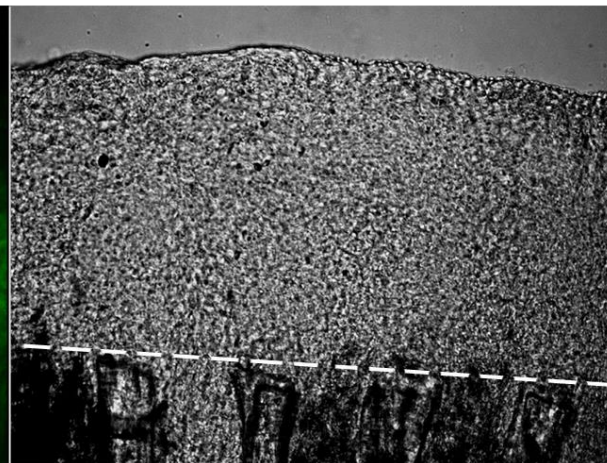
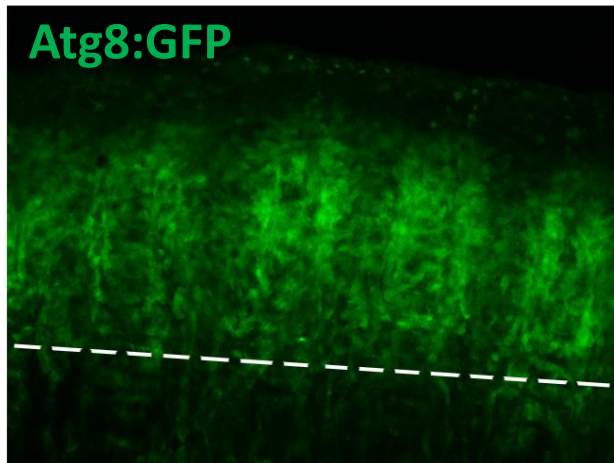
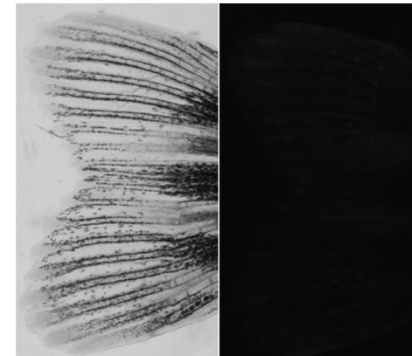
2 dpa

4 dpa

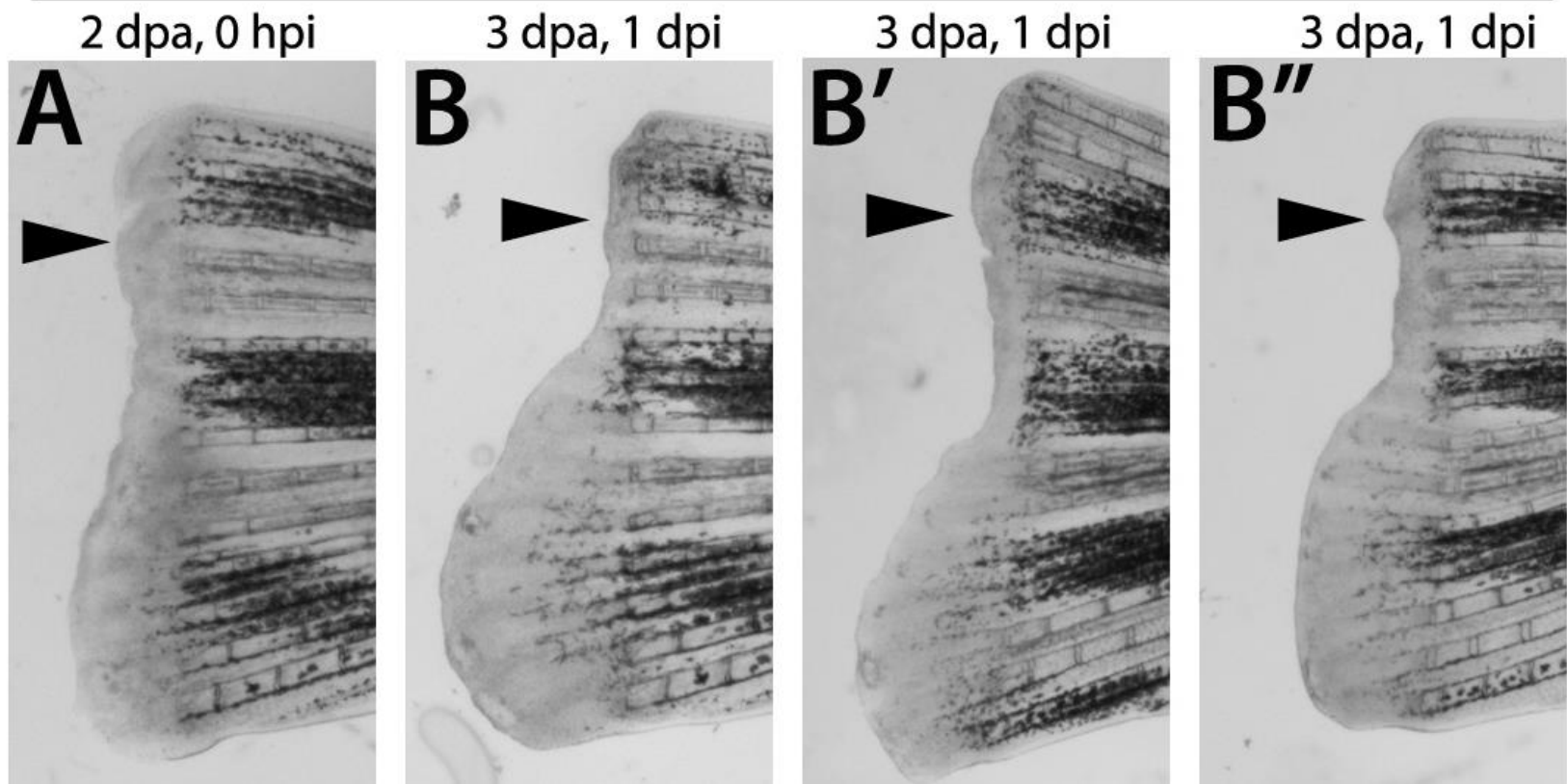

6 dpa

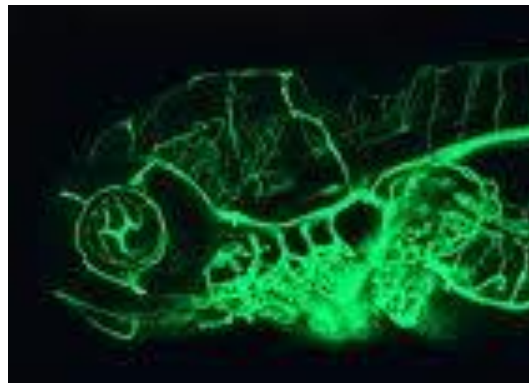
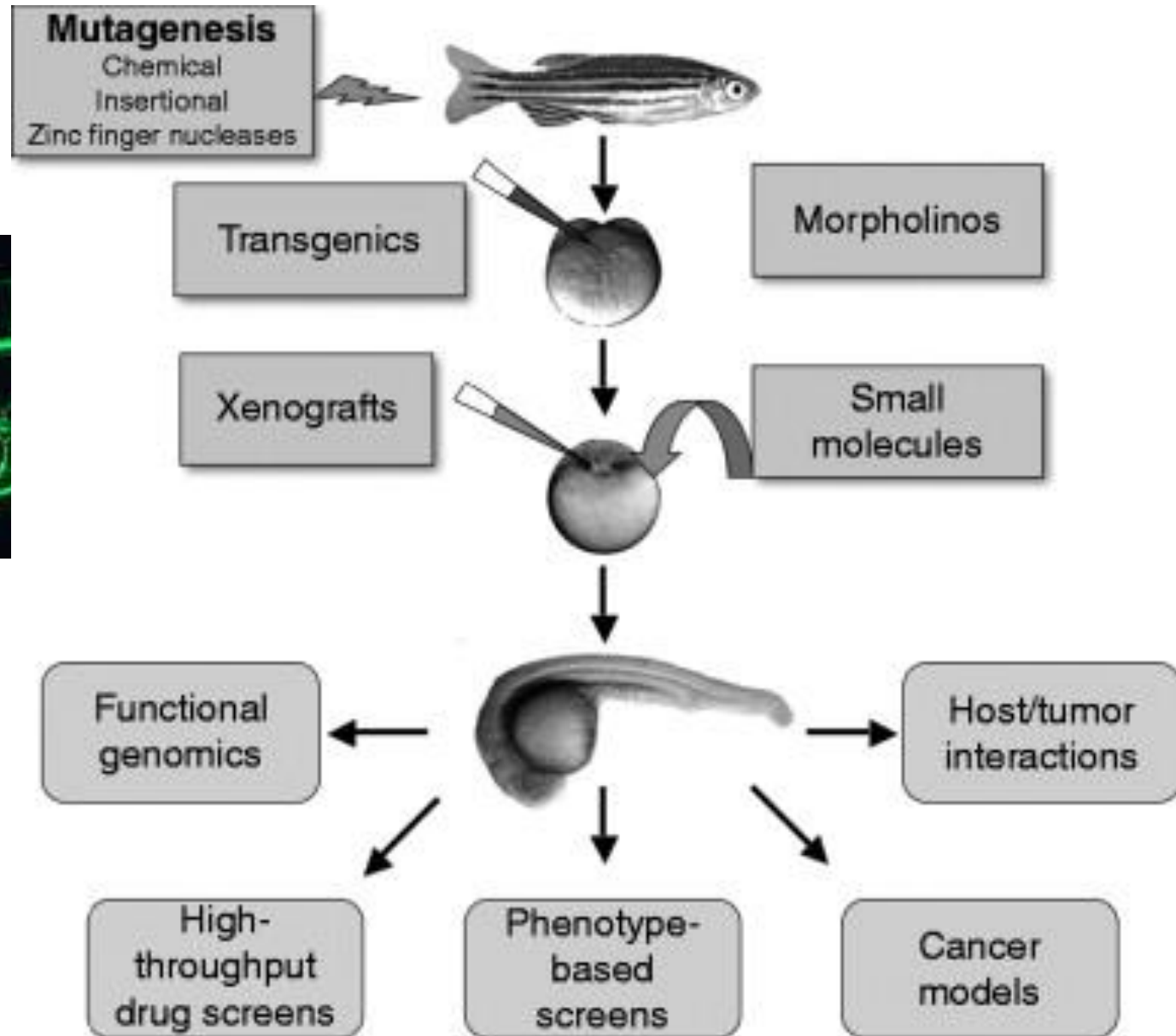

Regenerációs modell

Atg5MO

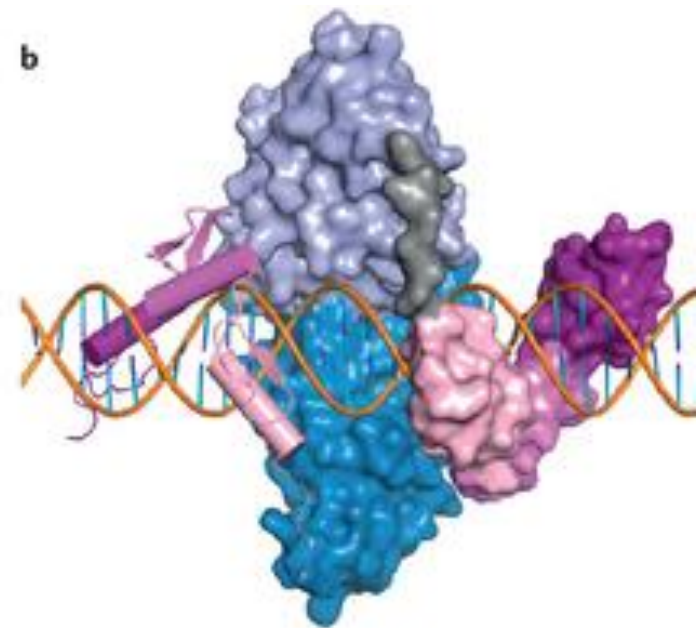
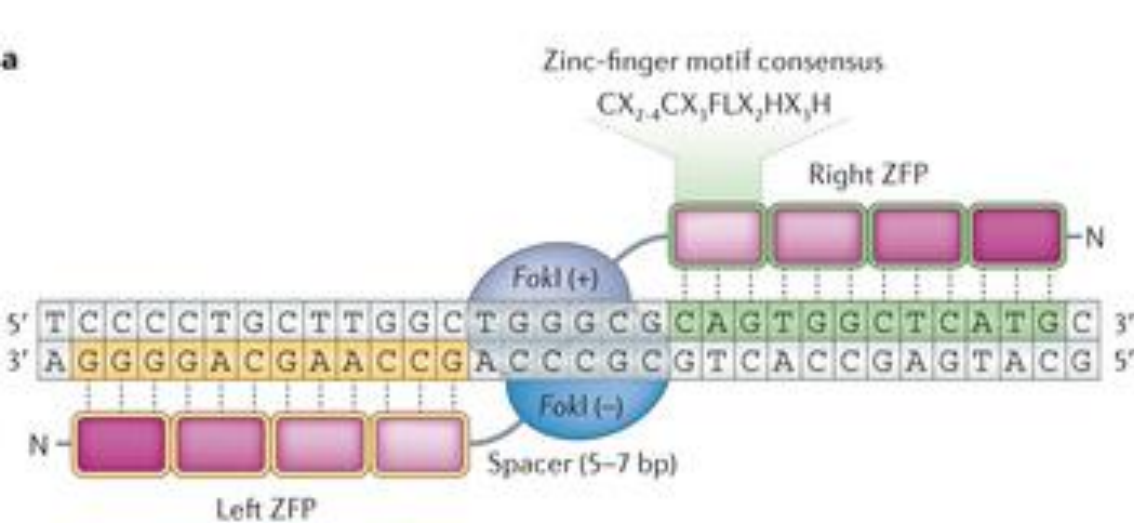
Expressziós analízis

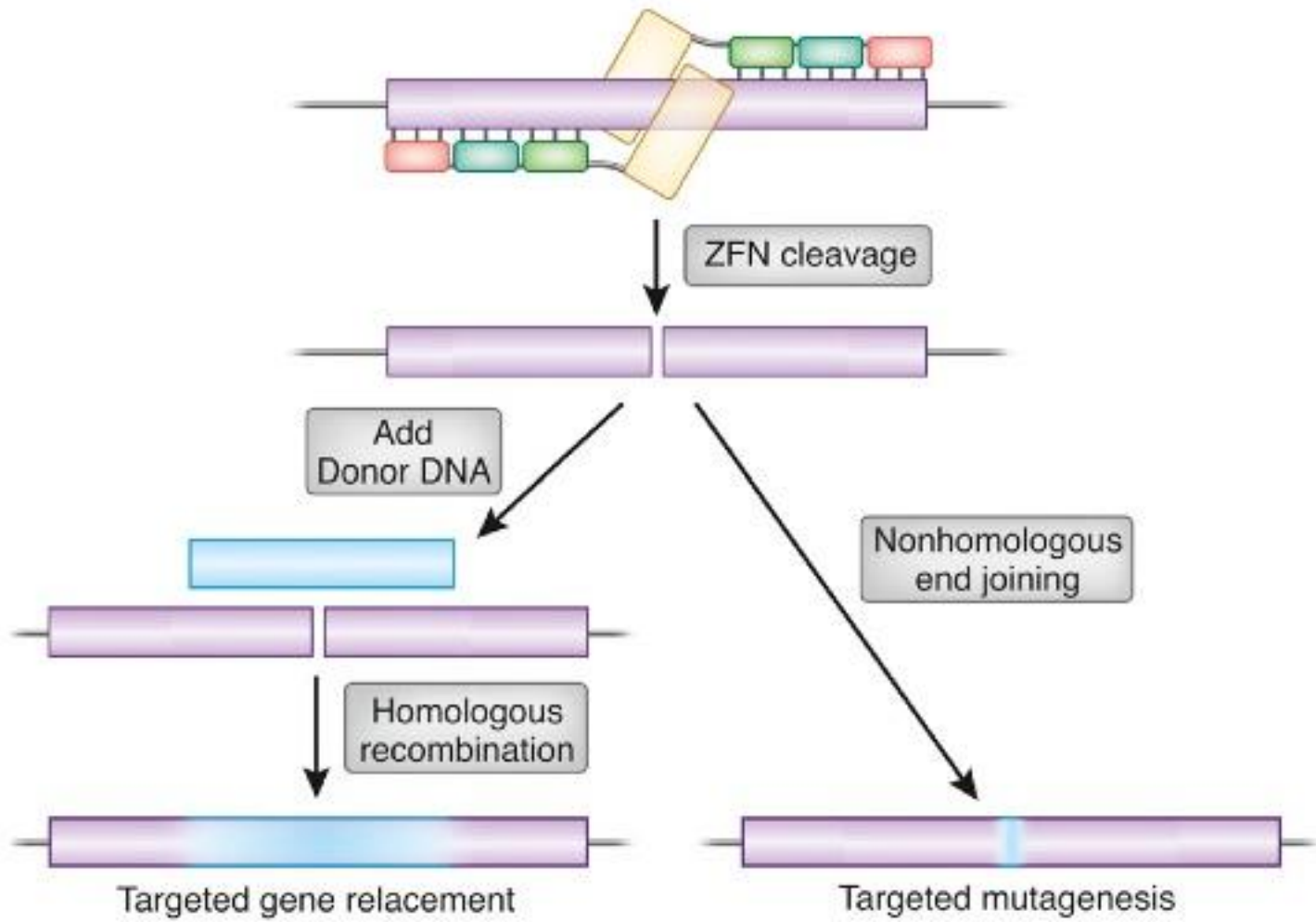

Programmable nucleases

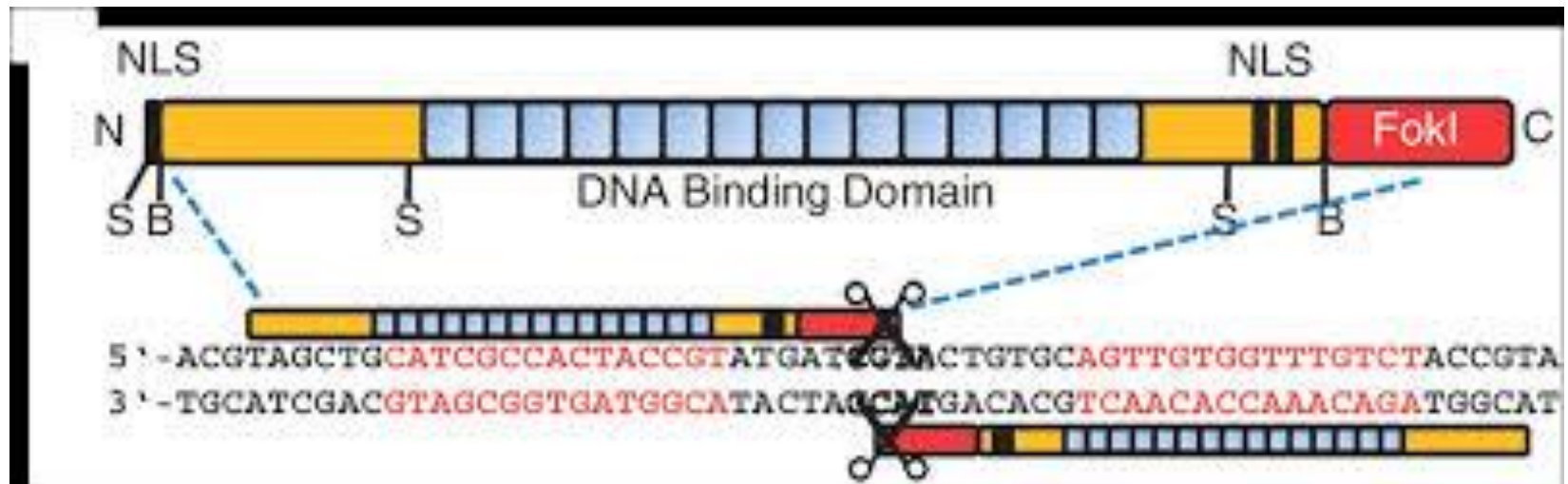
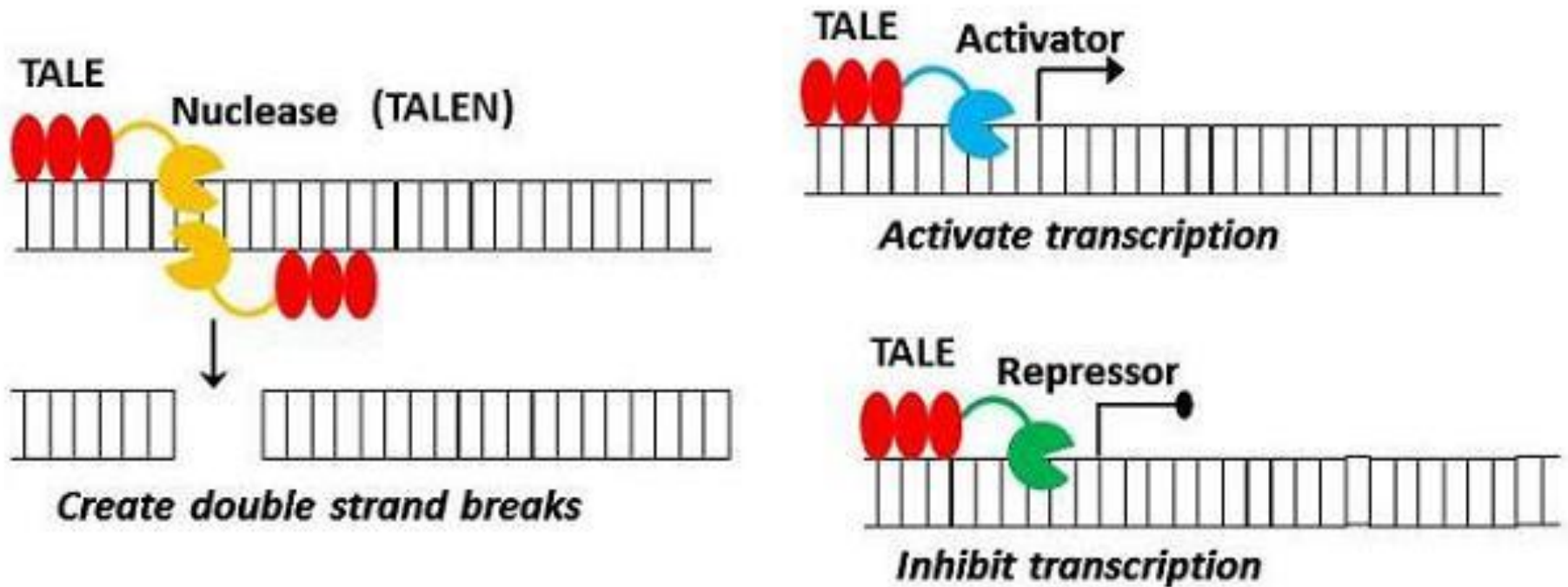
- **zinc-finger nucleases (ZFNs)**
- **transcription activator-like effector nucleases (TALENs)**
- **RNA-guided engineered nucleases (RGENs) derived from the bacterial clustered regularly interspaced short palindromic repeat (CRISPR)–Cas (CRISPR-associated) system**

Each **ZFN** is composed of a zinc-finger protein (ZFP) at the amino terminus and the FokI nuclease domain

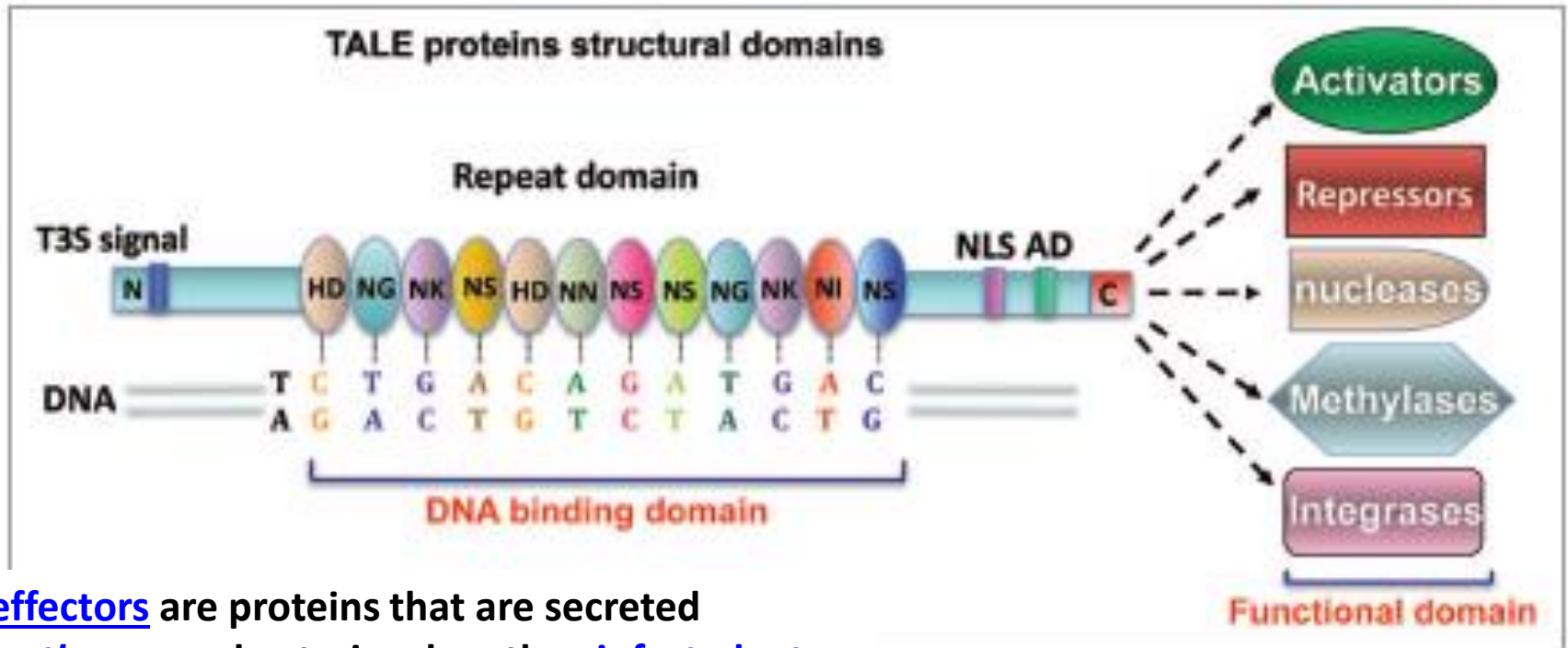
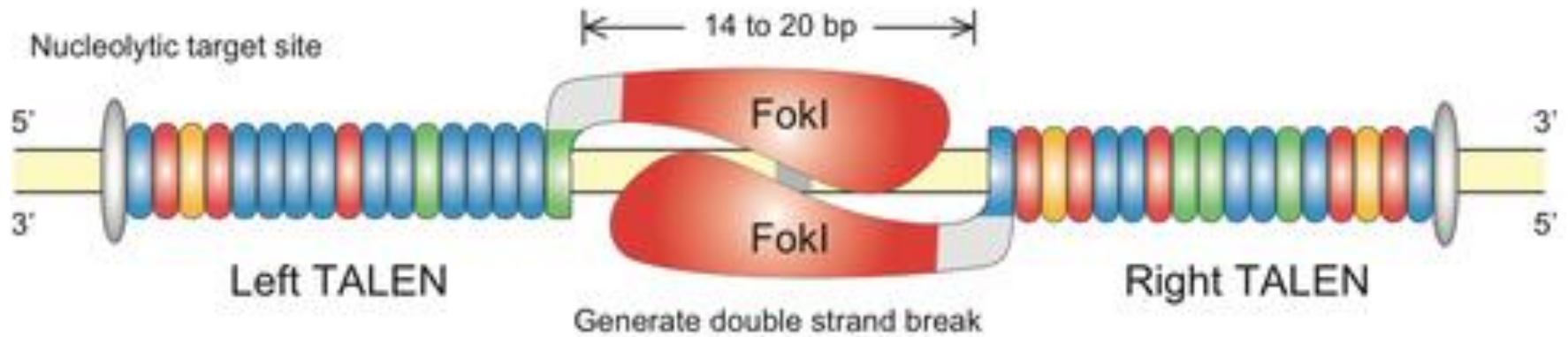

Transcription activator-like effector nucleases (TALEN)

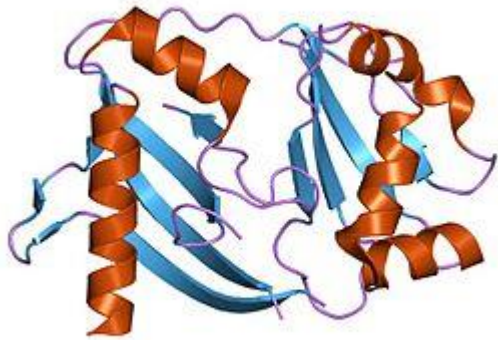

TALEN

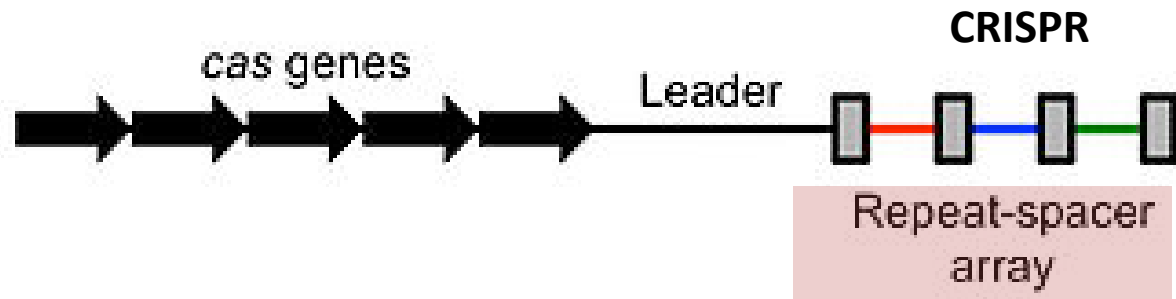
[TAL effectors](#) are proteins that are secreted by [Xanthomonas](#) bacteria when they [infect plants](#).

CRISPR (clustered regularly interspaced short palindromic repeats) rendszer

Cas9

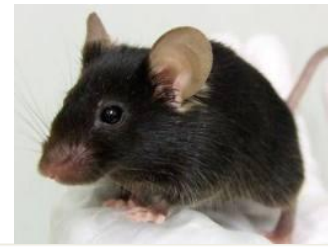
Cas (*CRISPR-associated sequences*) fehérjék

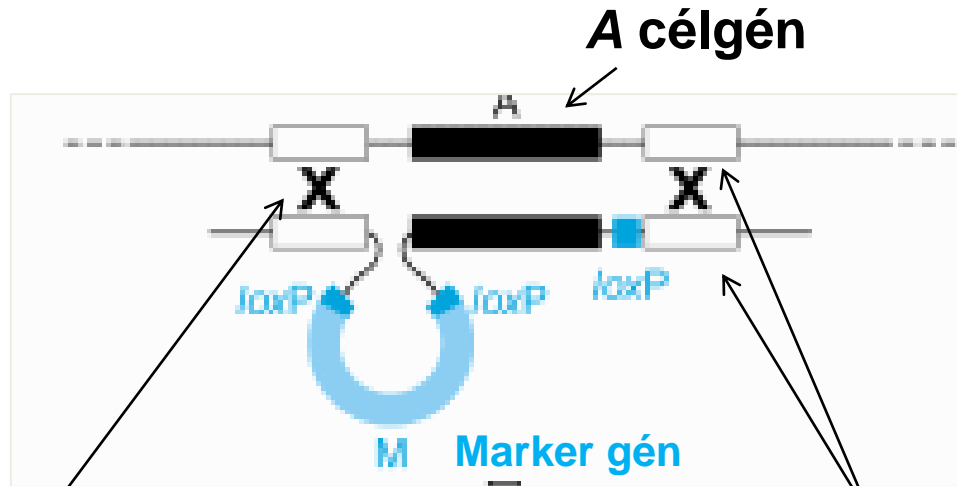
- Olyan DNS lokuszok, amelyek rövid ismétlődő szekvenciákat tartalmaznak *spacer*-ekkel elválasztva. Gyakran kapcsoltak *Cas* génekkel.
- Ilyen szekvenciák az Archaea-ák 90%-ában, az Bacteria-ák 40%-ában.

Forward genetikai analízis

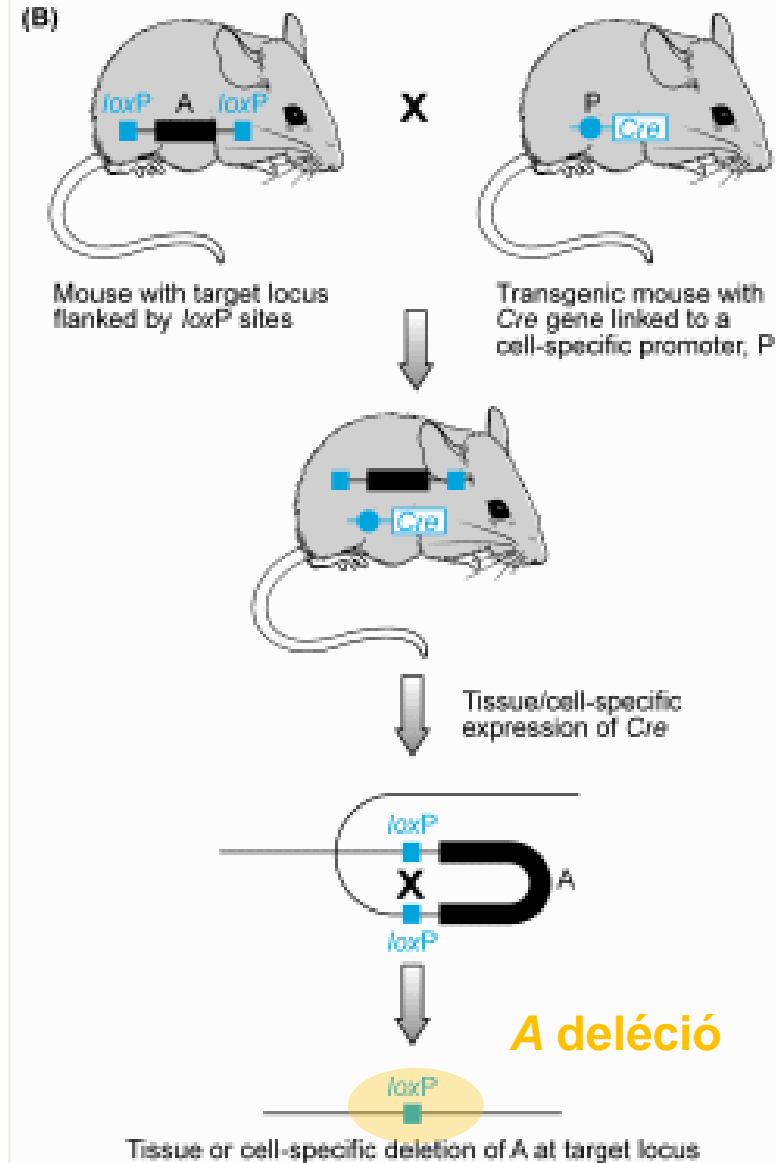
Genomi szekvencia ismerete - *targetálás*

Gene knockout-ot (deléciós mutációk) létrehozása bármely génre

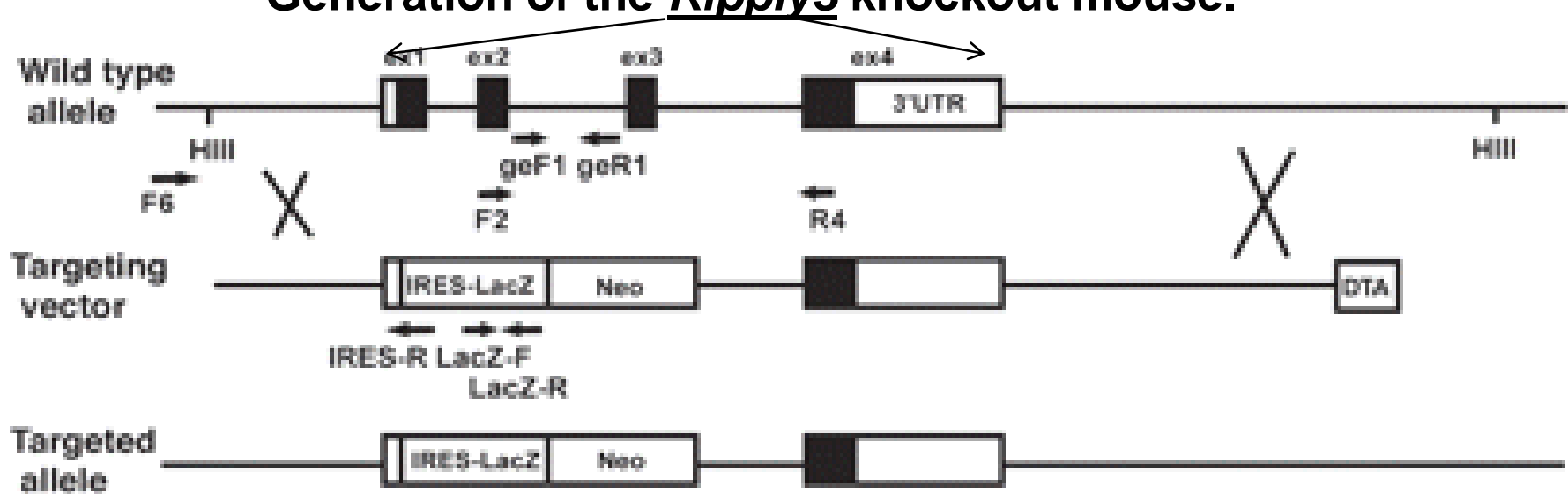

Cre rekombináza

Eredménye

Generation of the *Ripply3* knockout mouse.

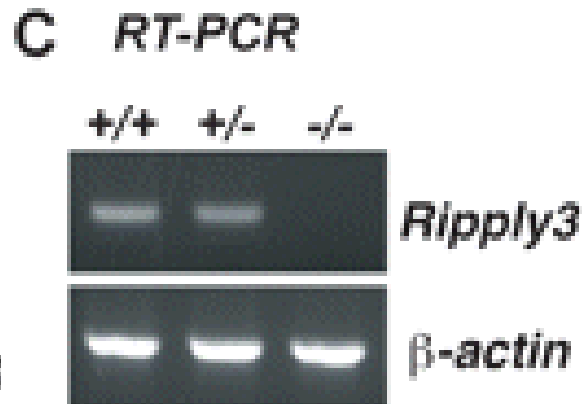

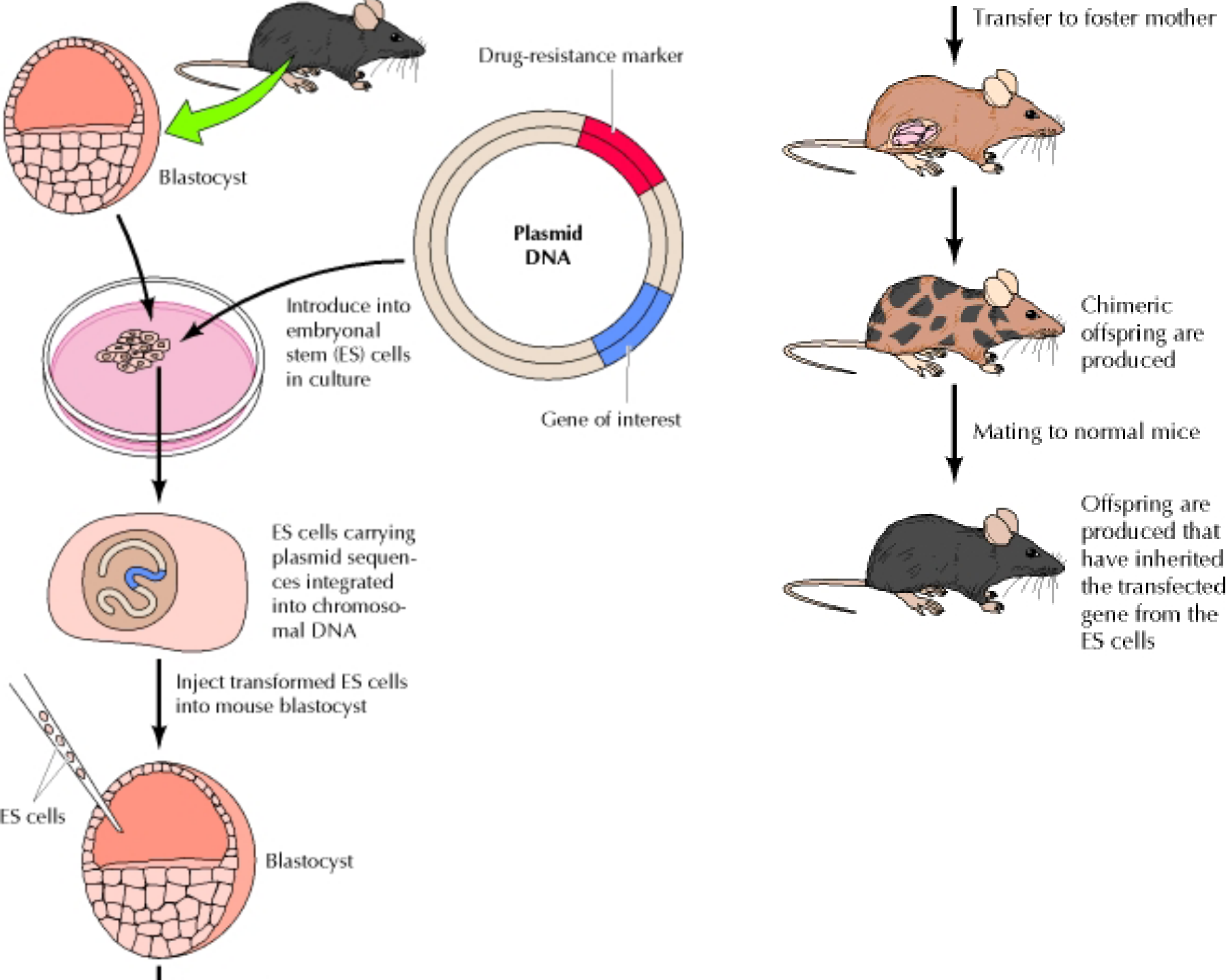
deléció

genomic

mRNS szint

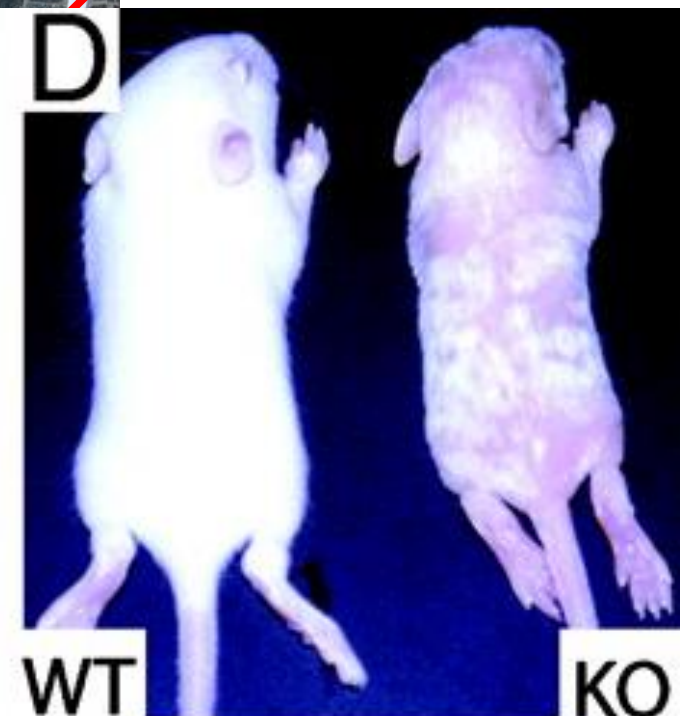
DNS mikroinjektálása megtermékenyített oocitákba (pronukleuszba): transzgénikus egerek

Az injektált DNS további sorsa:

-azonnal integrálódik egy kromoszómába: általában 1 lokuszba és 1-50 kópiában (*head-to-tail concatamers*)

-néhány sejtosztódás után integrálódik a genomba: **genetikai mozaik** állatok

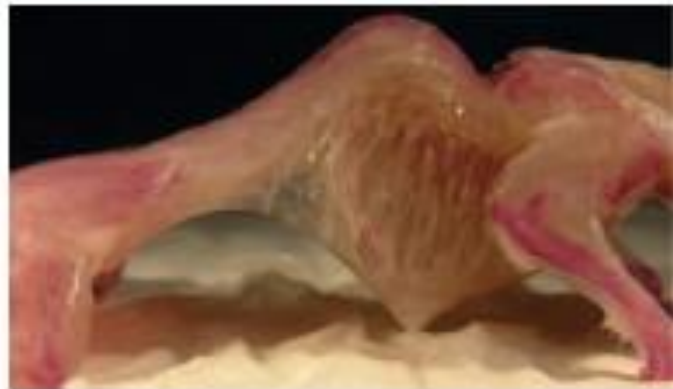

Dystrophin gén KO (kiütött) egér

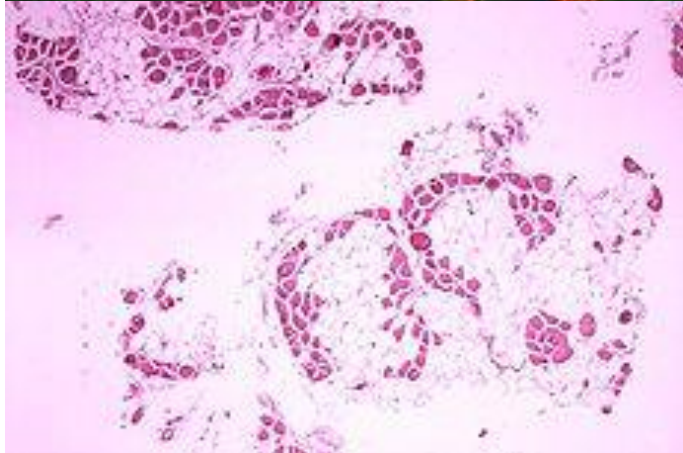
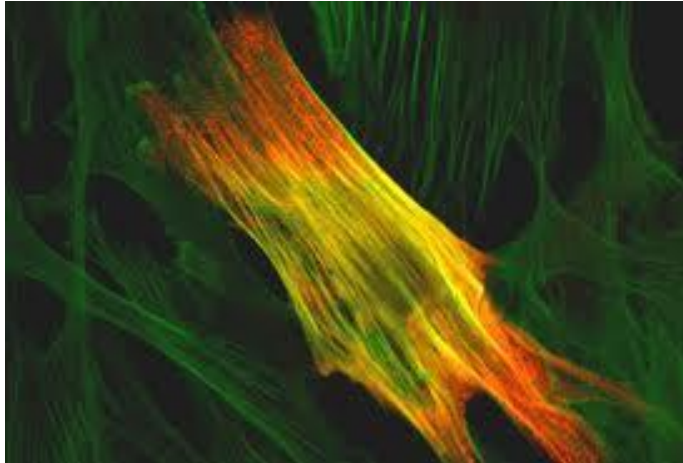
WT

dko

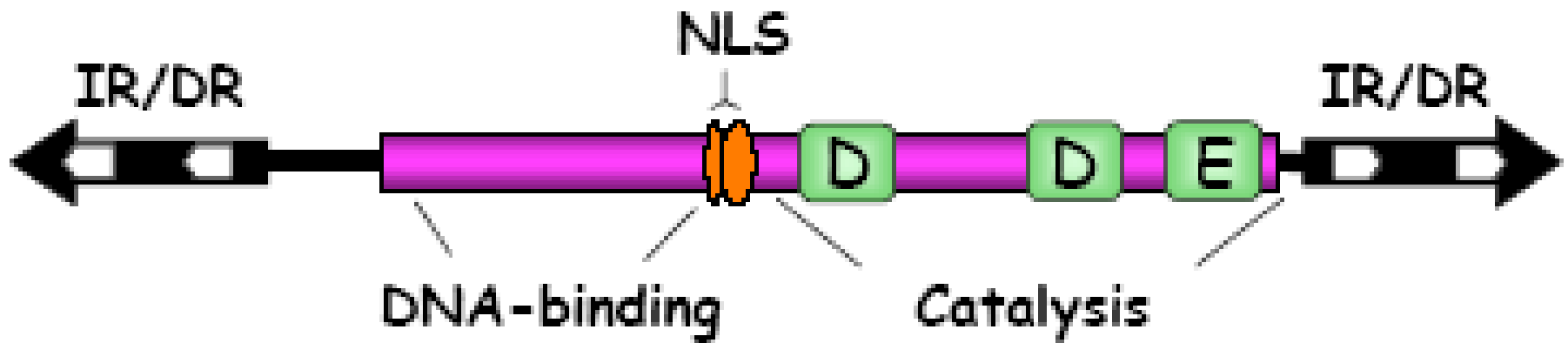
Dystrophin gén mutáns ember: *Duchenne muscular dystrophy*

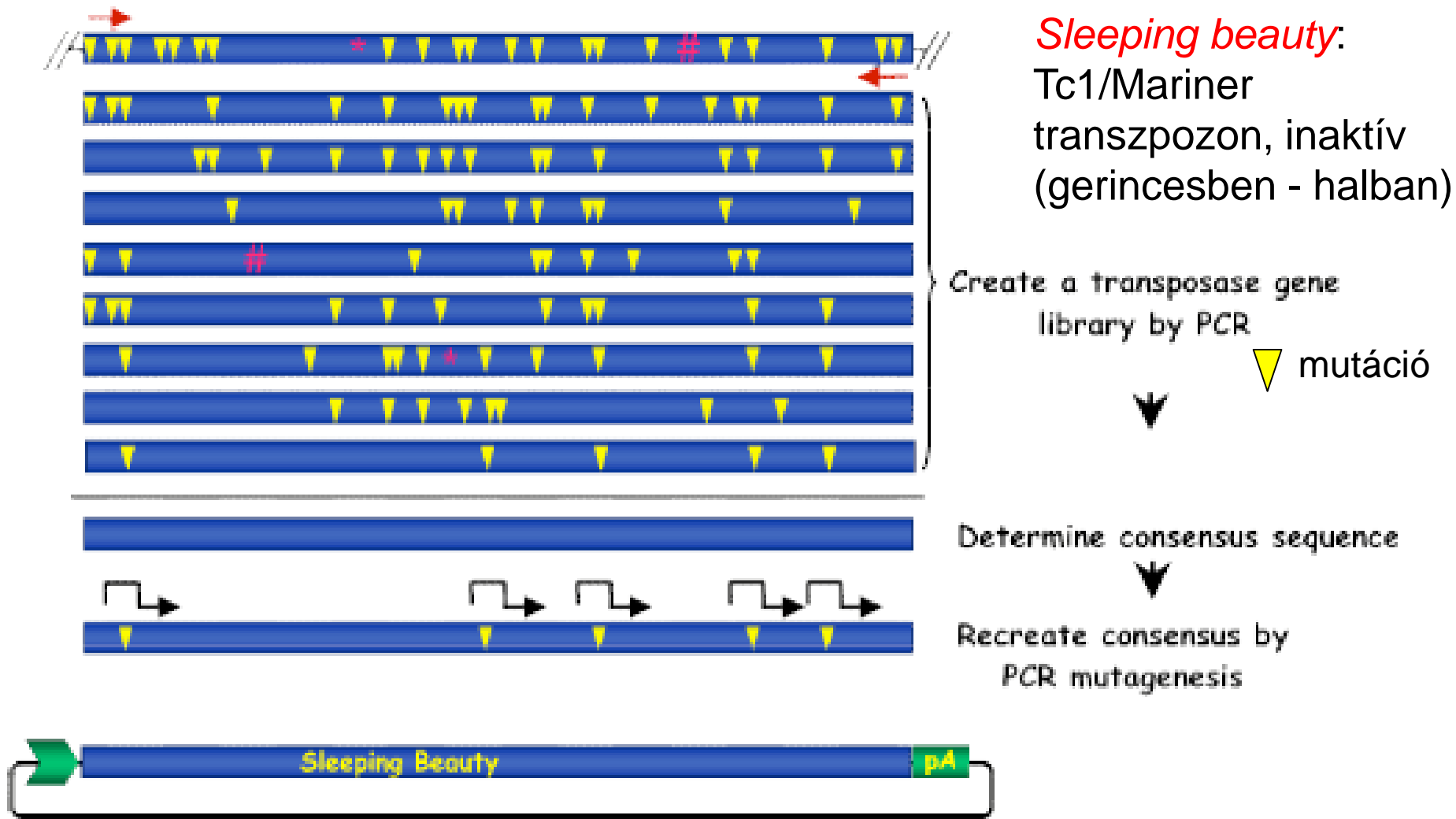
Izom degeneráció
dys gén: X-kapcsolt
1:3600
halálos

Transzgén integrálás a genomba

Tc1/mariner-szerű transzpozonok

Orvosi felhasználás: DNS bevitel

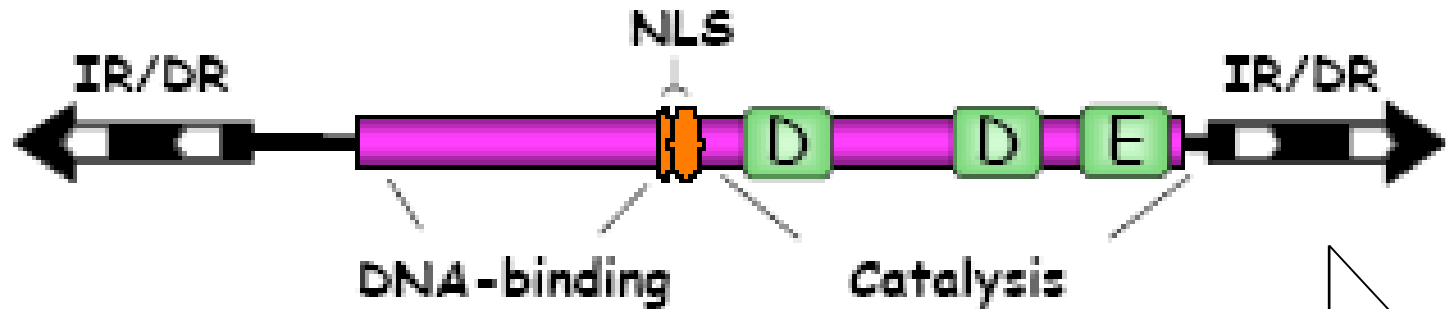

10-15 millió évvel ezelőtt aktív volt. Életre (mozgásra) keltés irányított aminosav cserékkel: „*Kiss back to life*”

Transzpozonok, mint DNS transzfer vektorok

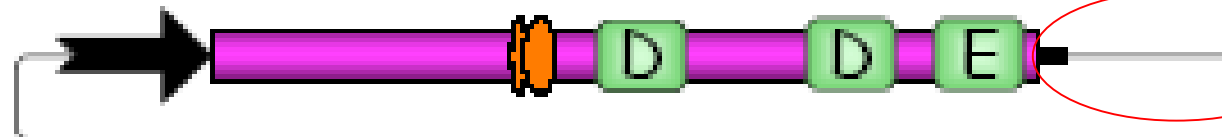
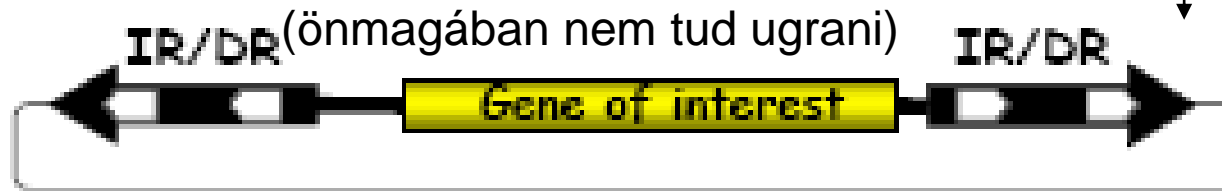
A.

Natural arrangement - the transposase gene is inside the transposon

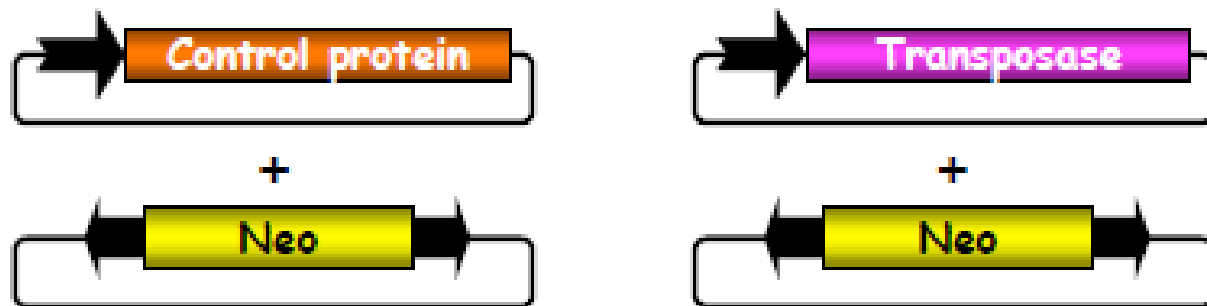

B.

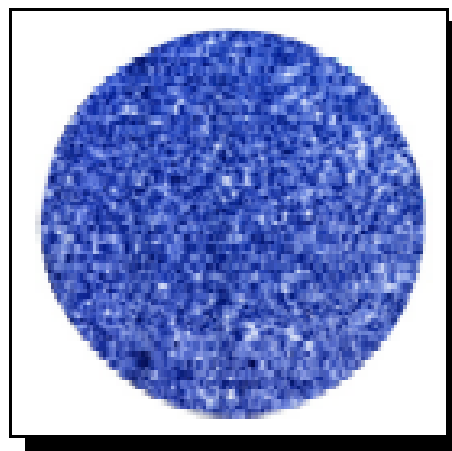
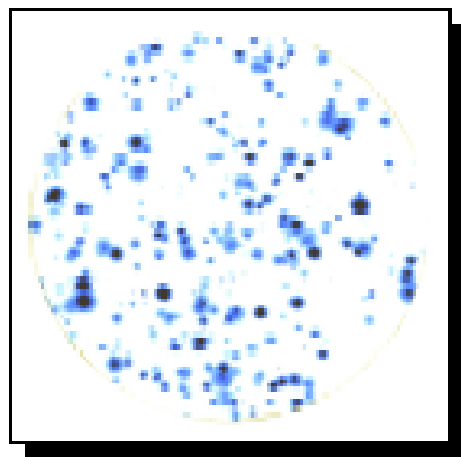
Laboratory arrangement - the two components of the transposon are separated

Transzpozíció sejt kultúrában

Transfection of cells
Antibiotic selection

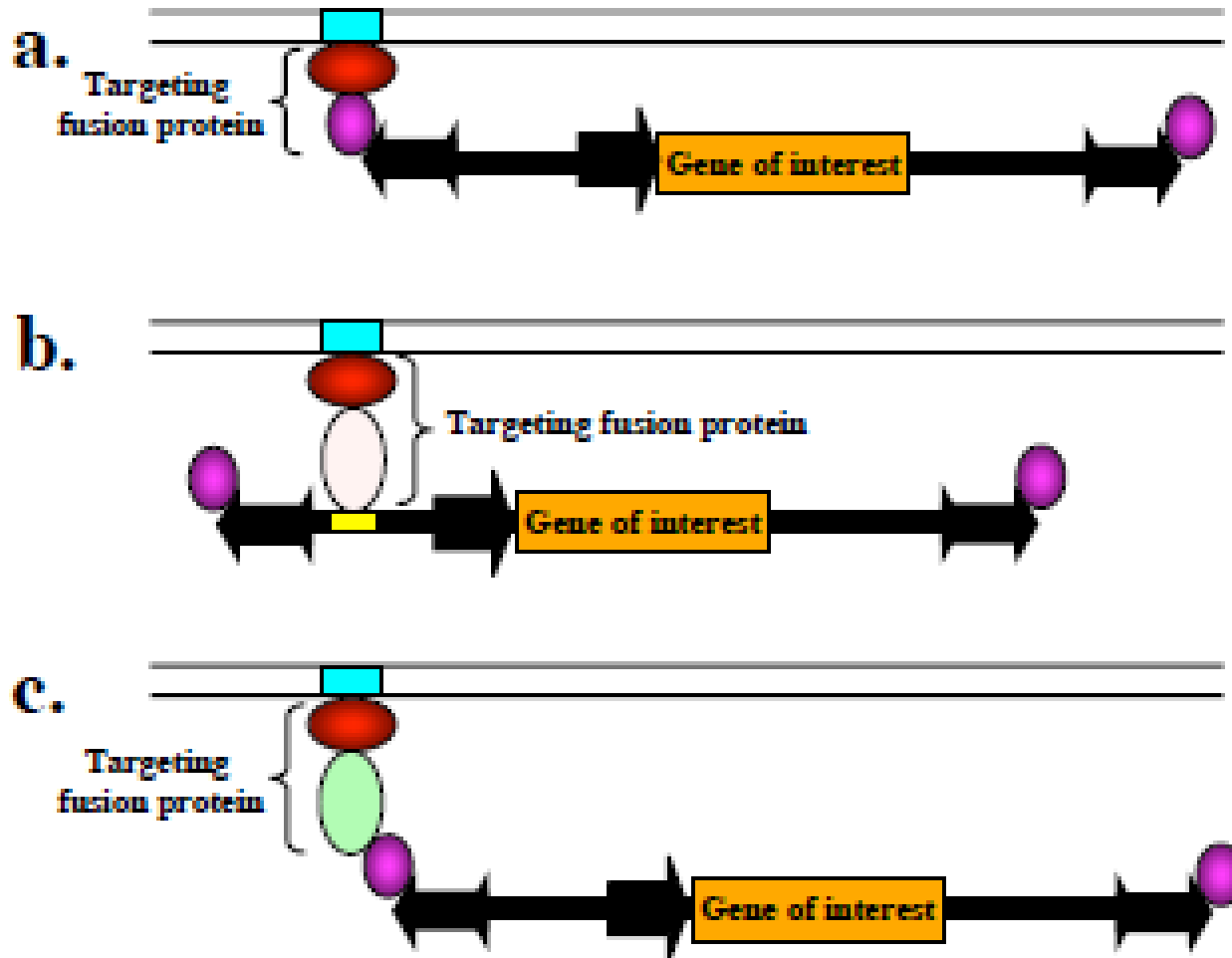

Csak az a sejt kék, amelybe transzfektálódott. Mivel nem integrálódik kromoszómába, nem tud öröklődni.

Kék: rezisztens sejt kolóniák

Transzpozíció a bakteriális vektorról a kromoszómába

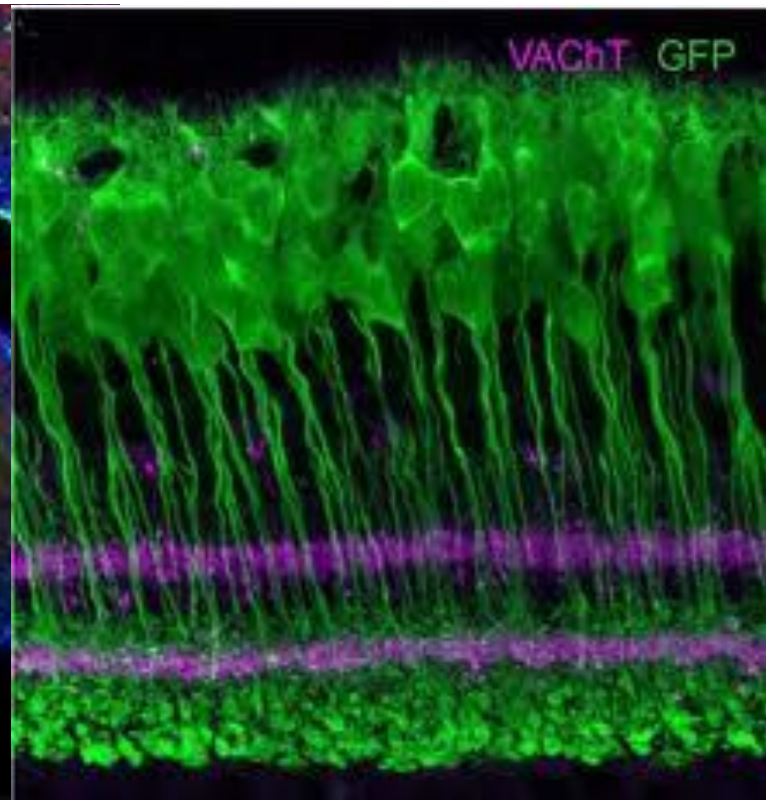
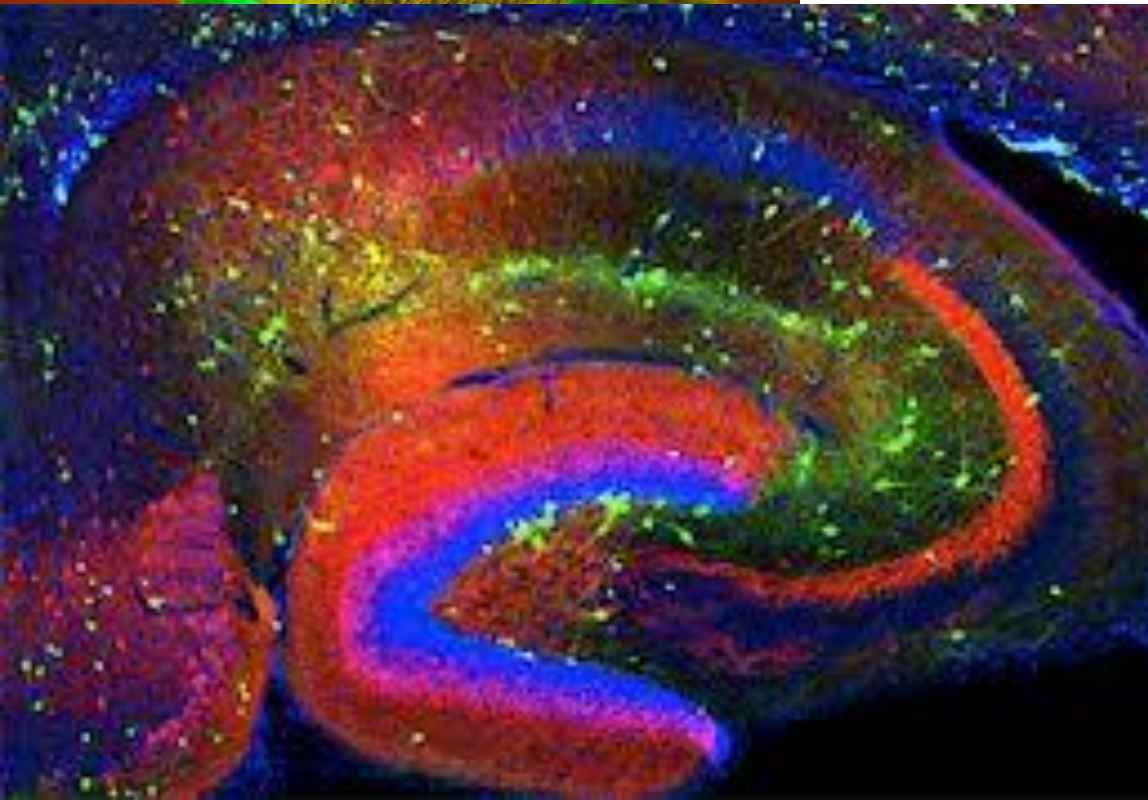
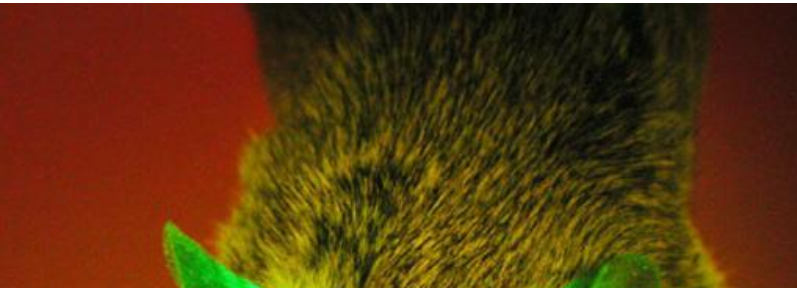
„Targetálni” a *Sleeping Beauty* transzpozíciót a genomban
(ne legyen mutagén!)

Sleeping beauty targeting rendszer

GFP analízis - génexpresszió

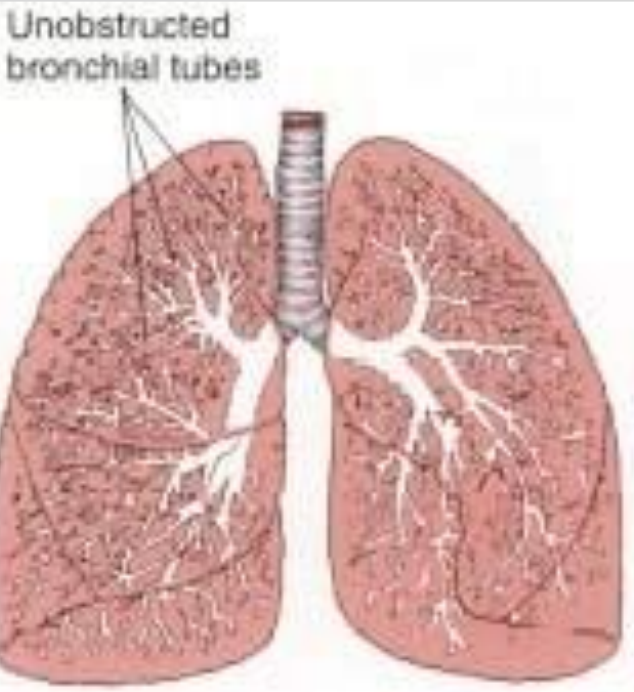
Transzgénikus állatok előállítása - összefoglalás

<u>Célsejt</u>	<u>Módszer</u>
Csírasejt	<ul style="list-style-type: none">-tenyésztett primordiális csírasejtek transzfekciója (emlős)-csírasejteket tartalmazó szövetbe történő injektálás (<i>Drosophila</i>, <i>C. elegans</i>)
Spermium	<ul style="list-style-type: none">-DNS kötése a spermium fejére (emlős)-DNS kötése a spermium magjára (<i>Xenopus</i>)
Oocita/Zigóta	<ul style="list-style-type: none">-mikroinjektálás oocita citoplazmájába (<i>C. elegans</i>, madár,-mikroinjektálás pronukleuszba (emlős)-ES sejt transzfer (emlős)-retrovirális transzfer (emlősök, madarak)
Blasztociszta	<ul style="list-style-type: none">-mikroinjektálás
ES sejt	<ul style="list-style-type: none">-transzfekció-retrovirális transzfer
Szomatikus sejt	<ul style="list-style-type: none">-transzfekció és retrovirális transzfer

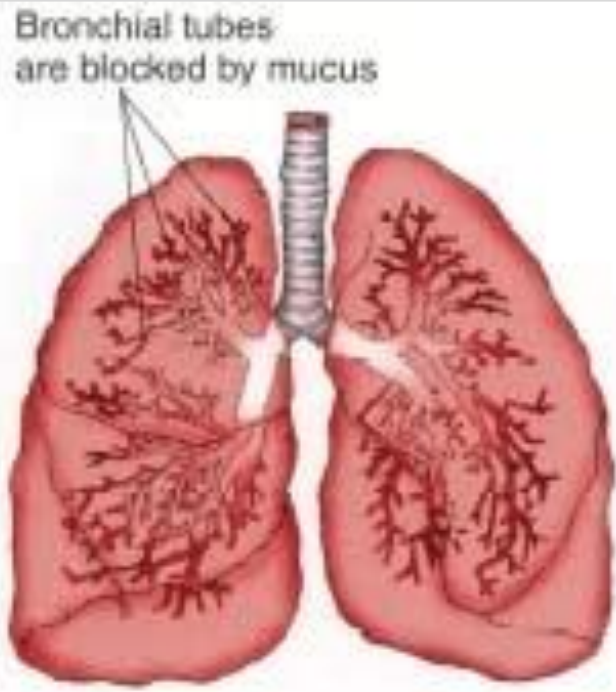
Humán betegség modellek

<u>Humán betegség</u>	<u>Gén</u>	<u>Módszer</u>
Cystic fibrosis	<i>CFTR</i>	inszerciós inaktiválás (i.i.)
B-Thalasemia	<i>HBB (B-globin)</i>	i.i.
Hypercholesterolemia	<i>APOE</i>	i.i.
Fragil-X syndrome	<i>FMR1</i>	i.i.
Spinocerebellar ataxia	<i>SCA1 (ataxin)</i>	integration
Alzheimer's disease	<i>APP</i>	integration

CF is an autosomal recessive disease. The presence of mutations in the protein cystic fibrosis transmembrane conductance regulator (CFTR) gene causes the disease.

Healthy lungs

Lungs with cystic fibrosis